EFFECTIEF UIT HUIS GEPLAATST?

Effectevaluatie van de Wet tijdelijk huisverbod

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

EFFECTIEF UIT HUIS GEPLAATST?
Effectevaluatie van de
Wet tijdelijk huisverbod

- eindrapport -

drs. K.B.M. de Vaan
dr. M. Timmermans
drs. G.H.J. Homburg

Regioplan
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
Tel.: +31 (0)20 – 531 53 15
Fax : +31 (0)20 – 626 51 99

Amsterdam, augustus 2013
Publicatienr. 2193
OND1346050

VOORWOORD

Op 1 januari 2009 werd de Wet tijdelijk huisverbod van kracht. Regioplan is al sinds de periode dat in 2007 de ontwerpwet in een aantal pilots is getest, betrokken bij onderzoek naar het huisverbod. Wij hebben daarom met veel plezier gewerkt aan de effectevaluatie welke in deze zin een mooi sluitstuk vormt van het traject waar we eind 2006 aan begonnen.

Met deze effectevaluatie is niet het laatste woord over het huisverbod gezegd. Dit, maar ook ander onderzoek laat zien dat het huisverbod op punten bij kan dragen aan een effectieve aanpak van huiselijk geweld, maar dat er ook nog verbeterpunten zijn.

Voor dit onderzoek hebben we een behoorlijk beroep gedaan op diverse personen die betrokken zijn bij de coördinatie en uitvoering van het huisverbod in de gemeenten die in het onderzoek zijn betrokken. We willen op deze plaats nadrukkelijk onze contactpersonen bij de Steunpunten, politie en gemeentelijke organisaties in deze gemeenten bedanken; zij hebben ontzettend veel werk verzet om ons de gegevens te leveren die nodig waren voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Daarnaast bedanken we alle respondenten, die de tijd genomen hebben om met ons te spreken.
Tot slot danken we de begeleidingscommissie die dit onderzoek met haar deskundigheid heeft begeleid: mw. mr. dr. M. Malsch (Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving, voorzitter), mw. drs. M.L. Kroon en mw. mr. I. Horst-Vermaas (Ministerie van Veiligheid en Justitie, DJJ), mw. drs. A. Tiems en mw. N. Vesseur (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport), dhr. dr. P.J.M. Uitewaal (Gemeente Den Haag) en mw. drs. E. van Dijk, WODC (opdrachtgever).

Ger Homburg (projectleider)
Amsterdam, augustus 2013

REGIOPLAN

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

Inleiding

De Wet tijdelijk huisverbod (Wth) is op 1 januari 2009 in werking getreden. Met een huisverbod kan een (potentiële) pleger van huiselijk geweld tien dagen uit huis worden geplaatst. Deze periode kan, indien na tien dagen de ernstige geweldsdreiging nog niet is geweken, worden verlengd tot maximaal 28 dagen. Tijdens het huisverbod krijgen alle betrokkenen (uithuisgeplaatsten, achterblijvers en kinderen) hulpverlening aangeboden. De wet vereist dat de Staten-Generaal binnen vijf jaar na de inwerkingtreding ervan worden geïnformeerd over de doeltreffendheid. Daartoe is tussen september 2011 en augustus 2013 een onderzoek uitgevoerd. De resultaten worden in dit rapport gepresenteerd.

Doel en onderzoeksvragen

Het doel van deze effectevaluatie is het verkrijgen van inzicht in de effectiviteit van het huisverbod, mede in relatie tot de wijze waarop het wordt ingezet en het aan het huisverbod gekoppelde hulpverleningstraject. Hierbij zijn de volgende drie onderzoeksvragen leidend:

1. Hoe wordt de Wth ingezet?
2. Hoe is het hulpverleningstraject verlopen vanaf het moment van oplegging van het huisverbod?
3. Is de Wth effectief in het verminderen van huiselijk geweld?

Deze vragen zijn uitgewerkt in een groot aantal subvragen. Een compleet overzicht van de onderzoeksvragen is opgenomen in bijlage 1.

Opzet van het onderzoek

Het doel van de Wth is de preventie van (verdere escalatie van) huiselijk geweld. Het onderzoek is opgezet als een quasi-experimentele studie met een interventiegroep (huisverboden) en een controlegroep (vergelijkbare situaties, waarin echter om diverse redenen geen huisverbod is opgelegd). Deze groepen zijn vergelijkbaar, maar de casussen in de interventiegroep zijn qua aard van het geweld en de pleger wat ‘zwaarder’ dan de casussen in de controlegroep. Nagegaan is, of zich in de interventiegroep na het huisverbod minder nieuwe incidenten van huiselijk geweld voordoen, dan in de controlegroep. Daartoe zijn de volgende stappen doorlopen:

1. Voorbereidende fase:
    a. selectie van zeven centrumgemeenten voor de dataverzameling;
    b. samenstelling van de interventie- en controlegroep op basis van een steekproeftrekking bij respectievelijk de Steunpunten Huiselijk Geweld en politie in de zeven centrumgemeenten;
    c. opstellen van het analyseplan.

2. Dossieronderzoek om per casus inzicht te krijgen in relevante kenmerken van het incident, de betrokken personen, de achterliggende problematiek en de kwaliteit van de hulpverlening;
3. Tweede fase dossieronderzoek (ruim) een jaar na de looptijd van het huisverbod om inzicht te krijgen in het verloop van (voor wat betreft de interventiegroep) het huisverbod en (voor wat betreft beide onderzoeksgroepen) de hulpverlening en eventuele strafrechtelijke trajecten;
4. Meting herhaald huiselijk geweld: bij de politie en het OM (en voor wat betreft de interventiegroep ook bij de SHG's en BJZ/AMK) is nagegaan of zich nieuwe incidenten van huiselijk geweld hebben voorgedaan.

Er is op drie manieren gekeken naar (het uitblijven van) nieuwe incidenten huiselijk geweld, namelijk:
1. de aan- of afwezigheid van nieuwe incidenten huiselijk geweld in het huishouden;
2. het gemiddelde aantal nieuwe incidenten (omvang);
3. het aantal dagen vanaf het oorspronkelijke incident tot het eerst volgende nieuwe incident van huiselijk geweld (snelheid).

Een uitgebreide methodologische verantwoording is opgenomen in bijlage 2.

Effectiviteit van de Wet tijdelijk huisverbod

Minder nieuw huiselijk geweld

Het onderzoek toont aan dat het huisverbod samenhangt met het minder vóórkomen van nieuw huiselijk geweld. Na een huisverbod blijft nieuw huiselijk geweld vaker uit en als nieuw huiselijk geweld plaatsvindt, gaat het om minder incidenten dan in (vergelijkbare) situaties waarin geen huisverbod is opgelegd. Dit verschil is statistisch significant. Dat wil overigens niet zeggen dat het huisverbod nieuw huiselijk geweld geheel voorkomt: in de periode tussen het opleggen van het huisverbod en de meting voor dit onderzoek (1-1,5 jaar) heeft zich bij 53 procent van de huisverboden minimaal één nieuw incident met huiselijk geweld voorgedaan. Gemiddeld komen 1,1 nieuwe incidenten voor, met een maximum van 12 incidenten.

Verklaring

De belangrijkste verklaring voor het gevonden verband tussen het huisverbod en het vaker uitblijven van huiselijk geweld lijkt te liggen in de hulpverlening, die na het opleggen van een huisverbod wordt opgestart. Bovendien lijkt de hulpverlening meer effect te hebben in de casussen met zware problematiek dan in de casussen met lichtere problematiek. Concreet laat het onderzoek zien dat de volgende aspecten van de hulpverlening samenhangen met een mindere mate van herhaald huiselijk geweld:
- de start van de aangeboden hulpverleningstrajecten door plegers en slachtoffers van huiselijk geweld;
- het voldoende doorlopen van de hulpverlening;
- het voeren van casusoverleg door hulpverleners en systeemgericht werken na afloop van het huisverbod.

Geen samenhang

De volgende kenmerken hangen niet samen met een mindere mate van herhaald huiselijk geweld:

- het delictverleden van de uithuisgeplaatste;
- het opleidingsniveau van de uithuisgeplaatste en de achterblijver;
- het al dan niet gewijzigd zijn van de samenstelling van het huishouden na een jaar.
- het strafrechtelijke traject dat een uithuisgeplaatste doorloopt;
- de prioriteit die door de daarbij betrokken ketenpartners wordt gegeven aan de handhaving van het huisverbod;

Het verschil tussen de controlecasussen en de huisverbodcasussen, die wat zwaarder lijken te zijn, leidt niet tot een nuancering maar tot een versterking van de gevonden verbanden: ondanks een zwaarder karakter van het geweld en de uithuisgeplaatsten is het waargenomen nieuwe huiselijk geweld immers minder dan in de controlegroep.

De inzet van de Wth in de praktijk

Totaal

In de eerste vier jaar sinds de inwerkingtreding van de Wet tijdelijk huisverbod op 1 januari 2009 zijn er in Nederland 11.692 huisverboden opgelegd. Hiervan werd ongeveer veertig procent verlengd. In 23 procent van de huisverboden is bij de politie en/of de hulpverlening een overtreding van het huisverbod bekend. Dit is een ondergrens: overtreding wordt niet altijd gemeld.

Kenmerken

De uithuisgeplaatsten zijn nagenoeg allemaal (99%) mannen en gemiddeld 38 jaar. Een meerderheid van de betrokkenen bij huisverboden (63%) is laag opgeleid. Ongeveer de helft is van Nederlandse afkomst. Huisverboden worden meestal opgelegd bij (ex-)partnergeweld (73%). Twaalf procent van de uithuisgeplaatsten is een meerderjarige die geweld pleegt tegen zijn ouders. In 70 procent van de huisverboden zijn er kinderen in het gezin. Bij 53 procent van de huisverboden is sprake van kindermishandeling; meestal (38% van alle huisverboden) zijn kinderen getuige van het geweld[1]; bij vijftien procent van de huisverboden is sprake van geweld dat (ook) gericht is tegen minderjarige kinderen.

Aard geweld

De aanleiding voor het opleggen van een huisverbod ligt in de dreiging met of de toepassing van geweld in de huiselijke sfeer. Er is vrijwel altijd (91-94%) sprake van bedreiging en/of fysiek geweld. Bij twee derde van de huisverboden is (tevens) sprake van psychisch geweld.

Strafrecht

Bij 85 procent van de huisverboden is sprake van aanhouding van de uithuisgeplaatste en daarmee van een verdenking van strafbare feiten. Bij 84 procent van de huisverboden, waarin aanhouding plaatsvindt, wordt de zaak doorgestuurd naar het OM. Van de strafzaken die parallel aan een huisverbod

[1] Zoals door de hovj aangevinkt in het RiHG.

lopen eindigt 42 procent in een sepot. In ongeveer vijftig procent van de strafzaken volgt een veroordeling.

Een jaar later

Eén tot anderhalf jaar na afloop van het huisverbod is in 57 procent van de huisverboden de samenstelling van het huishouden gewijzigd. Meestal houdt dit in dat de partners uit elkaar zijn gegaan en apart zijn gaan wonen.

Het hulpverleningstraject

Eerste contact

Het eerste contact van de hulpverlening met uithuisgeplaatsten en achterblijvers komt doorgaans binnen 24 uur na het incident, naar aanleiding waarvan het huisverbod is opgelegd, tot stand. Dit contact beperkt zich tot een eerste gesprek met de betrokkenen of tot alleen het maken van een afspraak voor de reguliere hulpverlening de volgende (werk)dag.

1e fase hulp

De hulpverlening bij het huisverbod kan vervolgens worden onderverdeeld in twee fasen. De eerste fase betreft de probleemverkenning en het opstellen van een plan van aanpak. Deze wordt meestal binnen de eerste tien dagen van het huisverbod afgesloten, maar kan ook tijdens de verlenging of na het huisverbod worden voortgezet als de omstandigheden daarom vragen.
In deze fase heeft de hulpverlening vrijwel altijd contact met de betrokkenen (92% van de uithuisgeplaatsten, 88% van de achterblijvers en 86% van de kinderen).

2e fase hulp

Deze eerste fase eindigt met een aanbod voor de tweede fase: de vervolghulpverlening aan de betrokkenen bij het huisverbod. Niet alle betrokkenen krijgen een aanbod voor vervolghulpverlening, accepteren dit, starten met de hulp en doorlopen deze ook voldoende. Tabel 1 laat de aantallen zien.

Tabel 1 Vervolghulpverlening na huisverboden

Betrokkene	Aangeboden	Geaccepteerd	Gestart	Voldoende doorlopen
Uithuisgeplaatsten (n=105)	90 (86%)	67 (64%)	60 (57%)	38 (36%)
Achterblijvers (n=129)	104 (81%)	89 (67%)	81 (63%)	58 (45%)
Kinderen (n=168)	115 (68%)	78 (46%)	74 (44%)	n.b.

Bron: Regioplan

Aard hulp

Bijna alle uithuisgeplaatsten, die hulp accepteren, krijgen vervolghulpverlening van een instelling voor ambulante forensische psychiatrie. Ook AMW en verslavingszorg komen relatief vaak voor. Achterblijvers worden veelal geholpen door het AMW. Naast AMW zijn hulpverlening gericht op de opvoeding en/of begeleiding van de kinderen en hulpverlening samen met de uithuisgeplaatste de meest voorkomende vormen van hulp voor deze groep. De meest aangeboden vorm van hulpverlening voor kinderen is hulp voor het hele gezin in de vorm van gezinsbegeleiding/opvoedondersteuning. Daarnaast worden kinderen relatief vaak 'meegenomen' in het traject dat de ouders

volgen. Maar er worden ook diverse vormen van hulp, specifiek voor kinderen die slachtoffer of getuige van huiselijk geweld zijn, ingezet.

Effectief? Bij 57 procent van de uithuisgeplaatsten en 66 procent van de achterblijvers beslaat de hulpverlening alle gebieden waarop problemen zijn geconstateerd. Over de resultaten van de hulpverlening is op individueel niveau weinig bekend; hulpverleners monitoren dit veelal niet actief.

Systeemgericht Bij het huisverbod wordt gestreefd naar een systeemgerichte aanpak van de problematiek van alle betrokkenen samen. In het onderzoek zijn vier kenmerken van systeemgericht werken onderscheiden: casusoverleg, de totstandkoming van een plan van aanpak, een systeemgesprek met alle betrokkenen en systeemgericht werken na afloop van het huisverbod. In ongeveer de helft van de huisverbodcasussen komen drie of vier van deze kenmerken terug. In de controlegroep wordt in veel mindere mate systeemgericht gewerkt.

Als er geen huisverbod wordt opgelegd…

Er doen zich situaties voor die zich lenen voor een huisverbod, maar waarin dit niet wordt opgelegd. In dit onderzoek zijn dit soort situaties opgenomen in de controlegroep.

Reden Huisverboden worden niet altijd opgelegd als dat mogelijk is, omdat een huisverbod de situatie voor de betrokkenen in de ogen van de beoordelaars verder zou verergeren, omdat zij denken dat een huisverbod niet mogelijk is en omdat zij een huisverbod niet nodig achten. Vaak vindt echter geen afweging plaats over het opleggen van een huisverbod en wordt de mogelijkheid om de procedure hiertoe te starten niet door de BPZ herkend.

Hulp Tabel 2 laat zien hoeveel van de betrokkenen bij de situaties van de controlecasussen hulp kregen aangeboden, accepteerden en startten. De hulpverlening die in de controlecasussen is aangeboden, wijkt qua *aard* nauwelijks af van de hulpverlening in de huisverbodcasussen. Het verschil met de huisverbodcasussen zit er in dat er in de controlecasussen beduidend minder hulpverlening tot stand komt.

Tabel 2 Hulpverlening in de controlegroep

Betrokkene	Aangeboden	Geaccepteerd	Gestart
Agressors (n=104)	18 (17%)	13 (13%)	13 (13%)
Benadeelden (n=112)	27 (24%)	21 (19%)	19 (17%)
Kinderen (n=109)	34 (31%)	24 (22%)	23 (21%)

Bron: Regioplan

Meerwaarde In de situaties die zijn opgenomen in de controlegroep zou het huisverbod een meerwaarde gehad kunnen hebben in het doorbreken van een zich

herhalende en/of (ernstig) dreigende situatie van huiselijk geweld. Hoewel de aard van het geweld en het delictverleden van de agressor wat minder zwaar lijken dan in de interventiegroep, is ook in deze casussen vaak sprake van zich herhalend huiselijk geweld of een (voortdurende), ernstige dreiging van geweld.

Tot slot

De conclusie van het rapport eindigt met een discussie naar aanleiding van de onderzoeksresultaten. Daarin wordt ingegaan op een aantal vragen die het onderzoek opwerpt omtrent de hulpverlening bij huisverboden, de vraag of het huisverbod meer ‘op maat’ kan worden ingezet en de preventieve inzet van het huisverbod.

SUMMARY

Introduction

On 1 January 2009, the Dutch Temporary Restraining Order Act (Wth) entered into force. This act allows mayors to impose a ten-day restraining order (which may be extended to 28 days) on (potential) perpetrators of domestic violence, which prohibits these perpetrators from entering their own house and contacting their partner and/or children. During the restraining order all people involved (evicted persons, those who stay behind and children) are offered a range of support and intervention measures. The law requires that within five years after its entry into force the Dutch parliament is informed of the effectiveness. To this end, a study was conducted between September 2011 and August 2013. The results are presented in this report.

Objective and research questions

The aim of this impact assessment is to gain insight in the effectiveness of the restraining order, also in relation to the way in which it is applied and the support services that are connected to it. The following three research questions have been formulated:

1. How is the Act applied?
2. What are the developments of the support services as from the moment the restraining order has been imposed?
3. What is the effectiveness of the Act in terms of reducing domestic violence?

These questions have been worked out in detail, resulting in a large number of sub-questions that have been answered in this study.

Design of the study

The main objective of the Act is to prevent (further escalation of) domestic violence. The study was designed as a quasi-experimental study with an intervention group (restraining orders) and a control group (similar situations in which, however, for various reasons no restraining order was imposed). These groups are comparable, but the intervention group cases are more serious than the control group cases when the nature of the violence and the perpetrator are concerned. It has been examined, whether in the intervention group fewer new incidents of domestic violence have occurred after the restraining order than in the control group. To this end the following steps have been completed:

1. Preparatory phase:
   a. selection of seven municipalities that are central in the Dutch approach of domestic violence for the data collection;

   b. composition of the intervention group and control group based on a sampling respectively at the Domestic Violence Support Services (SHG) and the police in the seven municipalities;
   c. setting up the analysis plan.
2. Desk study to gain insight into relevant characteristics of the incidents, the people involved, the underlying problems and the quality of the support offered;
3. Second phase of desk study (more than) one year after imposing the restraining order to gain insight into the course of the restraining order (with regard to the intervention group) and the support and any criminal prosecution proceedings (with regard to both the intervention group and the control group);
4. Measurement of repeated domestic violence: it has been checked with the police and the public prosecutor (and with regard to the intervention group also with the Domestic Violence Support Services (SHG) and the youth welfare service/child abuse report and advice centre (BJZ/AMK)) whether new incidents of domestic violence have occurred.

Three kinds of data have been included in this study, with regard to (the lack of) new domestic violence incidents, namely:
1. the presence or absence of new domestic violence incidents in the household;
2. the average number of new incidents (size);
3. the number of days from the original incident to the next new incident of domestic violence (interval).

Effectiveness of the Temporary Restraining Order Act

Less new domestic violence

The study shows that the restraining order is associated with less incidence of new domestic violence. After imposing a restraining order new domestic violence occurs less frequently, and in case it does occur, fewer incidents occur than in (comparable) situations where no restraining order was imposed. This difference is statistically significant. That is not to say that the restraining order prevents new domestic violence entirely: in the period between imposing the restraining order and the measurement for this study (1-1.5 years), in 53 percent of the restraining orders at least one new domestic violence incident has occurred. An average of 1.1 new incidents occur, with a maximum of 12 incidents.

Explanation

The main explanation for the correlation found between the restraining order and the lower incidence of new domestic violence seems to lie in the support that is offered after the imposition of a restraining order. Moreover, the support seems to be more effective in the more serious cases than in the lighter cases. In particular, the study shows that the following aspects of support are related to a lower degree of repeated domestic violence:
- perpetrators and victims of domestic violence start treatment;
- sufficient completion of treatment;

- conducting case consultations by professionals and a focus on the family system in the continuation of support after the restraining order has expired.

No relation

The following aspects of support are not related to a lower degree of repeated domestic violence:

- antecedents of the evicted person;
- the education level of the evicted person and those who stay behind;
- whether or not the composition of the household has changed after a year;
- whether or not the evicted person is criminally prosecuted;
- the priority that is given to the enforcement of the restraining order by the parties involved;

The difference between the control cases and the restraining order cases, which seem to be more serious with regard to the violence involved, strengthens rather than weakens the observed correlation: despite the more serious nature of the violence and the higher number of evicted persons with antecedents, the observed occurrence of new domestic violence is lower than that of the control group.

Applying the Act in practice

Total number

Since the date of commencement of the Act on 1 January 2009, 11,692 restraining orders have been imposed in the Netherlands. Approximately forty percent of them were extended. In 23 percent of the restraining orders the police or Domestic Violence Support Service (SHG) is aware of a violation of the order. This is a minimum figure: violations are not always reported.

Characteristics

Virtually all evicted persons are males (99%) and their average age is 38 years. A majority of those involved in restraining orders (63%) is low educated. About half of them is of Dutch descent. Restraining orders are usually imposed in cases of (ex-) partner violence (73%). Twelve percent of the evicted persons are young adults who commit violence against their parents. 70 percent of the restraining orders are imposed in families with children. In 53 percent of the restraining orders child abuse has been established; usually (in 38% of all restraining orders) children witnessed the violence; in fifteen percent of the restraining orders the violence that occurred is (also) directed against children.

Type of violence

The immediate cause for imposing a restraining order is the threat or use of violence in the domestic sphere. Threat and/or physical violence occurs in nearly all cases (91-94%). In two thirds of the restraining orders psychological violence (also) occurs.

Criminal offences

In 85 percent of the restraining orders the evicted person is arrested and thus there is a suspicion of criminal offences. In 84 percent of the restraining orders in which arrests occur, the case is referred to the public prosecutor. 42 percent

of the criminal cases that run parallel to a restraining order end in a dismissal. In about 50 percent of the cases a sentence follows.

After 1 year

In 57 percent of the restraining orders, the household composition has changed one to one and a half years after the restraining order has expired. Usually this means that the partners broke up and started living separately.

The support services

First contact

The first contact between the social worker on the one hand and the evicted person and those who stay behind on the other hand, is usually effected within 24 hours after the incident which led to the restraining order. This contact is limited to a first conversation with those involved or merely to making an appointment for the following workday.

1st phase support

The support offered in restraining orders can subsequently be subdivided into two phases. The first phase concerns investigating the problem and drawing up a plan of approach. This phase is usually concluded within the first ten days of the restraining order, but it can be continued when the restraining order is extended or, if need be, after this period. In this phase the social worker nearly always has contact with those involved (92% of the evicted persons, 88% of those who stay behind and 86% of the children).

2nd phase support

This first phase ends with an offer for the second phase: follow-up support provided to those involved in the restraining order. Not all those involved receive an offer for follow-up support, accept it, start the programme and complete it sufficiently. Table 1 shows the figures.

Table 1 Follow-up support after restraining orders

People involved	Received offer	Accepted offer	Started follow-up support	Sufficiently completed programme
Evicted persons (n=105)	90 (86%)	67 (64%)	60 (57%)	38 (36%)
Those who stayed behind (n=129)	104 (81%)	89 (67%)	81 (63%)	58 (45%)
Children (n=168)	115 (68%)	78 (46%)	74 (44%)	n.b.

Source: Regioplan

Nature of support

Nearly all evicted persons who accept support, receive follow-up support from an organisation for forensic psychiatry. Social welfare institutions and addiction treatment organisations also occur relatively often. Those who stay behind often receive support from social welfare institutions. In addition this, parenting support and/or support offered to children and relational therapy are the types of support that occur most often. The type of support that is offered to children most often is support on behalf of the entire family in the form of parenting support. Furthermore, children are relatively often ‘included’ in the programme offered to their parents. However, there are also various types of support that are specifically aimed at children who are victims or witnesses of domestic violence, which are being offered.

Effective? With regard to 57 percent of the evicted persons and 66 percent of those who stay behind support covers all areas where problems have been identified. Little is known about the results of the support on an individual level; usually this is not actively monitored by social workers.

System-oriented The aim of the restraining order is to provide a system-oriented approach to the problems of all people involved (the family system). In this study four characteristics of system-oriented working are have been distinguished: case consultation, the development of a plan of approach, a family conference and systems-oriented working after the restraining order has expired. In about half of the restraining orders, three or four of these characteristics occur. In the control group, system-oriented working occurs to a much lesser extent.

When a restraining order is not imposed…

Sometimes a restraining order is not imposed even though it would be an appropriate measure in the situation concerned. In this study these situations are included in the control group.

Reason Restraining orders are not always imposed when this is possible, because those who must judge the situation believe a restraining order might aggravate the situation of those involved, because they think that a restraining order is not possible and/or because they do not deem it necessary. However, it often occurs that the idea to impose a restraining order is not considered and the possibility to start a procedure in this direction is not recognized by the police.

Assistance Table 2 shows how many of those involved in the situations of the control group cases were offered support, accepted this offer, and started a programme. The *nature* of the support offered in the control group cases, does not deviate from the support offered in the restraining order cases. However, the difference between the two groups lies in the fact that in the control group cases significantly less support is being effected.

Table 2 Assistance in the control group

People involved	Received offer	Accepted offer	Started programme
Aggressors (n=104)	18 (17%)	13 (13%)	13 (13%)
Aggrieved persons (n=112)	27 (24%)	21 (19%)	19 (17%)
Children (n=109)	34 (31%)	24 (22%)	23 (21%)

Source: Regioplan

Surplus value In the situations that have been included in the control group the restraining order could have had surplus value in changing a repetitive and/or (seriously) threatening situation of domestic violence. Although the nature of the violence seems less serious and the number of perpetrators with antecedents is lower

than in the intervention group, these cases also often involve repetitive domestic violence or a (constant) serious threat of violence.

In conclusion

The conclusion of the report ends with a discussion that ensues from the research results. It addresses a number of questions that the study raises about the support offered in restraining order cases, about whether the restraining order can be applied in a more ‘tailor-made’ way and about the preventive application of the restraining order.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

De Wet tijdelijk huisverbod (Wth) is op 1 januari 2009 in werking getreden. Met een huisverbod kan een (potentiële) pleger van huiselijk geweld tien dagen uit huis worden geplaatst. Deze periode kan, indien na 10 dagen de ernstige geweldsdreiging nog niet is geweken, worden verlengd tot maximaal 28 dagen. Tijdens het huisverbod krijgen alle betrokkenen (uithuisgeplaatsten, achterblijvers en kinderen) hulpverlening aangeboden.

De wet en het bijbehorende instrumentarium zijn getest in drie pilotgemeenten, te weten in Amsterdam, Groningen en Venlo.[1] In 2010 is de procesevaluatie van de wet[2] gepubliceerd, waarin verslag wordt gedaan van de wijze waarop op dat moment in de praktijk uitvoering aan de wet werd gegeven. De wet vereist dat de Staten-Generaal binnen vijf jaar na de inwerkingtreding ervan worden geïnformeerd over de doeltreffendheid. Daartoe is tussen september 2011 en augustus 2013 een onderzoek uitgevoerd. De resultaten worden in dit rapport gepresenteerd.

1.2 Achtergronden bij het onderzoek

Doel Wth

Het hoofddoel van de Wth, zoals geformuleerd in de memorie van toelichting, is het voorkomen van (verdere escalatie van) huiselijk geweld. De wet richt zich daarmee op situaties waarin zich huiselijk geweld heeft voorgedaan en op situaties waarin dat niet het geval is, maar geweld wel dreigt. Het huisverbod is bedoeld als aanvulling op de mogelijkheden die het strafrecht biedt; het voorziet erin om los van strafbare feiten vroegtijdig op te treden uit oogpunt van bescherming en preventie; huiselijk geweld kan worden voorkomen en er kan worden voorzien in een afkoelingsperiode.[3] Het is vooral de met het huisverbod gepaard gaande hulpverlening die ertoe bij kan dragen dat (herhaling van) het geweld ook op de langere termijn voorkomen wordt. Het huisverbod kan worden ingezet bij alle vormen van huiselijk geweld[4], inclusief

---

[1] De resultaten van deze pilots zijn beschreven in Van Vree et al. (2007). *Evaluatie pilots huisverbod* (Leiden: Research voor Beleid).

[2] Schreijenberg et al. (2010). *Procesevaluatie Wet tijdelijk huisverbod* (Amsterdam: Regioplan).

[3] Memorie van Toelichting: Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 657, nr. 3, p. 6.

[4] Geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd. De huiselijke kring bestaat uit (ex-)partners, gezinsleden, familieleden of huisvrienden. Onder huiselijk geweld vallen in ieder geval partnergeweld, kindermishandeling, oudermishandeling, eergerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminking, seksueel geweld en zowel geestelijk als lichamelijk geweld.

kindermishandeling. In de oude situatie was het bij een dreiging van ernstig en onmiddellijk gevaar het slachtoffer dat het huis ontvluchtte en elders onderdak moest zoeken. Het huisverbod maakt dat in dit soort situaties het slachtoffer in huis kan blijven en de dader een ander onderkomen moet zoeken.

Betrokken partijen

De verantwoordelijkheid voor de aanpak van huiselijk geweld is door de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) bij gemeenten gelegd. Bij de aanpak werken zij veelal in regionaal verband samen, rondom de 35 centrum-gemeenten vrouwenopvang. Belangrijke partijen bij de vormgeving en uitvoering van het tijdelijk huisverbod zijn – naast de gemeenten – de politie, Steunpunten Huiselijk Geweld (SHG's), Bureau Jeugdzorg (BJZ)/Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK), de Reclassering en instellingen die hulp verlenen aan plegers, slachtoffers en betrokken kinderen bij huiselijk geweld. Het huisverbod is een bestuurlijke maatregel. De uitvoering van de Wth is de verantwoordelijkheid van de burgemeester, die deze verantwoordelijkheid deels of geheel kan mandateren aan de politie in de persoon van de hulpofficier van justitie (hovj).

Internationale context

In 1997 was Oostenrijk het eerste land in Europa dat het – met de *Gewaltschutzgesetz* – mogelijk maakte om (potentiële) plegers van huiselijk geweld tijdelijk de toegang tot hun eigen huis te ontzeggen. Inmiddels is deze maatregel in nog minstens elf andere EU-lidstaten in enigerlei vorm ingevoerd, waaronder in Nederland.[5] Tot nu toe zijn de effecten op hernieuwd dader- en slachtofferschap – voor zover bekend – niet met een (quasi-)experimentele methode gemeten.

Bestaand onderzoek

Rondom het huisverbod in Nederland is veel onderzoek uitgevoerd. Ten eerste is de Wth gebaseerd op een aantal onderzoeken naar vergelijkbare instrumenten in Oostenrijk en Duitsland, naar de juridische mogelijkheden om (potentiële) plegers van huiselijk geweld uit huis te plaatsen en naar de basis voor een zorgvuldige risicotaxatie. Tijdens de pilots is onderzoek uitgevoerd naar het huisverbodproces en het Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld (RiHG), met het oog op het formuleren van eventuele aandachtspunten voor de landelijke implementatie. Landelijk zijn na de inwerkingtreding van het huisverbod onderzoeken uitgevoerd naar het uitvoeringsproces, de hulpverlening die wordt ingezet bij huisverboden, het RiHG en de rechtsbescherming van de uithuisgeplaatste. Hier komt nu een onderzoek naar de effecten van het huisverbod bij. Een overzicht van deze onderzoeken is opgenomen in de bijlage. Daarnaast zijn op lokaal en regionaal niveau vele onderzoeken naar (deelaspecten van) het huisverbod uitgevoerd en is ook vanuit de politieorganisatie onderzoek naar het huisverbod geïnitieerd.

---

[5] R. Römkens en L. Sosa (2011). 'Protection, prevention and empowerment: emergency barring intervention for victims of intimate partner violence' in L. Kelly et al., *Realising rights. Case studies in state responses to violence against women and children in Europe* (Londen: London Metropolitan University) pp. 51-109.

1.3 Doel van het onderzoek

Het doel van de effectevaluatie is het verkrijgen van inzicht in de effectiviteit van het huisverbod, mede in relatie tot de wijze waarop het wordt ingezet en het aan het huisverbod gekoppelde hulpverleningstraject. Hierbij zijn de volgende drie onderzoeksvragen leidend:

1. Hoe wordt de Wth ingezet?
   Het betreft het aantal huisverboden, het soort situaties waarin het huisverbod wordt ingezet, kenmerken van de uithuisgeplaatsten en achterblijvers, samenloop met strafrecht, overtreding en incidenten tijdens huisverboden.

2. Hoe is het hulpverleningstraject verlopen vanaf het moment van oplegging van het huisverbod?
   Het betreft het verloop en de inhoud van het gehele hulpverleningstraject, vanaf het crisismoment tot en met de afsluiting van de hulpverlening.

3. Is de Wth effectief in het verminderen van huiselijk geweld?
   Het betreft het vaststellen van de effecten van het huisverbod door vergelijking van de interventiegroep met (kenmerken van de casussen in) een controlegroep.

De subvragen die onder deze drie hoofdvragen vallen, zijn opgenomen in de bijlage.

Effectiviteit

Deze evaluatie is een *effect*evaluatie. Dat betekent dat het meten van het effect van de wet voorop staat: leiden het huisverbod en de daarmee gepaard gaande hulpverlening ertoe dat (verdere escalatie van) huiselijk geweld wordt voorkomen? Om dat te meten is het noodzakelijk om vast te stellen of er een relatie is tussen het huisverbod en het uitblijven van nieuwe incidenten van huiselijk geweld. Onder nieuwe incidenten van huiselijk geweld wordt daarbij verstaan:

- het opnieuw (dreigen te) plegen van huiselijk geweld, door de uithuisgeplaatsten, tegen de achterblijver(s) of personen in een nieuwe huiselijke kring;
- het opnieuw slachtoffer worden van (dreigend) geweld door de uithuisgeplaatste of door personen uit een nieuwe huiselijke kring.

De hulpverlening die gepaard gaat met het huisverbod richt zich immers niet alleen op de uithuisgeplaatste, maar ook op de achterblijver, die zich moet leren wapenen tegen het betrokken raken bij (dreigende) situaties van huiselijk geweld. De wet is dus effectief wanneer zowel de uithuisgeplaatste als de achterblijver(s) in de toekomst niet als dader of slachtoffer bij (dreigend) huiselijk geweld betrokken zijn.

Hermeting

In dit onderzoek wordt het effect van het huisverbod een jaar nadat het huisverbod is opgelegd, gemeten door na te gaan of nieuwe incidenten van huiselijk geweld zijn uitgebleven en door na te gaan of en hoe de subdoelen van de wet (zie hieronder) bijdragen aan het realiseren van dit effect.

Werking van de wet

De beleidstheorie achter de Wth (gereconstrueerd in de procesevaluatie van de wet) vooronderstelt dat het overkoepelende doel van de wet wordt bereikt via een vijftal causale mechanismen, die via vijf subdoelen leiden tot realisatie van de hoofddoelstelling. Figuur 1.1 geeft deze werking weer.

Figuur 1.1 Vooronderstelde werking Wet tijdelijk huisverbod

Bron: Schreijenberg et al. (2010). *Procesevaluatie Wet tijdelijk huisverbod* (Amsterdam: Regioplan)

De figuur laat zien dat de wetgever het doel van de wet beoogt te bereiken via:

- het handelen in situaties waarin (nog) geen sprake is van feiten die strafrechtelijk kunnen worden vervolgd;
- snelle hulpverlening aan alle betrokkenen;
- voorkomen dat het huisverbod wordt overtreden en indien dit toch gebeurt, de overtreding vervolgen;
- de inzet van het huisverbod bij (een vermoeden van) kindermishandeling.

In deze effectevaluatie wordt daarom niet alleen gekeken naar het effect van het huisverbod op het uitblijven van (verdere escalatie van) huiselijk geweld. Ook wordt nagegaan of er aanwijzingen zijn dat de genoemde mechanismen inderdaad bijdragen aan de effectiviteit van de wet. Hieronder wordt nader ingegaan op de implicaties hiervan voor het onderzoek.

Wel/geen samenloop met een strafrechtelijk traject

Het eerste subdoel van de wet is nadrukkelijk gericht op het realiseren van een effect in situaties waarin (nog) geen sprake is van strafbare feiten. Aangezien vrijwel alle huisverboden samenvallen met een strafrechtelijk traject (aanhouding) is het niet mogelijk om het effect van het huisverbod los te koppelen van het effect van het strafrechtelijk traject als geheel. Een strafrechtelijk traject betekent echter niet dat een uithuisgeplaatste ook daadwerkelijk voor het geweld wordt vervolgd. Daarom wordt in dit onderzoek nagegaan of er een verschil is in effect tussen huisverboden waarin een zaak niet wordt doorgezonden naar het OM, en huisverboden waarin dat wel gebeurt; hetzelfde geldt voor huisverboden waarin het strafrechtelijk traject wel of niet leidt tot een veroordeling.

De kwaliteit van de hulpverlening

Het bieden van hulpverlening aan alle betrokken partijen is het tweede subdoel van de Wth. Voor kwalitatief goede hulpverlening geldt een aantal voorwaarden, waaronder: de hulpverlening is gebaseerd op een gedegen analyse van de problematiek, ingezette trajecten sluiten daarop aan en worden geheel doorlopen. Deze inhoudelijke kenmerken van een kwalitatief goede hulpverlening worden ondersteund of belemmerd door de wijze waarop gemeenten de hulpverlening organiseren. Een kwalitatief goede organisatie van de hulpverlening maakt het mogelijk dat hulp op zo kort mogelijke termijn wordt geleverd door gekwalificeerde hulpverleners. De verwachting is dat zowel inhoudelijke als organisatorische kwaliteit bijdragen aan het uitblijven van nieuw huiselijk geweld. In het onderzoek wordt (voor zo ver mogelijk) getoetst of kwalitatief goede hulpverlening tijdens het huisverbod samenhangt met het uitblijven van nieuw huiselijk geweld.

Handhaving

Het derde en het vierde subdoel van de Wth (het realiseren van rust voor de achterblijvers en de uithuisgeplaatste duidelijk maken dat het geweld onacceptabel is) moeten worden gerealiseerd via het opleggen en handhaven van het huisverbod. Handhaving van het huisverbod leidt ertoe dat er geen contact is tussen de uithuisgeplaatste en de achterblijver, waardoor de achterblijver (in theorie) beter tot rust kan komen.[6] Wanneer een uithuisgeplaatste het huisverbod overtreedt, leidt handhaving van het huisverbod waar mogelijk tot vervolging. Dit versterkt het signaal aan de achterblijver dat huiselijk geweld niet wordt geaccepteerd.
Er zijn aanwijzingen dat handhaving en vervolging in de ene regio meer prioriteit krijgen dan in de andere. De beleidstheorie leidt tot de verwachting

---

[6] Overigens blijkt uit eerder uitgevoerd onderzoek dat het huis- en contactverbod, ook wanneer het niet wordt overtreden, niet altijd tot rust leidt voor de achterblijver. Deels omdat de hulpverlening zwaar op de casus inzet, deels omdat achterblijvers het huisverbod niet altijd terecht vinden en/of zich zorgen maken over hoe het met de uithuisgeplaatste gaat, maar ook doordat er vanuit de omgeving van de uithuisgeplaatste druk op de achterblijver wordt uitgeoefend. Ook voor kinderen kan het lastig zijn een tijd gescheiden te zijn van de uithuisgeplaatste. Zie o.a. J. Koffijberg en F. Kriek (2008). *Onderzoek preventief huisverbod Amsterdam-Noord* (Amsterdam: Regioplan) en F. van Rooij, J. ten Haaf en M. Segeren (2010). *Het tijdelijk huisverbod in Amsterdam* (Amsterdam: GGD Amsterdam).

dat het huisverbod meer effect zal hebben in centrumgemeenten/politieregio's waar meer prioriteit gegeven wordt aan handhaving en vervolging. We toetsen dit in dit onderzoek door de prioriteit die de handhaving krijgt als variabele in de analyse op te nemen.

Kindermishandeling

Kindermishandeling is in de Wet op de Jeugdzorg als volgt gedefinieerd:
Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Uit deze definitie vloeit voort dat getuige zijn van huiselijk geweld door kinderen valt onder het begrip kindermishandeling, naast directere vormen van slachtofferschap. Bij de inzet van het huisverbod bij kindermishandeling kan het daarom om twee soorten situaties gaan:

- Situaties waarin sprake is van huiselijk geweld tussen ouders en/of andere gezins-/familieleden waar minderjarige kinderen getuige van zijn, maar niet van geweld dat gericht is tegen deze minderjarige kinderen zelf.
- Situaties waarin het geweld wel is gericht tegen minderjarige kinderen. Deze zijn onder te verdelen in situaties waarin sprake is van geweld tegen minderjarige kinderen door hun ouders (of personen van oudere generaties in algemene zin zoals ooms, tantes en grootouders) en situaties waarin sprake is van geweld tegen minderjarige kinderen door andere personen (in casu veelal een meerderjarige oudere broer of zus).

De wetgever had bij het ontwerpen van de wet voor ogen dat het huisverbod niet alleen een instrument zou zijn in de aanpak van huiselijk geweld in algemene zin, maar specifiek ook een nieuw instrument in de aanpak van kindermishandeling. Dat is reeds het geval, voor zover het situaties betreft waarin sprake is van kinderen die betrokken zijn (als getuige en/of direct slachtoffer) van partnergeweld.[7] Is in een gezin *uitsluitend* sprake van kindermishandeling in de zin van geweld gericht tegen minderjarige kinderen, dan bestaat de indruk dat huisverboden nauwelijks worden opgelegd. De minister van Veiligheid en Justitie en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zouden dat graag anders zien.[8] Uit deze context vloeit de vraag voort naar het soort situaties van kindermishandeling waarbij een huisverbod wordt opgelegd. Het onderzoek richt zich daarom zowel op situaties van kindermishandeling in algemene zin, als specifiek op situaties van kindermishandeling in smalle zin, dat wil zeggen situaties waarin

---

[7] Schreijenberg et al. (2010). *Procesevaluatie Wet tijdelijk huisverbod* (Amsterdam: Regioplan).

[8] *Kinderen Veilig. Actieplan aanpak kindermishandeling 2012-2016* (Den Haag: ministeries van V&J en VWS).

het geweld gericht is tegen minderjarige kinderen en wordt gepleegd door hun ouders of personen van oudere generaties in algemene zin.

Uitvoering Wth

Omdat dit onderzoek zich primair richt op het meten van de effectiviteit van het huisverbod, komen juridische en procesmatige knelpunten die in de praktijk worden ervaren niet aan bod. Deze knelpunten kunnen echter van invloed zijn op de effectiviteit van de wet. Het ministerie van Veiligheid en Justitie heeft er daarom voor gekozen deze in een aparte studie in kaart te laten brengen. Deze studie wordt gelijktijdig met deze effectevaluatie gepubliceerd.[9] Daar waar kennis uit het onderzoek naar juridische en procesmatige knelpunten bij de uitvoering van de Wth relevant is voor het duiden van de in de effectevaluatie aangetroffen resultaten, wordt daarnaar verwezen.

1.4 Werkwijze

Hieronder is beknopt opgenomen welke werkwijze bij de uitvoering van het onderzoek is gehanteerd. Een uitgebreide methodologische verantwoording is opgenomen in de bijlage.

Het effect van het huisverbod is onderzocht door middel van een quasi-experimentele studie. Hiervoor zijn twee onderzoeksgroepen samengesteld:

- Een interventiegroep, bestaande uit situaties waarin huisverboden zijn opgelegd.
- Een controlegroep van situaties die vergelijkbaar zijn aan die waarin huisverboden worden opgelegd, maar waarin dat niet is gebeurd. Deze onderzoeksgroep is samengesteld uit situaties waarin het invullen van het RiHG leidde tot het advies een huisverbod op te leggen, maar waarin de hovj of de burgemeester van dat advies afweek ('geweigerde huisverboden'); en situaties die zich leenden voor het opleggen van een huisverbod, maar waar om uiteenlopende redenen de procedure voor het opleggen van een huisverbod niet in gang is gezet.

De vergelijkbaarheid van deze twee onderzoeksgroepen komt aan bod in hoofdstuk 2.

Het onderzoek kende de volgende onderdelen:

1. Voorbereidende fase. Hierin zijn de volgende activiteiten ondernomen:
   a. er zijn zeven centrumgemeenten geselecteerd voor de dataverzameling;
   b. de interventie- en controlegroep zijn samengesteld op basis van een steekproeftrekking bij respectievelijk de steunpunten en politie in de zeven centrumgemeenten;
   c. het analyseplan is opgesteld;

[9] K.B.M. de Vaan, A. Schreijenberg en G. Homburg (2013). *Knelpunten in de uitvoering van de Wet tijdelijk huisverbod* (Amsterdam: Regioplan).

2. Dossieronderzoek om per casus inzicht te krijgen in relevante kenmerken van het incident, de betrokken personen, de achterliggende problematiek en de kwaliteit van de hulpverlening.
3. Tweede fase dossieronderzoek (ruim) een jaar na de looptijd van het huisverbod om inzicht te krijgen in het verloop van (wat betreft de interventiegroep) het huisverbod[10] en (wat betreft beide onderzoeksgroepen) de hulpverlening en eventuele strafrechtelijke trajecten.
4. Meting herhaald huiselijk geweld: bij de politie en het OM (en wat betreft de interventiegroep is ook bij de SHG's en BJZ/AMK nagegaan of zich nieuwe incidenten van huiselijk geweld hebben voorgedaan).

1.5 Leeswijzer

Alvorens over te gaan op het presenteren van de resultaten van deze effectstudie, worden in hoofdstuk 2 de onderzoeksgroepen beschreven. Daarbij is tevens aandacht voor de vergelijkbaarheid van de interventie- en controlegroep. Hoofdstuk 3 gaat nader in op de praktijk van het huisverbod: het totaal aantal opgelegde huisverboden, het gevolgde proces bij het opleggen ervan en het verloop van het huisverbod zelf. Ook wordt in dit hoofdstuk nader ingegaan op het opleggen van het huisverbod bij kindermishandeling en het niet opleggen van huisverboden in situaties die zich daarvoor wel lenen. Hoofdstuk 4 biedt een overzicht van de hulpverlening die tijdens en na afloop van het huisverbod wordt ingezet; zowel de inhoud als de organisatie van de hulpverlening worden behandeld, als ook de medewerking van de betrokkenen en redenen voor uitval. Ook wordt een beeld geschetst van de hulpverlening in de casussen in de controlegroep. Hoofdstuk 5 beantwoordt de hoofdvraag van dit onderzoek. Het hoofdstuk laat zien welke verschillen er zijn binnen de huisverbodgroep en tussen de huisverbod- en de controlegroep en wat deze zeggen over de samenhang tussen (elementen van) het huisverbod en herhaald huiselijk geweld. Dit hoofdstuk is in zijn geheel gebaseerd op een kwantitatieve analyse van de data die tijdens het onderzoek zijn verzameld over de casussen in de interventie- en controlegroep. Het rapport eindigt met een overkoepelende conclusie met het antwoord op de onderzoeksvragen en een nadere discussie naar aanleiding daarvan.

De bijlage bevat een overzicht van de onderzoeksvragen (bijlage 1), een uitgebreide methodologische verantwoording (bijlage 2), een overzicht van relevante literatuur en gebruikte bronnen (bijlage 3), een overzicht van gebruikte afkortingen en definities (bijlage 4) en een overzicht van de complete resultaten van de overkoepelende analyses in hoofdstuk 5 (bijlage 5).

---

[10] Hierbij zijn de volgende elementen meegenomen: wel/geen verlenging, incidenten die zich tijdens de huisverbodperiode hebben voorgedaan zoals overtreding, de start van de hulpverlening en de mate waarin daarbij systeemgericht is gewerkt.

In het gehele rapport worden betrokkenen in de huisverbodgroep aangeduid met ‘uithuisgeplaatsten’ en ‘achterblijvers’, terwijl betrokkenen in de controlegroep worden aangeduid met ‘agressors’ en ‘benadeelden’. In een enkel geval (in hoofdstuk 2) wordt de term ‘plegers’ gebruikt, waarmee wordt verwezen naar zowel uithuisgeplaatsten (huisverbodgroep) als agressors (controlegroep). Parallel daaraan wordt de term ‘slachtoffers’ gebruikt, waarmee zowel achterblijvers (huisverbodgroep) als benadeelden (controlegroep) worden bedoeld.

2 ONDERZOEKSGROEPEN IN BEELD

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk brengen we de interventiegroep en de controlegroep in beeld aan de hand van een beschrijving van persoonskenmerken van de (volwassen) betrokkenen in de casussen huiselijk geweld, de aard en de richting van het geweld, de aanwezigheid van antecedenten van plegers en strafrechtelijke trajecten naar aanleiding van het huiselijk geweld. Op basis van deze informatie trekken we een conclusie over de vergelijkbaarheid van de onderzoeksgroepen. Hierbij is het belangrijk erop te wijzen dat er op sommige punten sprake kan zijn van een registratie-effect (een verschil als gevolg van de registratiewijze). Dit kan aan de orde zijn bij controlecasussen waarbij informatie uit processen-verbaal is gehaald, terwijl dat in huisverbod-casussen uit RiHG's afkomstig was. Het RiHG[1] voorziet in sommige opzichten (bijvoorbeeld met betrekking tot de aanwezigheid van een verslaving) in meer informatie dan een regulier proces-verbaal. In de controlecasussen kan daarom soms sprake zijn van onderrapportage, waarvan in dit hoofdstuk melding wordt gemaakt indien van toepassing.

2.2 Betrokkenen in de onderzoeksgroepen

Elke casus van huiselijk geweld in dit onderzoek kent meerdere (volwassen) betrokkenen en/of kinderen. Tabel 2.1 laat het aantal volwassen uithuis-geplaatsten/agressors en volwassen achterblijver/benadeelden per onder-zoeksgroep zien. In de huisverbodgroep zijn er 105 uithuisgeplaatsten en 129 volwassen achterblijvers. In de controlegroep zijn 107 agressors (in enkele casussen is er sprake van meer dan één agressor) en 112 benadeelden. In de huisverbodgroep zijn er 73 casussen met één of meer minderjarige kinderen in het huishouden. In de controlegroep zijn dat 65 casussen.

Tabel 2.1 Betrokkenen in de onderzoeksgroepen

Betrokkenen	Huisverbodgroep (n=105)	Controlegroep (n=104)
UHG/Agressor	105	107
Achterblijver/benadeelde	129	112
Aantal casussen met minderjarige kinderen in huishouden	73	65

Bron: Regioplan

[1] Het Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld is een screeningsinstrument dat door een hulpofficier van justitie wordt ingevuld om te bepalen of een tijdelijk huisverbod kan worden opgelegd.

De uithuisgeplaatsten in de huisverbodgroep zijn bijna allemaal mannen; er is één vrouwelijke uithuisgeplaatste (zie tabel 2.2). De groep van 129 volwassen achterblijvers bestaat grotendeels uit vrouwen. Er zitten 15 mannen bij. De agressors in de controlegroep zijn voor een groot deel mannen, maar er zijn ook achttien vrouwelijke agressors. De groep benadeelden in de controlegroep bestaat vooral uit vrouwen en veel minder uit mannen (21). De gemiddelde leeftijd van de betrokkenen ligt rond de 40 jaar. De jongste (volwassen) betrokkene is 18 jaar en de oudste 85 jaar.

Tabel 2.2 Persoonskenmerken van betrokken in de onderzoeksgroepen

Persoonskenmerken	Huisverbodgroep		Controlegroep	
	Uhg	Achterblijver	Agressor	Benadeelde
Totaal aantal	105	129	107	112
Mannen	104	15	89	21
Vrouwen	1	113	18	91
Geslacht onbekend	-	1	-	-
Leeftijd (18-85)	38,1 jaar	40,7 jaar	36,4 jaar	36,3 jaar

Onderstreepte waarden zijn statistisch significant afwijkend van elkaar p < ,05 (2-zijdige toets).
Bron: Regioplan

Tabel 2.3 laat zien dat ongeveer een derde van de uithuisgeplaatsten agressors in 2011 gehuwd was (of een geregistreerd partnerschap had), terwijl de helft ongehuwd was. Achttien procent van de uithuisgeplaatsten was gescheiden na huwelijk of partnerschap; bij de agressors is dit 13 procent. Voor de achterblijvers geldt dat bijna 40 procent gehuwd was, 35 procent was ongehuwd en 23 procent gescheiden. In de groep benadeelden was iets minder dan 40 procent gehuwd, iets meer dan 40 procent ongehuwd en 15 procent gescheiden. Enkele personen in de groep achterblijvers en benadeelden zijn verweduwd.

Tabel 2.3 Burgerlijke staat van betrokkenen in de onderzoeksgroepen[2]

Burgerlijke staat in 2011	Huisverbodgroep		Controlegroep	
	Uhg	**Achter-blijver**	**Agressor**	**Benadeelde**
Gehuwd/partnerschap	31 (30%)	43 (39%)	32 (33%)	38 (38%)
Ongehuwd	54 (52%)	39 (35%)	51 (53%)	41 (41%)
Gescheiden na huwelijk/partnerschap	19 (18%)	26 (23%)	12 (13%)	15 (15%)
Verweduwd na huwelijk/partnerschap	-	3 (3%)	-	5 (5%)
Totaal	104	111	96	99

Bron: CBS/Regioplan

In zowel de huisverbodgroep als de controlegroep is de meerderheid laag opgeleid (circa 60%), ongeveer een derde is middelbaar opgeleid terwijl een minderheid een hoger opleidingsniveau heeft (zie tabel 2.4).

Tabel 2.4 Hoogste opleidingsniveau van betrokkenen in de onderzoeksgroepen[3]

Opleidingsniveau in 2010	Huisverbodgroep (n=113)	Controlegroep (n=102)
Laag	71 (63%)	62 (61%)
Midden	35 (31%)	30 (29%)
Hoog	7 (6%)	10 (10%)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: CBS/Regioplan

Tabel 2.5 laat zien dat ongeveer de helft van de betrokkenen in de huisverbodgroep van Nederlandse afkomst is en dat de helft een niet-Nederlandse achtergrond heeft. In de controlegroep komt 40 procent uit Nederland en heeft 60 procent een niet-Nederlandse achtergrond. De controlegroep wijkt qua herkomst dus af van de huisverbodgroep.

---

[2] Eigen berekening (Regioplan) op basis van de bij het CBS beschikbaar gestelde microdatabestand betreffende de burgerlijke staat van personen die voorkomen in de Gemeentelijke Basisadministratie. Niet alle uithuisgeplaatsten, achterblijvers, agressors en benadeelden zijn teruggevonden in de statistieken van CBS. Daarom zijn de aantallen per subgroep iets lager dan de subtotalen zoals vermeld in tabel 2.2. Dit geldt tevens voor de tabellen 2.4, 2.5 en 2.6.

[3] Eigen berekening (Regioplan) op basis van de bij het CBS beschikbaar gestelde microdatabestand betreffende hoogste opleidingsniveau personen.

Tabel 2.5 **Nederlandse versus niet-Nederlandse herkomst van betrokkenen in de onderzoeksgroepen**[4]

Herkomst betrokkenen	Huisverbodgroep (n=215)	Controlegroep (n=195)
Nederlands	105 (49%)	78 (40%)
Niet-Nederlands	110 (51%)	117 (60%)

Onderstreepte waarde is statistisch significant afwijkend t.o.v. de waarde in de cel ernaast bij p < ,10 (2-zijdige toets).
Bron: CBS/Regioplan

In beide onderzoeksgroepen zijn de meest voorkomende landen van herkomst van de betrokkenen van niet-Nederlandse afkomst Suriname, Marokko, de Nederlandse Antillen en Turkije. De overige betrokkenen komen uit landen binnen en buiten Europa (tabel 2.6).

Tabel 2.6 **Herkomst van betrokkenen in de onderzoeksgroepen**

	Huisverbodgroep		Controlegroep	
Herkomst*	Uhg (n=104)	Achterblijver (n=111)	Agressor (n=96)	Benadeelde (n=99)
Nederlands	50 (48%)	55 (49%)	35 (36%)	43 (43%)
Antilliaans	8 (8%)	5 (5%)	5 (5%)	1 (1%)
Surinaams	9 (9%)	11 (10%)	10 (10%)	10 (10%)
Marokkaans	13 (13%)	11 (10%)	10 (10%)	9 (9%)
Turks	9 (9%)	5 (5%)	11 (11%)	9 (9%)
Overig, Europees	6 (6%)	13 (12%)	7 (7%)	8 (8%)
Overig, niet-Europees	8 (8%)	11 (10%)	18 (19%)	19 (19%)
Totaal	104 (100%)	111 (100%)	96 (100%)	99 (100%)

* Herkomst door CBS vastgesteld o.b.v. geboorteland en dat van zijn/haar ouders.

2.3 Aard en richting van het huiselijk geweld

In de meerderheid van de casussen in de huisverbodgroep is er sprake van bedreiging en/of fysiek geweld en/of psychisch geweld tijdens het incident van huiselijk geweld dat aanleiding gaf tot het opleggen van het tijdelijk huisverbod. Seksueel geweld wordt veel minder vaak geregistreerd. Tabel 2.7 geeft een overzicht. In de controlegroep is er eveneens vaak sprake van fysiek geweld, bedreiging en/of psychisch geweld tijdens het incident. Echter, deze vormen van geweld worden minder vaak gerapporteerd dan in de huisverbodgroep. Mogelijk is hier sprake van een onderrapportage.[5] Seksueel geweld is net als in de huisverbodgroep weinig aan de orde in de controlegroep.

[4] Eigen berekening (Regioplan) op basis van het bij het CBS beschikbaar gestelde bestand betreffende de Gemeentelijke Basisadministratie 1995-2011.

[5] Immers, er is (meestal) geen RiHG aanwezig in de controlecasussen, waarin dit soort informatie systematisch wordt uitgevraagd. De informatie díe beschikbaar is, is afkomstig uit processen-verbaal, waarbij het afhankelijk van de rapporteur is in hoeverre dergelijke informatie bekend was en in het proces-verbaal werd gerapporteerd.

Tabel 2.7 **Aard van het geweld in de onderzoeksgroepen *(meerdere antwoorden mogelijk)***

Aard geweld	Huisverbodgroep (n=105)	Controlegroep (n=97 – 102)
Bedreiging	99 (94%)	58 (60%)
Fysiek	95 (91%)	82 (80%)
Seksueel	11 (11%)	5 (5%)
Psychisch	70 (67%)	48 (49%)

Onderstreepte waarde is statistisch significant afwijkend t.o.v. de waarde in de cel ernaast bij p < ,05 (2-zijdige toets).
Bron: Regioplan

In bijna twee derde van de casussen in de huisverbodgroep is er sprake van huiselijk geweld richting de partner en in 10 procent van de gevallen tegen de ex-partner. Ook wederzijds geweld tussen (ex-)partners is aan de orde, zij het in een kleiner aantal casussen. Geweld tegen de kinderen komt in bijna een vijfde van de casussen in de huisverbodgroep voor, terwijl geweld van een (meerderjarig) kind tegen de ouder(s) in 12 procent van de huisverbod-casussen aan de orde is. In de controlegroep is een vergelijkbare verdeling te zien. Nota bene: doordat meerdere antwoordopties aan de orde kunnen zijn, tellen de percentages niet op tot 100 procent.

Tabel 2.8 **Richting van het geweld in de onderzoeksgroepen *(meerdere antwoorden mogelijk)***

Richting geweld	Huisverbodgroep (n=105)	Controlegroep (n=103-104)
Tegen partner	66 (63%)	67 (64%)
Tegen ex-partner	10 (10%)	15 (14%)
Wederzijds tussen partners	5 (5%)	6 (6%)
Wederzijds tussen ex-partners	2 (2%)	2 (2%)
Tegen kinderen	20 (19%)	20 (19%)
Tegen ouders	13 (12%)	10 (10%)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: Regioplan

2.4 Antecedenten en strafrechtelijke trajecten

In deze paragraaf bekijken we in welke mate uithuisgeplaatsten en agressors al bekend waren bij de politie (antecedenten en delicten in het verleden[6]). Tevens kijken we of er naar aanleiding van het incident een strafrechtelijk traject is ingezet en hoe dat is verlopen. Informatie over antecedenten en delicten is voor zowel de huisverbodgroep en controlegroep beschikbaar gesteld door het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek). Deze gegevens zijn afkomstig uit het Herkenningsdienstsysteem (HKS) van de politie. Het

[6] Het gaat hierbij om delicten van verschillende aard en niet uitsluitend huiselijk geweld. Een antecedent of een delict hoeft niet tot veroordeling te hebben geleid.

gebruikte bestand bevat misdrijven en geen overtredingen. Een antecedent refereert aan het proces-verbaal waarin alle feiten worden geregistreerd die, volgend op de aanhouding en ondervraging van een dader, aan het licht zijn gekomen. Binnen één antecedent kunnen dus meerdere feiten zijn opgenomen die naar hetzelfde type delict verwijzen.

Antecedenten
Tabel 2.9 laat zien dat 86 uithuisgeplaatsten in het HKS voorkomen. Gemiddeld hebben zij 9,6 antecedenten en 11,4 delicten op naam staan. Er komen 44 agressors voor in het HKS met gemiddeld 9,3 antecedenten en 12,1 delicten. Hoewel het aantal antecedenten en delicten niet verschillend is in beide onderzoeksgroepen, zijn uithuisgeplaatsten (86 van 105) vaker bekend bij de politie dan agressors (44 van 104).[7]

Tabel 2.9 Crimineel verleden van plegers in de onderzoeksgroepen[8]

HKS gegevens	Uhg (n=86)	Agressor (n=44)
Gemiddeld aantal antecedenten ooit	9,6 (sd=15,4)	9,3 (sd=10,4)
Gemiddeld aantal delicten ooit	11,4 (sd=12,9)	12,1 (sd=15,2)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: CBS/Regioplan

Gelet op het type delicten dat in het HKS geregistreerd staat, laat tabel 2.10 zien dat uithuisgeplaatsten en agressors het meest voor geweldsdelicten met de politie in aanraking zijn gekomen. Ook vermogensdelicten en vernieling en delicten tegen de openbare orde komen in beide onderzoeksgroepen voor. Er zijn geen statistisch significante verschillen tussen uithuisgeplaatsten en agressors in het gemiddeld aantal geregistreerde delicten.

Tabel 2.10 Type delicten in het verleden van plegers in de onderzoeksgroepen

HKS gegevens	Uhg (n=86)	Agressor (n=44)
Gemiddeld aantal geregistreerde geweldsdelicten ooit van verdachte	3,7 (sd=4,4)	3,7 (sd=3,9)
Gemiddeld aantal geregistreerde vermogensdelicten ooit van verdachte	2,8 (sd=5,2)	4,2 (sd=9,2)
Gemiddeld aantal geregistreerde vernielings- en openbareordedelicten van verdachte	2,2 (sd= 4,2)	1,6 (sd=2,6)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: CBS/Regioplan

[7] Het verschil is mogelijk iets kleiner dan hier voorgesteld, omdat er minder agressors (controlegroep) op basis van BSN door het CBS *gematcht* konden worden dan bij de uithuisgeplaatsten het geval was.

[8] Eigen berekening (Regioplan) op basis van het bij het CBS beschikbaar gestelde microdatabestand betreffende verdachten en misdrijven die afkomstig is uit het Herkenningsdienstsysteem (HKS) van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). Het HKS is een landelijk dekkend systeem dat de politie gebruikt om verdachten te registreren. Dit geldt tevens voor de tabellen 2.10 en 2.11.

Het HKS bevat tevens nuttige informatie over het aantal beginners, meerplegers en veelplegers in de beide onderzoeksgroepen (tabel 2.11). Van de uithuisgeplaatsten met een delictverleden vallen de meesten in de categorie meerpleger, terwijl iets meer dan een kwart te boek staat als veelpleger. Bij de agressors met een delictverleden is ruim de helft meerpleger en 30 procent veelpleger.

Tabel 2.11 Verdeling over plegercategorie in beide onderzoeksgroepen

Plegercategorie	Uhg (n=86)	Agressor (n=44)
Meerderjarige beginner (1 antecedent)	24 (28%)	8 (18%)
Meerderjarige meerpleger (2-10 antecedenten)	39 (45%)	23 (53%)
Meerderjarige veelpleger (11 of meer antecedenten)/zeer actief (11 of meer antecedenten in laatste 5 jaar)	23 (27%)	13 (30%)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Nb: ook hier gaat het om antecedenten uit het proces-verbaal; er hoeft geen veroordeling te hebben plaatsgevonden.
Bron: CBS/Regioplan

Voor uithuisgeplaatsten is tevens informatie over antecedenten bekend uit het RiHG. Tabel 2.12 laat zien dat voor 80 procent (84 uithuisgeplaatsten) antecedenten bij de politie bekend zijn. Dit gegeven sluit goed aan op de informatie uit het HKS (86 personen met antecedenten). De informatie ingevuld op de RiHG's laat verder zien dat voor bijna driekwart van de personen met antecedenten sprake was van geweldpleging.

Tabel 2.12 Geregistreerde antecedenten in het RiHG *(meerdere antwoorden mogelijk)*

Antecedenten RiHG	Uhg (n=105)
Antecedenten bekend (ja)	84 (80%)
Geweld	76 (72%)
Zeden	3 (3%)
Wapen gerelateerd	8 (8%)
Overig	56 (53%)

Nb: De categorie 'overig' is door de dienstdoende hovj aangevinkt wanneer deze van mening is dat eerdere mutaties die niet onder de andere drie categorieën vallen wel relevant zijn in het kader van het dreigende of gepleegde huiselijk geweld.
Bron: Regioplan

Strafrechtelijke trajecten

De volgende tabellen gaan in op de inhoud van strafrechtelijke trajecten die al dan niet zijn ingezet naar aanleiding van het huiselijk geweld. In het verlengde van eerder onderzoek en conform de werkwijze van de politie wordt over strafrechtelijk traject gesproken zodra sprake is van aanhouding. Tabel 2.13 laat zien dat de politie vaker aanhoudingen verricht als het om een huisverbod gaat dan wanneer er geen huisverbod wordt opgelegd.

Tabel 2.13 Aanhoudingen van plegers in de onderzoeksgroepen

	Uhg (n=105)	Agressor (n=107)*
Aangehouden	99 (94%)	49 (51%)
Niet aangehouden	6 (6%)	47 (49%)

Onderstreepte waarde is statistisch significant bij p < ,05 (2-zijdige toets).
* Bij de agressors is in acht gevallen onbekend of er aanhouding heeft plaatsgevonden.
Bron: Regioplan

Het verdere verloop van het strafrechtelijk traject na de aanhouding verschilt nauwelijks tussen uithuisgeplaatsten en agressors (tabel 2.14). Het aantal veroordelingen en opgelegde straffen onder aangehouden agressors is niet lager dan onder de aangehouden uithuisgeplaatsten. Wel worden uithuisgeplaatsten vaker in verzekering gesteld dan agressors.

Tabel 2.14 Verloop van strafrechtelijke trajecten van plegers in de onderzoeksgroepen

Verloop strafrechtelijk traject	Aanhouding uhg (n=63-89)*	Aanhouding agressor (n=27-49)*
Inverzekeringstelling (IVS)	<u>62 (70%)</u>	21 (46%)
Zaak doorgestuurd naar OM	75 (84%)	34 (76%)
Sepot zonder voorwaarden	14 (19%)	5 (15%)
Sepot met voorwaarden	17 (23%)	6 (17%)
Voorgeleiding RC	19 (30%)	7 (22%)
Veroordeling	34 (49%)	17 (63%)
Straf opgelegd	33 (37%)	15 (31%)

Onderstreepte waarde is statistisch significant bij p < ,01 (2-zijdige toets).
* In de toetsen varieert het totale aantal uithuisgeplaatsten of agressors dat is aangehouden; dit komt doordat aanhouding niet in alle gevallen bekend is.
Bron: Regioplan

Tabel 2.15 geeft inzicht in het (belangrijkste) feit waarvoor uithuisgeplaatsten en agressors zijn aangeklaagd. Voor beide groepen geldt dat de aanklacht in de meeste gevallen eenvoudige mishandeling betreft (ruim 60%). Andere aanklachten die in beide onderzoeksgroepen voorkomen, variëren van bedreiging tot doodslag. Alleen dwang en verkrachting komen in de controlegroep als aanklacht niet voor. Omgekeerd komt de aanklacht mishandeling met voorbedachte rade niet in de huisverbodgroep voor.

Tabel 2.15 Aanklachten in beide onderzoeksgroepen

Aangeklaagd voor (belangrijkste feit/art.nr):	Huisverbodgroep (n=69)	Controlegroep (n=31)
Eenvoudige mishandeling	42 (61%)	20 (65%)
Mishandeling met voorbedachten rade	nvt	1
Zware mishandeling	7	2
Beschadiging goederen	6	1
Bedreiging	5	2
Doodslag	2	2
Dwang	1	-
Verkrachting	1	-
Onbekend	5	3

Bron: Regioplan/JustID

Wanneer veroordeling plaatsvindt, gebeurt dit in de meeste gevallen op grond van het feit eenvoudige mishandeling, waarvoor ook het vaakst werd aangeklaagd. Tabel 2.16 laat dit zien. Verder zijn er enkele veroordelingen geweest voor beschadiging van goederen en bedreiging (huisverbodgroep en controlegroep) en voor zware mishandeling en doodslag (in de controlegroep).

Tabel 2.16 Veroordelingen in beide onderzoeksgroepen

Veroordeling	Huisverbodgroep (n=34)	Controlegroep (n=17)
Eenvoudige mishandeling	28	10
Zware mishandeling	0	1
Beschadiging goederen	2	1
Bedreiging	2	2
Doodslag	0	2
Onbekend	2	1

Bron: Regioplan/JustID

Tabel 2.17 laat zien welke straffen zijn opgelegd in beide onderzoeksgroepen. Doorgaans gaat het om werkstraffen (18 in de huisverbodgroep en 10 in de controlegroep). In de huisverbodgroep is 13 keer sprake van een voorwaardelijke gevangenisstraf variërend van één tot acht maanden. In de controlegroep komen drie voorwaardelijke gevangenisstraffen van acht tot twaalf maanden voor.

Tabel 2.17 Opgelegde straffen in beide onderzoeksgroepen

Opgelegde straf	Huisverbodgroep	Controlegroep
Voorwaardelijke gevangenisstraf	13	3
< 1 maand waarvan 2-4 weken voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar	6	
< 3 maanden, waarvan 1-2 maanden voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar	3	
< 6 maanden, waarvan 3 maanden voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar	1	
< 8 maanden, waarvan 3-8 maanden voorwaardelijk met een proeftijd van 2-3 jaar	3	2
< 12 maanden, waarvan 9 maanden voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar	-	1
Werkstraf van 20 tot 240 uur al dan niet subsidiair een aantal dagen hechtenis voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar	18	10
Geldboete €300-750, subsidiair aantal dagen hechtenis	2	1
Schuldigverklaring zonder oplegging straf/maatregel	Nvt	1

Bron: Regioplan/JustID

Preventief ingrijpen?

Het huisverbod had onder andere tot doel om te kunnen handelen in situaties waarin (nog) geen sprake is van feiten die strafrechtelijk kunnen worden vervolgd. Hiernaar wordt in de discussie over de inzet van het huisverbod inmiddels verwezen als de 'preventieve' inzet van het huisverbod. Dit moet niet verward worden met het inzetten van het huisverbod in situaties waarin nog geen huiselijk geweld heeft plaatsgevonden, maar dit enkel dreigt. In dat soort situaties kan een dreiging van 'ernstig en onmiddellijk gevaar' namelijk veelal niet worden aangetoond, hetgeen voor een huisverbod wel nodig is. Bij de 'preventieve' inzet van het huisverbod gaat het daarom om situaties waarin wél sprake kan zijn van strafrechtelijke feiten, maar de politie en het OM (nog) niet de mogelijkheid hebben om een pleger daarvoor te vervolgen, bijvoorbeeld omdat er op het moment van de interventie geen zichtbaar letsel is toegebracht.

In de discussie over de inzet van het huisverbod wordt de hoge mate van samenloop van het huisverbod met strafrechtelijke trajecten gezien als bewijs voor de stelling dat het huisverbod veelal *niet* wordt opgelegd in de situaties waarvoor het oorspronkelijk was bedoeld. Het is echter de vraag of dit terecht is. Een aanhouding (= samenloop met strafrecht) wil niet zeggen dat de uithuisgeplaatste ook strafrechtelijk wordt vervolgd; aangehouden plegers kunnen na zes uur alweer op straat staan. Een nadere analyse van de

strafrechtelijke trajecten die samenlopen met de huisverboden laat zien dat van de 105 huisverboden in de onderzoeksgroep 75 casussen zijn doorgestuurd naar het OM, wat betekent dat de verdenking van strafbare feiten dusdanig ernstig is dat de pleger ervoor kan worden vervolgd. Van deze 75 casussen doet het OM er 14 af met een sepot zonder voorwaarden. Zo blijven er in de huisverbodgroep 61 casussen over (58%) waarin het OM de verdenking van strafbare feiten van dusdanige aard vindt, dat strafrechtelijke maatregelen mogelijk worden geacht. Wanneer op deze manier naar de strafrechtelijke trajecten wordt gekeken, kan worden gesteld dat ruim 40 procent van de huisverboden wordt opgelegd in situaties waarin het strafrecht geen mogelijkheid biedt om direct en voor langere tijd een einde te maken aan de dreiging van huiselijk geweld.

2.5 Vergelijkbaarheid onderzoeksgroepen

In de voorafgaande paragrafen zijn de huisverbodgroep en de controlegroep met elkaar vergeleken op een aantal persoonskenmerken, de aard en richting van het geweld, het delictverleden en het verloop van strafrechtelijke trajecten naar aanleiding van het huiselijk geweld. Hieruit blijkt dat de casussen in de controlegroep op enkele aspecten afwijken van de casussen in de huisverbodgroep:

- Bedreiging, fysiek en psychisch geweld komen in de huisverbodcasussen vaker voor dan in de controlecasussen.
- Er zijn minder agressors dan uithuisgeplaatsten die al bekend waren bij de politie. Eenmaal bekend, dan hebben zij gemiddeld evenveel antecedenten en delicten op hun naam staan als uithuisgeplaatsten.
- Agressors worden minder vaak aangehouden dan uithuisgeplaatsten. Wanneer zij wel worden aangehouden, zijn het verloop en vooral de uitkomst (veroordeling en straf) van het strafrechtelijk traject vergelijkbaar met de trajecten van de uithuisgeplaatsten.
- De controlegroep bevat een aantal casussen met vrouwelijke agressors, terwijl dat in de huisverbodgroep bijna niet het geval is. In hoofdstuk 5 zal worden nagegaan of de analyse voor verschillen in het opnieuw voorkomen van huiselijk geweld tussen de controlegroep en de huisverbodgroep verschillende resultaten oplevert wanneer de controlecasussen met vrouwelijke agressors wel en niet worden meegenomen.
- Betrokkenen in de controlegroep hebben iets vaker een niet-Nederlandse achtergrond dan betrokkenen in de huisverbodgroep.

Op basis van met name de eerste vier punten kan worden vastgesteld dat de casussen in de huisverbodgroep qua aard van het geweld en de pleger wat ‘zwaarder’ zijn dan de casussen in de controlegroep. De diverse onderscheiden vormen van geweld vinden vaker plaats, uithuisgeplaatsten zijn

vaker al bekend bij de politie, er is vaker aanleiding om de uithuisgeplaatsten aan te houden en uithuisgeplaatsten zijn vaker van het mannelijk geslacht.[9]

Met deze conclusie moet voorzichtig worden omgegaan, omdat met name voor de aard van het geweld geldt dat er sprake kan zijn van een registratie-effect waardoor de controlecasussen lichter lijken dan ze in werkelijkheid zijn. Dit laat echter onverlet dat de aard van de casussen in de huisverbodgroep ertoe leidt dat de politie meer ingrijpt; niet alleen in bestuursrechtelijke zin met een huisverbod, maar ook in strafrechtelijke zin: er wordt vaker een reden tot aanhouding herkend. Daarmee lijkt de situatie zoals die bestond ten tijde van de landelijke procesevaluatie van de Wth, waarin het huisverbod met name wordt opgelegd bij de ‘zwaardere gevallen’ van huiselijk geweld waarin ook strafrechtelijk optreden mogelijk is, nog onveranderd te zijn.

Bij de interpretatie van de verdere resultaten van het onderzoek moet steeds rekening worden gehouden met de constatering dat de casussen in de controlegroep, ondanks de zorgvuldige selectie, toch afwijken van de casussen in de huisverbodgroep.

[9] Onderzoek van het WODC laat zien dat vrouwen vaker slachtoffer zijn van huiselijk geweld dan mannen en dat zij veel vaker slachtoffer zijn van partnergeweld: H.C.J. van der Veen (2011). *Secundaire analyses slachtofferdata landelijk onderzoek huiselijk geweld* (Den Haag: WODC, Factsheet 2011-03).

3 HET OPLEGGEN VAN HUISVERBODEN SINDS 1-1-2009

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat nader in op de praktijk van het huisverbod. Allereerst wordt een overzicht geboden van het totaal aantal opgelegde huisverboden sinds de inwerkingtreding van de wet. De daarop volgende paragrafen schetsen het uitvoeringsproces van het huisverbod, zowel tijdens het opleggen als tijdens de looptijd ervan. Daarbij wordt ook een aantal kenmerken van het verloop van het huisverbod in de praktijk gepresenteerd op basis van de casussen die voor dit onderzoek zijn geselecteerd.

Een belangrijke vraag is wat de functie van het huisverbod kan zijn in de aanpak van kindermishandeling. Om hier meer inzicht in te bieden, laat paragraaf 5 zien in wat voor situaties van kindermishandeling het huisverbod wordt opgelegd en waarin deze situaties verschillen van situaties van kindermishandeling waarbij geen huisverbod wordt opgelegd.

Huisverboden worden niet in alle situaties die zich daarvoor lenen opgelegd. De controlegroep voor dit onderzoek is samengesteld uit dit soort casussen. Paragraaf 6 gaat in op de vraag waarom niet altijd een huisverbod wordt opgelegd wanneer dat mogelijk is. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan de meerwaarde die het huisverbod in deze situaties kan hebben.

3.2 Totaal aantal opgelegde huisverboden

Tabel 3.1 bevat een overzicht van de huisverboden die sinds de inwerkingtreding van de wet op 1 januari 2009 tot en met 31 december 2012 zijn opgelegd, zoals geregistreerd door de politie.

Tabel 3.1 Totaal aantal opgelegde huisverboden 2009-2012

Jaar	Ingevulde RiHG's	Huisverboden	Verlengingen
2009	2725	2150	600
2010	3568	2874	1188
2011	3991	3139	1271
2012	4553	3529	1359
Totaal	14.837	11.692	4.418

Bron: Landelijk Bureau Huiselijk Geweld en de Politietaak

Het Landelijk Bureau Huiselijk Geweld en de Politietaak houdt voor eigen doeleinden het totaal aantal huisverboden bij. Tussen 1 januari 2009 en 1 juli 2011 verzamelde het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ook cijfers over het totaal aantal opgelegde huisverboden

bij gemeenten, in een landelijke monitor van huisverboden. Opvallend was dat de cijfers in deze monitor afweken van de cijfers die de politie jaarlijks presenteerde. Tabel 3.2 laat dit zien voor het jaar 2010.

Tabel 3.2 Verschillen in registratie politie-BZK

Huisverboden volgens politiecijfers	Huisverboden volgens monitor BZK	Verlengingen volgens politiecijfers	Verlengingen volgens monitor BZK
2874	2935	1188	1389

Bron: Landelijk Bureau Huiselijk Geweld en de Politietaak

De bronbestanden van de landelijke monitor onder gemeenten zijn niet meer beschikbaar en konden daardoor voor dit onderzoek niet worden geanalyseerd, waardoor een verschillenanalyse tussen de twee bovengenoemde bronnen niet mogelijk was. Daarom is gemeenten gevraagd om voor dit onderzoek apart de totalen sinds 1 januari 2009 aan te leveren. Aangezien de respons niet volledig is (ongeveer 65%) en de aangeleverde informatie niet voor alle gemeenten compleet is, is het lastig op basis hiervan uitspraken te doen over de oorzaken van de afwijkingen van de politiecijfers. Het onderzoek heeft wel een aantal mogelijke oorzaken duidelijk gemaakt:

- Gebreken in de registratie van huisverboden: niet alle gemeenten registreren het totaal aantal huisverboden, Steunpunten Huiselijk Geweld (SHG's) kunnen ze niet altijd eenvoudig uit hun registratiesysteem halen en ook de politie registreert huisverboden niet altijd op een juiste, herkenbare wijze in het eigen registratiesysteem.
- Het is mogelijk dat de politie niet altijd op de hoogte wordt gebracht van intrekkingen of verlengingen, of dit niet registreert.
- De indelingen van gemeenten, vrouwenopvangregio's en (voormalige) politieregio's verschillen en kunnen bij de registratie van de cijfers door elkaar zijn gaan lopen. Dit maakt het lastig om cijfers op regioniveau met elkaar te vergelijken.

Omdat de afwijking van de monitor van de politiecijfers in 2009 en 2010 slechts 2 procent bedroeg (wat betreft het totaal aantal opgelegde huisverboden) beschouwen wij de cijfers van de politie als een voldoende betrouwbare bron voor het totaal aantal opgelegde huisverboden. De registratie is deels gebaseerd op het systeem Huisverbod Online, waarbij alle bij de huisverboden betrokken partijen in ongeveer de helft (13) van de voormalige politieregio's gegevens registreren. Deze gegevens zijn volledig betrouwbaar. De gegevens uit de andere politieregio's worden geregistreerd door de aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld/huisverbod van de politie, op basis van het registratiesysteem BVH, een eigen registratie en/of de registratie van de SHG's. In deze cijfers kunnen fouten zijn geslopen, maar het

is niet aannemelijk dat het daarbij om grote aantallen gaat, omdat huisverboden bij de politie veel aandacht krijgen.[1]

Het aantal verlengingen was in 2009 en 2010 volgens de monitor aanzienlijk hoger dan volgens de politiecijfers (respectievelijk 43% en 17%). Cijfers die wij van gemeenten hebben ontvangen, duiden erop dat 41 procent van de huisverboden wordt verlengd. Hierbij dient echter te worden benadrukt dat, hoewel een aanzienlijk deel van de Nederlandse gemeenten cijfers heeft aangeleverd over de hele periode 2009-2012 (57%), dit geen representatieve steekproef betreft. Bovendien hebben de gemeenten die cijfers leverden, niet allemaal cijfers geleverd over zowel het totaal aantal huisverboden, als het totaal aantal verlengingen.

3.3 Het proces van het opleggen van huisverboden

De werkwijze van alle zeven in dit onderzoek betrokken centrumgemeenten bij het opleggen van huisverboden komt in grote lijnen overeen, maar kent op punten verschillen.

Eerste screening

In alle gemeenten start het proces om te komen tot een huisverbod wanneer de politie kennis neemt van een situatie van huiselijk geweld, waarin aan een aantal basisvoorwaarden wordt voldaan: er is sprake van een ernstige en onmiddellijke gevaarsdreiging, de (potentiële) pleger is meerderjarig en woont of verblijft meer dan incidenteel in de woning van het (potentiële) slachtoffer.

Risicotaxatie

Deze eerste screening wordt uitgevoerd door de basiseenheid van de politie (BPZ), die na een melding ter plaatse gaat. Wanneer BPZ een situatie, zoals hierboven geschetst, als zodanig herkent, kan de hovj worden ingeschakeld om een risicotaxatie uit te voeren met behulp van het RiHG. Vaak is de (potentiële) pleger dan al aangehouden. Hier doet zich een aantal verschillen tussen gemeenten voor:

- In drie van de zeven gemeenten wordt de hovj bij het uitvoeren van de risicotaxatie (vaak) bijgestaan door de hulpverlening; in één gemeente voeren de BPZ en de hulpverlening de risicotaxatie in eerste instantie uit en vult de hovj op basis daarvan, en na een eigen analyse van de situatie, het RiHG in.
- In vier van de zeven gemeenten worden ’s nachts (bij voorkeur) geen huisverboden opgelegd. De (potentiële) pleger wordt dan wel aangehouden en (maximaal zes uur) vast gehouden op het politiebureau, tot er ’s ochtends een hovj beschikbaar is voor het uitvoeren van de risicotaxatie. Ook worden betrokkenen indien mogelijk ’s nachts al gehoord.

[1] De wijze van registratie en betrouwbaarheid is voor deze rapportage doorgesproken met het Landelijk Bureau Huiselijk Geweld en de Politietaak.

Wanneer uit het invullen van het RiHG blijkt dat een huisverbod kan worden opgelegd, legt de hovj, al dan niet na overleg met en/of in naam van de burgemeester (afhankelijk van de mandatering) meestal een huisverbod op. Strikt genomen is het mogelijk dat de hovj of de burgemeester afwijkt van de uitkomst van het RiHG, maar dit komt weinig voor. De hovj draagt er zorg voor dat de gemeente de stukken met betrekking tot het opgelegde huisverbod ontvangt, zodat deze een (juridische) toets op de juistheid ervan uit kan voeren. Eventueel kan de burgemeester achteraf besluiten het huisverbod in te trekken.

3.4 Het verloop van het huisverbod

Hulpverlening

Zo snel mogelijk na oplegging van een huisverbod wordt de hulpverlening aan de uithuisgeplaatste, de achterblijver(s) en eventueel betrokken kinderen opgestart. Hoe snel dit is, verschilt per gemeente. Dit is afhankelijk van de organisaties die tijdens het huisverbod verantwoordelijk zijn voor het opstarten van de hulpverlening, de wijze waarop zij deze taak hebben georganiseerd en de vraag of zij 24 uur per dag inzetbaar zijn.

- In alle gemeenten voert het SHG, of de organisatie die ook het SHG bemenst, de coördinatie over een huisverbodcasus. Vaak verleent deze organisatie tijdens het huisverbod ook de hulp aan de achterblijver, maar de functie kan ook belegd zijn bij het Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW).
- Voor hulp aan de uithuisgeplaatste is in vier gemeenten standaard de reclassering betrokken. In de drie andere gemeenten is dit een instelling voor forensische psychiatrie of de geestelijke gezondheidszorg (ggz) en is de reclassering alleen betrokken indien het huisverbod samenvalt met een strafrechtelijk traject.
- Als er kinderen in het gezin aanwezig zijn, is in alle gemeenten BJZ/AMK betrokken tijdens de huisverbodperiode.
- In vier gemeenten wordt tijdens of direct na het opleggen van het huisverbod een vorm van crisishulpverlening ingezet. In drie gemeenten komt deze altijd ter plaatse, in één gemeente ’s nachts niet. In de drie andere gemeenten is sprake van drie verschillende situaties:
  - er is geen crisisdienst inzetbaar;
  - de crisisdienst komt niet direct, maar enige uren na oplegging van het huisverbod en niet ’s nachts;
  - er is wel een crisisdienst inzetbaar, maar deze komt in de praktijk niet altijd ter plaatse.

De hulpverlening tijdens de eerste 10 dagen van het huisverbod is gericht op het analyseren van de problematiek en de hulpvraag en het opstellen van een plan van aanpak voor vervolghulpverlening. Op dag 9 van het huisverbod dient de burgemeester dit verlengingsbesluit te nemen, nadat de betrokkenen (in ieder geval de uithuisgeplaatste en de achterblijver en indien mogelijk ook

betrokken kinderen) zijn gehoord. De burgemeester laat zich hierbij adviseren door de hulpverlening, waarbij de belangrijkste vraag is of de situatie van ernstig en onmiddellijk gevaar nog voortduurt. De burgemeester kan het huisverbod verlengen tot maximaal 28 dagen. Tijdens de verlenging werkt de hulpverlening verder aan het plan van aanpak, het motiveren van betrokkenen, het opstarten van daadwerkelijke hulpverleningstrajecten en de overdracht aan deze vervolghulpverlening. Het streven is dat wanneer het huisverbod afloopt, alle noodzakelijk geachte hulpverleningstrajecten door de betrokkenen zijn geaccepteerd en gestart.

Handhaving

Gedurende de looptijd van het huisverbod is het van belang dat controle plaatsvindt op de naleving ervan. Gemeenten hebben dit verschillend georganiseerd. In vijf van de zeven gemeenten gaat de politie tijdens het huisverbod in principe ten minste één keer op het adres langs om de naleving te controleren. In de praktijk gebeurt dit echter niet bij alle huisverboden. Daarnaast kan de gemeente of de hulpverlening bij vermoedens van overtreding van het huisverbod de politie vragen om extra controles uit te voeren. In de twee gemeenten waar de politie niet standaard op naleving controleert, is wel afgesproken dat de politie op signalen van overtreding reageert. In één van deze gemeenten is de controle op de naleving van het huisverbod belegd bij de reclassering. De politie maakt, tot slot, altijd in het eigen systeem een aantekening bij het desbetreffende adres, zodat bij een nieuwe melding direct bekend is dat er sprake is van een lopend huisverbod.

Kenmerken

In dit onderzoek is voor de steekproef van huisverboden op een aantal kernaspecten van het huisverbod nagegaan hoe dit in de praktijk verloopt. Tabel 3.3 geeft hier een overzicht van.

Tabel 3.3 Verloop van het huisverbod

Verloop huisverbod (n=105)	Ja	Nee
Overtreding THV	24 (23%)	81 (77%)
Sms-/internetcontact	4	
Telefonisch contact	3	
Face-to-facecontact	2	
Aanwezigheid in woning	1	
Combinatie	12	
Onbekend	2	
Hulpverlening meldt bij politie	8	
Aanhouding na overtreding	3	
Vervolging na overtreding	2	
Incidenten tijdens THV	11 (10%)	94 (90%)
Huiselijk geweld	2	
Anders	9	
THV verlengd	48 (46%)	57 (54%)
Met 18 dagen	44	
Met 7 dagen of minder	4	

Bron: Regioplan

Overtreding

Bijna een kwart van de huisverboden in de onderzoeksgroep is (voor zover bekend bij hulpverlening en/of politie) overtreden. Deze overtreding is van diverse aard; in de helft van de gevallen betreft het een combinatie van vormen van contact. In twee casussen is wel bekend dat het huisverbod is overtreden, maar niet op welke manier.
In een derde van de casussen waarin overtreding is vastgesteld, heeft de hulpverlening de overtreding gemeld bij de politie; in een achtste van de casussen heeft de politie de uithuisgeplaatste aangehouden; in een twaalfde van de casussen heeft het OM de uithuisgeplaatste voor de overtreding vervolgd.
Er is een aantal oorzaken aan te wijzen voor het feit dat in een meerderheid van de situaties, waarin overtreding van het huisverbod bekend is, hier niet op wordt gehandeld door de politie en/of het OM:

- De hulpverlening geeft overtredingen niet altijd door aan de politie, om de vertrouwensband met de cliënt niet te schaden.
- Bij politie en hulpverlening wordt niet elke overtreding als ernstig genoeg gezien voor melding of aanhouding.
- Voor voorlopige hechtenis gelden strenge voorwaarden. Overtreding van het huisverbod wordt in deze context vaak als een vrij licht vergrijp gezien (zeker waar alleen sprake is van contact via sms, internet of telefoon). Het is dan niet mogelijk om een uithuisgeplaatste voor de overtreding in hechtenis te nemen. Het OM seponeert een zaak dan vaak (ondanks dat er een interne richtlijn is die bij overtreding stelt: ‘voorgeleiden, tenzij…’). De politie lijkt hierop te anticiperen door in dit soort situaties ook niet aan te houden.[2]

Incidenten

Tijdens een huisverbod kunnen zich incidenten voordoen, die maken dat de rust die het huisverbod de achterblijver(s) beoogt te bieden niet wordt gerealiseerd en/of de hulpverlening niet goed op gang kan komen. In elf van de casussen die in het onderzoek zijn betrokken, zijn incidenten tijdens het huisverbod geregistreerd. In twee casussen gaat het om huiselijk geweldincidenten. In deze casussen is ook sprake van overtreding van het huisverbod; waarschijnlijk overlappen de incidenten hiermee. In de andere casussen gaat het om andere incidenten: zelfmoord van één van de achterblijvers is in een casus voorgekomen; in vier casussen was sprake van druk en/of bedreigingen richting achterblijver(s) vanuit de familie van de uithuisgeplaatste; twee keer is er sprake geweest van bedreigingen zonder dat bekend is aan wie deze precies waren gericht; en twee keer is niet bekend wat de incidenten hebben ingehouden.

Verlenging

Van de opgelegde huisverboden wordt 46 procent verlengd. Daarbij heeft de burgemeester de keuze om het met minder dan het maximaal aantal van 18 dagen te verlengen. In de praktijk blijkt echter dit maximum de regel te zijn: 44 van de 48 verlengingen betreffen 18 dagen.

---

[2] K. de Vaan, A. Schreijenberg, A. Schilder en G. Homburg (2013). *Knelpunten in de uitvoering van de Wet tijdelijk huisverbod* (Amsterdam: Regioplan).

3.5 Het huisverbod bij kindermishandeling

3.5.1 Huisverboden bij kindermishandeling

Van de huisverboden in de onderzoeksgroep zijn er 56 (53%) opgelegd in situaties waarin sprake is van kindermishandeling in brede zin, dat wil zeggen waarin kinderen getuige zijn van het geweld *of* waarin het geweld tegen deze kinderen zelf is gericht[3]. Kijken we alleen naar kindermishandeling in smalle zin, dat wil zeggen dat het geweld gericht is tegen de (minderjarige) kinderen zelf, dan is hiervan sprake in 16 casussen:

- in 2 van deze casussen betreft het geweld van de ene tegen de andere broer;
- een casus betreft geweld van een volwassen broer, samen met zijn tienerbroers, tegen moeder en zus;
- in een casus betreft het geweld 'wel eens een corrigerende tik' geven (aldus de registratie in het proces-verbaal);
- van de overige 12 casussen is er in 6 casussen sprake van geweld dat uitsluitend tegen minderjarige kinderen wordt gepleegd;
- in de overige 6 casussen betreft het geweld dat ook tegen de (ex-) partner wordt gepleegd.

De tabellen 3.4 en 3.5 bevatten een vergelijking op de aard van het geweld en het verloop van het strafrechtelijk traject tussen de 16 huisverboden waarbij sprake is van geweld gericht tegen minderjarige kinderen, en de andere huisverboden.

Tabel 3.4 Aard geweld in huisverboden met en zonder kindermishandeling

Aard geweld	Thv met kindermishandeling (n=14-16)	Thv zonder kindermishandeling (n=83-89)
Bedreiging	13 (81%)	86 (97%)
Fysiek	16 (100%)	78 (88%)
Seksueel	2 (13%)	9 (10%)
Psychisch	13 (81%)	57 (64%)
Eergerelateerd	1 (7%)	2 (2%)
Bezit/dreiging wapen	8 (50%)	28 (31%)

Onderstreepte waarde statistisch significant afwijkend t.o.v. de waarde in de cel ernaast bij $p < ,05$ (2-zijdige toets).
Bron: Regioplan

[3] Als kinderen getuige zijn van huiselijk geweld kan de hovj dit aanvinken op het RiHG. Wanneer dit is gebeurd, is een casus in het onderzoek opgenomen als een casus waarin kinderen getuige waren van het huiselijk geweld. Er zijn ook casussen waarvan bekend is dat er kinderen in het gezin zijn, maar waarin niet op het RiHG is aangekruist dat de kinderen getuige waren van het geweld.

Tabel 3.5 Verloop huisverbod en strafrecht in huisverboden met en zonder kindermishandeling

Verloop THV en strafrecht	Thv met kindermishandeling (n=14-16)	Thv zonder kindermishandeling (n=81-89)
Overtreding THV	5 (31%)	19 (21%)
Incidenten tijdens THV	3 (19%)	8 (9%)
Verlenging THV	9 (56%)	39 (44%)
Aanhouding	14 (100%)	75 (93%)
Strafrechtelijk traject	11 (79%)	64 (79%)
Veroordeling	6 (55%)	28 (48%)

Bron: Regioplan

Tussen de groepen huisverboden met en zonder kindermishandeling zijn geen grote verschillen als het om de aard van het geweld en het verloop van het huisverbod en strafrechtelijk traject gaat. Er is sprake van één significant verschil: in de huisverboden die worden opgelegd bij kindermishandeling is minder vaak (maar toch nog in 81% van de casussen) sprake van bedreiging.

Om meer inzicht te bieden in de situaties waarin een huisverbod wordt opgelegd bij *uitsluitend* kindermishandeling in smalle zin, zijn hieronder kort beschrijvingen van deze zes casussen opgenomen.

1. Een gezin waarin al jaren sprake is van huiselijk geweld van de vader richting moeder en kinderen. Het geweld is zowel psychisch als fysiek van aard. In dit geval bemoeide één van de dochters zich met een ruzie tussen haar ouders. Ze werd door haar vader van de trap geduwd.
2. Ook hier bemoeit een dochter zich met de ruzie tussen haar ouders. Er is al jaren sprake van psychisch en fysiek huiselijk geweld tegen de moeder en de kinderen.
3. Ouders hebben moeite met het opvoeden van hun zevenjarige zoontje, dat is gediagnosticeerd met PDD-NOS en dat de autoriteit van zijn ouders niet accepteert. Veel van de zorg komt op vader neer, omdat moeder ziek op bed ligt. Vader gebruikt dagelijks alcohol en heeft een kwade dronk. Hij pakt zoontje wel eens hard vast en slaat hem ook. De precieze ernst van deze mishandelingen blijft in het midden.
4. 17-jarige dochter komt ’s avonds te laat thuis. Ouders zijn daar boos over, er ontstaat ruzie en vader slaat haar in het gezicht. Er lijkt sprake te zijn van een gesloten gezinssysteem waarin vaker geweld wordt gebruikt om dochter te disciplineren. Het geweld wordt achteraf goedgepraat.
5. Er ontstaat ruzie tussen vader, moeder en hun 16-jarige dochter over de piercing die de dochter met goedkeuring van moeder heeft laten zetten. Vader vernielt eerst het huis en probeert vervolgens met geweld de piercing uit het oor van de dochter te trekken. De ouders liggen in scheiding, maar verblijven in hetzelfde huis. In huis zijn er veel spanningen; er is sprake van structureel, psychisch en in mindere mate ook fysiek geweld van vader richting moeder en kinderen.
6. Vader mishandelt kinderen en vrouw regelmatig. In het betreffende incident is de 7-jarige dochter een aantal keren met een riem geslagen, omdat zij

niet naar hem luisterde. Vader gaat de gangen van moeder na en moeder heeft daardoor nauwelijks bewegingsruimte en weinig sociale contacten. Er is een geschiedenis van geweld. Eerder was er een huisverbod voor geweld tegen moeder.

In de interviews met de coördinatoren van de SHG's en de aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld bij de politie is aandacht besteed aan de inzet van het huisverbod bij kindermishandeling. Deze respondenten bevestigen het beeld dat de casussen laten zien; dat het huisverbod weinig wordt ingezet bij situaties waarin uitsluitend sprake is van kindermishandeling. De redenen die zij daarvoor noemen, zijn divers:

- kindermishandeling komt vaak niet via de melding van een incident onder de aandacht van de politie;
- de mogelijkheid van een huisverbod staat onvoldoende op het netvlies van BJZ/AMK;
- casussen kindermishandeling zijn dermate complex, dat het RiHG niet goed is toegesneden op risicotaxatie in deze gevallen;
- de politie herkent kindermishandeling niet altijd;
- als beide ouders een rol spelen bij de mishandeling is het lastig om te bepalen wie uit huis moet worden geplaatst;
- het huisverbod is niet altijd een geschikt instrument, bijvoorbeeld als de niet uithuisgeplaatste ouder de veiligheid nog steeds niet kan garanderen of in geval van verwaarlozing.

De casussen kindermishandeling waarbij een huisverbod wordt opgelegd, onderscheiden zich primair dan ook van andere casussen kindermishandeling doordat zij worden gemeld bij de politie. Respondenten hebben geen inzicht kunnen bieden in de vraag of de aanleiding daarvoor in de aard van de casussen ligt.

Respondenten geven daarnaast aan dat het regelmatig voorkomt dat in een casus waarin een huisverbod is opgelegd wegens partnermishandeling, ook kindermishandeling aan de orde blijkt te zijn. Het gaat dan meestal om fysiek en psychisch geweld, maar ook verwaarlozing en seksueel misbruik komen voor.

Volgens de respondenten gelden bij het opleggen van het huisverbod bij kindermishandeling de volgende randvoorwaarden:

- de mogelijkheid om een huisverbod op te leggen bij kindermishandeling moet meer bekendheid krijgen bij zowel jeugdzorg als de politie;
- de achterblijvende ouder (of iemand anders) moet in staat zijn goede zorg en veiligheid in de woning te bieden;
- afstemming met jeugdzorg is nodig over de mogelijke gevolgen van een huisverbod en de aansluiting ervan op andere maatregelen en hulpverlening;
- de kinderen dienen met passende hulpverlening te worden begeleid;
- het RiHG moet beter worden toegesneden op (het herkennen van) situaties van kindermishandeling.

Overigens is inmiddels in Rotterdam ervaring opgedaan met de (geplande) inzet van het huisverbod bij uitsluitend kindermishandeling. De resultaten van de in deze stad uitgevoerde pilot zijn beschreven in de bijbehorende evaluatie.[4]

3.5.2 Wel/geen huisverbod bij kindermishandeling

Het onderzoek kan tevens enig inzicht bieden in eventuele verschillen tussen situaties van kindermishandeling waarbij een huisverbod wordt opgelegd, en situaties van kindermishandeling waarbij een huisverbod niet wordt opgelegd. De volgende twee tabellen bevatten een overzicht van een aantal kernvariabelen van casussen in de huisverbod- en controlegroep waarin sprake is van geweld, (ook) gericht tegen minderjarige kinderen.

Tabel 3.6 Aard geweld in casussen (ook) kindermishandeling *(meerdere antwoorden mogelijk)*

Aard geweld	Huisverbodgroep (n=14-16)	Controlegroep (n=17-20)
Bedreiging	13 (81%)	11 (61%)
Fysiek	<u>16 (100%)</u>	12 (67%)
Seksueel	2 (13%)	1 (6%)
Psychisch	13 (81%)	13 (65%)
Eergerelateerd	1 (7%)	2 (12%)
Bezit/dreiging wapen	8 (50%)	7 (41%)

Onderstreepte waarde statistisch significant afwijkend t.o.v. de waarde in de cel ernaast bij $p < ,05$ (2-zijdige toets).
Nb: Informatie over eergerelateerd karakter van huiselijk geweld is meestal niet aanwezig.
Bron: Regioplan

Tabel 3.7 Verloop strafrechtelijke trajecten in casussen (ook) kindermishandeling

Onderdeel strafrechtelijk traject	Huisverbodgroep (n=14-16)	Controlegroep (n=17-20)
Aanhouding	<u>14 (100%)</u>	10 (59%)
Zaak doorgestuurd naar OM	<u>11 (79%)</u>	7 (41%)
Veroordeling*	6	3

Bovenste onderstreepte waarde statistisch significant afwijkend t.o.v. de waarde in de cel ernaast bij $p < ,05$ (2-zijdige toets). Onderste onderstreepte waarde statistisch significant afwijkend bij $p < ,10$ (2-zijdige toets).
* Informatie over veroordeling slechts voor enkele casussen aanwezig waardoor een toets onbruikbaar wordt.
Bron: Regioplan

De casussen kindermishandeling (al dan niet in combinatie met andere vormen van huiselijk geweld) in de huisverbodgroep onderscheiden zich van die in de controlegroep doordat:

[4] De evaluatie zal, zodra deze openbaar is, worden gepubliceerd op http://www.ggdrotterdamrijnmond.nl/huiselijk-geweld/professionals/rotterdamse-aanpak/tijdelijk-huisverbod-bij-kindermishandeling.html.

- aanhouding en het doorsturen van een zaak naar het OM vaker voorkomen in de huisverbodgroep dan in de controlegroep;
- fysiek geweld vaker (feitelijk in alle casussen met (ook) kindermishandeling) aan de orde is dan in de controlegroep.

Ook hieruit ontstaat het beeld dat de casussen waarin een huisverbod wordt opgelegd de ernstiger casussen zijn waarin sprake is van ten minste fysiek geweld en veelal een aanleiding om strafrechtelijk optreden mogelijk te achten.

3.6 Een jaar later…

Van 81 huisverbodcasussen is bekend of de samenstelling van het huishouden na het huisverbod is gewijzigd. Dit is het geval in 46 casussen (57%). Tabel 3.8 laat zien wat deze wijziging inhoudt.

Tabel 3.8 Wijziging samenstelling huishouden na 1-1,5 jaar

Samenstelling huishouden	Aantal casussen
Samenstelling huishouden gewijzigd?	
Ja	46
Nee	35
Onbekend	24
Aard wijziging samenstelling huishouden:	
Partners uit elkaar en wonen apart	23
Jonge UHG woont niet meer thuis	5
Partners uit elkaar, maar onduidelijk of zij apart wonen	3
Ouders UHG hebben beide zelfmoord gepleegd	1
Partners wonen apart, maar zijn niet gescheiden	1
Partners wonen samen, twee oudste kinderen zijn de woning uit	1

Bron: Regioplan

Tijdens het onderzoek is ook informatie verzameld over de onderliggende structuren die samenhangen met het geweld (onderliggende problematiek) en de mate waarin deze na een jaar zijn veranderd. De gegevens over veranderingen in problematiek zijn echter onvoldoende betrouwbaar bevonden, omdat nauwelijks een gestructureerde wijze van screening op problematiek en op het voortbestaan daarvan na verloop van tijd is aangetroffen.

3.7 Situatie wel geschikt, toch geen huisverbod

Huisverbod-waardig

Niet in alle situaties die ‘huisverbodwaardig’ zijn, wordt ook daadwerkelijk een huisverbod opgelegd. Uit dit soort situaties is de controlegroep voor dit onderzoek opgebouwd. De aard van deze situaties is beschreven in hoofdstuk 2. Het gaat hier om casussen waarin in alle gevallen een huisverbod opgelegd had kunnen worden, omdat de situatie zich daarvoor leende. Uit de stukken en uit de gesprekken die met politiefunctionarissen zijn gevoerd bij het samenstellen van de controlegroep blijkt dat in de controlecasussen vaak

sprake is van zich herhalend huiselijk geweld of een voortdurende dreiging daarvan (in ten minste 44 van de 104 casussen). In nog eens 48 casussen is sprake van een situatie waarin de politie een ernstige dreiging van geweld vaststelt, dit geweld reeds heeft plaatsgevonden en/of de politie escalatie daarvan wil voorkomen. Daaruit blijkt dat de controlegroep casussen bevat waarin duidelijk sprake is van een ernstige bedreiging van de veiligheid van (potentiële) slachtoffers.

Reden geen huisverbod

Vaak is de reden waarom in deze casussen geen huisverbod is opgelegd onbekend (in 51 van de 104 casussen). Wel wordt soms een strafrechtelijke procedure gestart, hulp van het SHG ingeschakeld of vermeld dat bij een volgend incident de mogelijkheid van een huisverbod moet worden verkend. In negen casussen is wel gestart met de procedure om te komen tot een huisverbod, maar is deze om onduidelijke redenen afgebroken. In 12 casussen is de burgemeester van het advies van de hovj (op basis van het RiHG) afgeweken. Ook hiervoor is de reden veelal onbekend. De redenen voor het niet opleggen van huisverboden in situaties die daarvoor wel geschikt zijn, zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel 3.9 Redenen voor het niet opleggen van huisverboden in situaties die zich daar wel voor lenen

Reden	Aantal keren genoemd
Huisverbod verergert de situatie (in beleving beoordelaars):	
• geestes-/medische toestand pleger maakt dat deze niet in staat is voor zichzelf te zorgen;	2
• er mogelijk sprake is van eergerelateerd geweld;	3
• de achterblijver is bang voor represailles pleger;	3
• het slachtoffer is voor zorg afhankelijk van de pleger (medische zorg, zorg voor kind).	2
Er wordt – mogelijk onterecht – gedacht dat een huisverbod niet mogelijk is:	
• de pleger woont niet op het adres van het slachtoffer (hoewel hij daar wel meer dan incidenteel kan verblijven, blijkt uit de casusbeschrijvingen);	3
• de woning staat niet op de naam van het slachtoffer.	1
Een huisverbod wordt niet nodig geacht:	
• de pleger krijgt al hulp;	1
• betrokkenen gaan uit elkaar;	2
• er is alleen licht letsel zichtbaar en in die context lijkt aanhouden moeder (= pleger) ten overstaan van drie kleine kinderen een te zwaar middel (1);	1
• omdat het om een betrekkelijk licht incident gaat (in een situatie waarin wel al sprake is van een geschiedenis van geweldsincidenten).	1

Vervolg tabel 3.9

Reden	Aantal keren genoemd
Onduidelijkheden omtrent het incident/de situatie:	
• onduidelijk of er daadwerkelijk sprake is van huiselijk geweld;	1
• onduidelijkheid over de verblijfsstatus van betrokkenen.	3
Organisatorische knelpunten:	
• door een procedurele fout is de pleger in vrijheid gesteld voordat een huisverbod kon worden opgelegd;	1
• er is geen hovj beschikbaar voor het uitvoeren van de risicotaxatie.	1
Overige redenen:	
• na aangifte keert slachtoffer terug bij pleger en besluit politie de zaak te laten rusten;	1
• mogelijkheid om een huisverbod op te leggen lijkt niet onder de aandacht van de BPZ te staan.	1

Bron: Regioplan

Uit het onderzoek naar juridische en procesmatige knelpunten bij de uitvoering van het huisverbod[5] komt naar voren dat verhindering of afwezigheid van hovj's ertoe kan leiden dat huisverboden niet worden opgelegd. Deze reden is in dit onderzoek slechts één keer vastgesteld.

3.8 Conclusie

Sinds de inwerkingtreding van de Wth op 1 januari 2009 worden elk jaar meer huisverboden opgelegd, oplopend tot ruim 3500 in 2012. Van deze huisverboden wordt ongeveer 40 procent verlengd, veelal met de maximale 18 dagen.

Overtreding vindt in 23 procent van de huisverboden in de interventiegroep plaats. Deze 23 procent is een ondergrens; overtreding is niet altijd bekend bij de politie en de hulpverlening en als het wel bekend is, zullen zij die niet altijd registreren. Dit onderzoek laat zien dat de hulpverlening, de politie en het OM in respectievelijk een derde, een achtste en een twaalfde van de casussen waarin het huisverbod is overtreden hierop handelen.

Incidenteel doen zich tijdens de looptijd van een huisverbod gebeurtenissen voor die de werking van het huisverbod in de weg staan, zoals nieuwe incidenten van huiselijk geweld, druk en/of bedreigingen richting achterblijver vanuit de familie/vrienden van de uithuisgeplaatste en zelfmoord. Een jaar na afloop van het huisverbod is de samenstelling van het huishouden in 57 procent van de casussen gewijzigd, wat veelal inhoudt dat partners uit elkaar zijn gegaan.

Bij de opgelegde huisverboden zijn vaak (40 casussen, 38% van de huisverboden) kinderen getuige van het huiselijk geweld. Het huisverbod is

[5] De Vaan, Schreijenberg en Homburg (2013).

dan opgelegd bij partnergeweld of geweld van een ander (meerderjarig) kind richting de ouders. Huisverboden worden in veel mindere mate (16 casussen, 15% van de huisverboden) opgelegd in situaties waarin sprake is van geweld dat (ook) tegen minderjarige kinderen is gericht. De aard van dit soort situaties loopt sterk uiteen: er kan sprake zijn van structureel geweld binnen het gezin, zowel richting (één van) de partner(s) als richting of tussen de kinderen, maar ook van geweld dat uitsluitend gericht is tegen de kinderen. Situaties waarin het geweld gericht is tegen minderjarige kinderen, maar waarin géén huisverbod wordt opgelegd, onderscheiden zich van de huisverbodcasussen door minder fysiek geweld, minder aanhoudingen en minder strafrechtelijke trajecten.

Niet altijd wanneer een situatie ‘huisverbodwaardig’ is, wordt ook een huisverbod opgelegd. Belangrijke redenen daarvoor zijn dat de beoordelaars van mening zijn dat een huisverbod niet nodig is, niet mogelijk is of de situatie voor de betrokkenen alleen maar verergert. Toch kan het huisverbod ook in dit soort situaties een meerwaarde hebben: een nadere analyse van de casussen in de controlegroep laat namelijk zien dat er in deze casussen vaak sprake is van zich herhalend huiselijk geweld en een voortdurende en/of ernstige dreiging van geweld. Een huisverbod kan dit soort situaties doorbreken en de dreiging wegnemen, uiteraard mits goed op de naleving wordt toegezien.

4 HULPVERLENING BIJ HUISELIJK GEWELD

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk biedt inzicht in de hulpverlening die in de onderzochte casussen tot stand is gekomen. Het is vrij uniek om op dit detailniveau over de hulpverlening bij huisverboden te kunnen rapporteren. Met name op de hulpverlening na afloop van een huisverbod bestaat over het algemeen weinig zicht. De reden daarvoor is tweeledig. Enerzijds vindt vaak geen monitoring plaats van het verdere verloop van de ingezette trajecten door het SHG. Voor zover die monitoring wel plaatsvindt, beperkt die zich tot de eerste drie maanden na afloop van het huisverbod en komen hulpverlenende instellingen afspraken over het leveren van de benodigde informatie niet altijd na, waardoor het SHG alsnog niet op de hoogte is van het verdere verloop van de hulpverlening. Anderzijds registreert de hulpverlening zelf ook niet altijd goed hoe trajecten verlopen en wat de situatie van een cliënt is op het moment dat een traject wordt afgesloten.[1]

Van de huisverbodcasussen is bekend op welke gebieden betrokkenen problemen ervaren en in hoeverre excessief middelengebruik aan de orde is. Daar zal eerst op worden ingegaan, als ook op de aansluiting van de aangeboden hulp op deze problematiek. Het hoofdstuk vervolgt met een beschrijving voor zowel de huisverboden als de controlecasussen van de totstandkoming en het verloop van de hulpverlening na het incident huiselijk geweld en van de aard van de ingezette hulpverleningstrajecten. Daarbij wordt aandacht besteed aan redenen voor uitval uit de hulpverlening en aan de systeemgerichte aanpak. In het vervolg van dit hoofdstuk komen de aangeboden hulpverleningstrajecten aan uithuisgeplaatsten en agressors, achterblijvers en benadeelden en kinderen uitgebreid aan bod.

4.2 Probleemgebieden in huisverbodcasussen

Op basis van de informatie in het RiHG en de verslagen van de hulpverlening ontstaat een beeld van het type problematiek dat in de huisverbodcasussen aan de orde is. Tabel 4.1 laat een overzicht zien van de probleemgebieden, gesplitst voor uithuisgeplaatsten en achterblijvers. Problemen kunnen zich op meerdere gebieden voordoen; daarom tellen de percentages op tot meer dan 100 procent. Het overzicht laat zien dat relationele problemen (vanzelfsprekend) in bijna alle casussen een rol spelen. Problemen op het gebied van werk, financiën, huisvesting en het sociaal netwerk komen in het grootste deel van de casussen voor. Ook psychische problematiek is in veel

[1] Deze uitspraak is gebaseerd op de gesprekken die wij in de aanvullende ronde van dataverzameling hebben gevoerd met hulpverleners, waarbij de door ons gevraagde informatie vaak niet gestructureerd was geregistreerd.

casussen aan de orde. Wat betreft verslavingsproblematiek zien we dat de uithuisgeplaatsten hier vaker mee kampen dan de achterblijvers. Problemen in het gezin van oorsprong komen juist vaker bij achterblijvers voor, maar er geldt wel dat de dossiers hierover vaak geen informatie bevatten.

Tabel 4.1 Problematiek uithuisgeplaatsten (UHG) en achterblijvers (AB) ***(meerdere antwoorden mogelijk)***

Probleemgebieden	Uhg (n=105)	Ab (n= 129)
Relationeel	100 (95%)	110 (85%)
Werk, huisvesting, financieel, sociaal netwerk	83 (79%)	82 (64%)
Psychisch	67 (64%)	67 (52%)
Verslaving	55 (53%)	18 (14%)
In gezin van oorsprong (in jeugd)	6 (6%)	48 (37%)

Bron: Regioplan

Het RiHG geeft tevens informatie over de mate waarin (excessief) middelengebruik van de uithuisgeplaatste aan de orde is, zowel in algemene zin als specifiek tijdens het incident. Tabel 4.2 laat zien dat twee derde van de uithuisgeplaatsten alcohol en/of soft of hard drugs nuttigt. Bij circa 40 procent zijn er signalen wijzend op een verslaving aan (of excessief gebruik van) alcohol. Bij circa 20 procent zijn er signalen wijzend op verslaving aan softdrugs en bij circa 10 procent signalen voor verslaving aan harddrugs. Tijdens de incidenten huiselijk geweld is in 35 procent sprake van (een sterk vermoeden van) forse alcoholnuttiging door de uithuisgeplaatste. Drugsgebruik (soft- en/of harddrugs) op het moment van het incident is met 11 procent minder aan de orde.

Tabel 4.2 Middelengebruik uithuisgeplaatsten ***(meerdere antwoorden mogelijk)***

Riskante gewoonten: alcohol en drugs (RiHG)	Uhg (n=105)
Gebruik van alcohol en/of soft-/harddrugs	66 (63%)
Signalen excessief alcoholgebruik/verslaving	43 (41%)
Signalen excessief softdrugsgebruik/-verslaving	22 (21%)
Signalen excessief harddrugsgebruik/-verslaving	12 (11%)
Fors gedronken ten tijde van HG-incident	37 (35%)
Drugs gebruikt ten tijde van HG-incident	12 (11%)

Bron: Regioplan

In het onderzoek is nagegaan of de hulpverlening die betrokkenen tijdens en na afloop van het huisverbod krijgen aangeboden, de probleemgebieden beslaat waarop bij hen problemen zijn geconstateerd.[2] Bij vijftig van de 83 uithuisgeplaatsten van wie deze informatie bekend is (60%), beslaat de hulpverlening alle gebieden waarop problemen zijn geconstateerd. Hetzelfde

[2] Dit is gedaan door de probleemgebieden waarop betrokkenen met problemen kampen, te vergelijken met de probleemgebieden waarop de aangeboden hulp betrekking heeft.

geldt voor 75 van de 111 achterblijvers over wie deze informatie bekend is (68%). Bij de overige uithuisgeplaatsten en achterblijvers sluit de hulp slechts gedeeltelijk of geheel niet aan op de geconstateerde problematiek of is geen hulpaanbod tot stand gekomen.

Tabel 4.3 Aansluiting hulpverlening op problematiek

	Uhg (n=105)	Achterblijver (n=129)
Niet	6	3
Deels	27	33
Geheel	50	75

De informatie is voor 22 uithuisgeplaatsten en 18 achterblijvers onbekend.
Bron: Regioplan

4.3 Huisverbod: het opstarten van de hulp

Zo snel mogelijk na oplegging van een huisverbod, en na een eventuele crisisinterventie, start in de regel de hulpverlening. Deze kent grofweg twee fasen: een eerste fase van probleemverkenning en begeleiding, en een tweede fase van vervolghulpverlening, waarin de daadwerkelijke trajecten starten. Dit loopt niet geheel gelijk met de looptijd van het huisverbod en de periode na afloop van het huisverbod. Met fase 2 wordt gestart zodra de probleemverkenning en eerste begeleiding zijn afgerond.

4.3.1 Snelheid van de hulpverlening

Tabel 4.4 maakt duidelijk hoe snel nadat het huiselijk geweldincident heeft plaatsgevonden het eerste hulpcontact met de betrokkenen plaatsvindt. Voor de huisverbodgroep is hierover veel meer informatie bekend dan voor de controlegroep. In de huisverbodgroep valt op dat het eerste hulpcontact met achterblijvers voor de grote meerderheid van de casussen (87%) kort – binnen 24 uur – na het incident plaatsvindt. Voor de uithuisgeplaatsten is dit in 51 procent van de casussen zo. In de controlegroep geldt voor de meeste casussen (96) dat onbekend is of er contact is met de hulpverlening of dat er geen contact is geweest. De agressors van wie bekend is dat ze wel contact hebben gehad (11 casussen), krijgen dat meestal binnen 24 uur. Bij ongeveer de helft van de casussen waarin contact is met de hulpverlening is er binnen 24 uur contact met de achterblijvers en bij de overigen in de meeste gevallen na vijf of meer dagen.

Tabel 4.4 Snelheid hulpverlening na huiselijk geweldincident

	Huisverbodgroep (n=105)		Controlegroep (n=104)	
Snelheid eerste hulpcontact na HG:	**met uhg's**	**met achter-blijvers**	**met agressors**	**met bena-deelden**
Binnen 24 uur na incident	54 (51%)	91 (87%)	9 (9%)	13 (12%)
24 - 48 uur na incident	15	6	-	1
48 - 72 uur na incident	5	5	-	1
4 dagen na incident	3	1	-	1
5 dagen of langer na incident	3	-	2 (2%)	9 (9%)
Geen contact/onbekend	25 (24%)	2 (2%)	93 (89%)	79 (76%)

Bron: Regioplan

4.3.2 Inhoud eerste contact met hulpverlening

Uithuis-geplaatsten

In vijf gemeenten hebben uithuisgeplaatsten na de oplegging van het huisverbod in eerste instantie contact met een hulpverlener die zich in het kader van het huisverbod uitsluitend met hulp aan uithuisgeplaatsten bezig-houdt. Dit is in drie gemeenten de reclassering, en in één gemeente ook de forensische psychiatrie. In de vijfde gemeente is dit de GGZ. In twee gemeenten vindt de eerste vraagverkenning van de UHG niet met een hulpverlener plaats die zich uitsluitend op uithuisgeplaatsten richt, maar met de casemanager. Het gaat hierbij om de begeleiding na een eventuele crisisinterventie, waarbij ook al een vorm van probleemverkenning plaatsvindt. Tabel 4.5 laat zien welke vorm van begeleiding er in eerste instantie is.

Tabel 4.5 Begeleidingsvormen tijdens het huisverbod (uithuisgeplaatste) ***(meerdere begeleidingsvormen mogelijk)***

Vorm van begeleiding/hulpverlening	Aantal trajecten
Begeleiding reclassering (waaronder in drie gevallen reclasseringstoezicht)	47
Begeleiding door casemanager	26
Begeleiding door casemanager en reclassering	7
Begeleiding door GGZ	10
Begeleiding reclassering en forensische psychiatrie	8
Begeleiding door verslavingszorg	6
Begeleiding door andere kernpartner huisverbod (bijvoorbeeld de partner voor jeugdhulpverlening)	5
Geen hulp/begeleiding omdat contact niet (voldoende) tot stand kwam	8

Bron: Regioplan

Deze eerste hulpverlening vindt vrijwel altijd plaats, maar bij 8 van de 105 huisverboden is dit niet het geval geweest. De reden was dan altijd dat het niet

mogelijk was om contact te krijgen met de UHG (omdat deze gedetineerd was, geen contactgegevens had achtergelaten of berichten niet beantwoordde). In enkele gevallen was er wel contact, maar duurde dit niet veel langer dan de UHG nodig had om aan te geven dat hij geen hulpverlening wilde krijgen.

De begeleiding in de eerste fase van het huisverbod heeft de vorm van gesprekken, waarin de problematiek wordt verkend. Hulpverleners stemmen ook onderling af in casusoverleggen, om op die manier tot een systeemgericht aanbod (zie voor uitleg paragraaf 5.7) te komen. De eerste verkenning resulteert bij de uithuisgeplaatsten tijdens het huisverbod in:

- directe doorverwijzing naar en soms al start van eerstelijns hulpverlening (bijvoorbeeld AMW);
- doorverwijzing voor intakes bij, en soms al start van, tweedelijns hulpverlening (met name plegerhulpverlening en GGZ); en/of
- doorverwijzing voor nadere diagnosestelling (psychiatrische screening).

Ook vindt – waar relevant – afstemming met bestaande hulpverlening plaats. Daarnaast streeft de hulpverlening altijd naar het voeren van minstens één 'systeemgesprek' met de uithuisgeplaatste, achterblijver(s), hun hulpverleners en indien relevant ook de betrokken hulpverlener voor aanwezige kinderen.

Achterblijvers

Achterblijvers krijgen, net als uithuisgeplaatsten, in de eerste fase van de hulpverlening vaak hulp van een hulpverlener die zich bij huisverboden uitsluitend richt op de achterblijvers. Vaak is deze afkomstig van het AMW, dat in meerdere gemeenten de vaste hulpverleners aan achterblijvers tijdens het huisverbod levert. Regelmatig vindt begeleiding ook vanuit het SHG plaats. Systeemgerichte begeleiding door één hulpverlener van alle betrokkenen in het gezin vindt ook regelmatig plaats (in ongeveer een kwart van de casussen). Tabel 4.6 laat dit zien.

Tabel 4.6 Begeleidingsvormen tijdens het huisverbod (achterblijvers)
(meerdere begeleidingsvormen mogelijk)

Vorm van begeleiding/hulpverlening	Aantal trajecten
AMW	54
Begeleiding SHG	34
Systeemgerichte begeleiding door casemanager en/of SHG	27
(Netwerk)onderzoek door AMK of jeugdzorginstelling	20
Betrokkenheid BJZ voor de kinderen	5
Gezinsbegeleiding (waaronder Families First en IAG)	3
Overig (voortzetten bestaande hulp, verslavingszorg, individueel psychologisch traject, ambulante forensische psychiatrie, alleen eerste gesprek met casemanager en verder geen contact meer)	11

Bron: Regioplan

In totaal werden 114 van de 129 achterblijvers in de eerste fase van de hulpverlening begeleid. 9 achterblijvers werden niet begeleid en van 6 is onbekend of zij begeleiding ontvingen. Parallel aan de begeleiding van de achterblijvers vinden in sommige situaties ook al direct de eerste vormen van daadwerkelijke

hulpverlening plaats: gezinsbegeleiding, verslavingszorg en dergelijke. Opvallend is verder dat de achterblijvers vaak betrokken zijn bij de onderzoeken die vanuit jeugdzorg worden uitgevoerd naar de veiligheid van kinderen in een gezin. Bij uithuisgeplaatsten is dit veel minder het geval.

Kinderen

De hulp aan kinderen in de huisverbodcasussen begint veelal met een intake door de casemanager, een jeugdzorginstelling of de crisisdienst. Deze wordt vaak gevolgd door een onderzoek door het AMK, BJZ of een andere instelling die kernpartner is bij de uitvoering van het huisverbod en zich primair op de kinderen richt. Ook kinderen hebben dus veelal hun ‘eigen’ hulpverlener die zich over hun specifieke hulpvraag buigt. Tabel 4.7 geeft een overzicht van de verschillende vormen van begeleiding en hulpverlening die in de eerste fase worden ingezet voor de kinderen.

Bij de 105 huisverboden die voor dit onderzoek zijn bestudeerd, waren 168 kinderen betrokken. Van 145 kinderen is bekend dat zij in de eerste fase een vorm van begeleiding of hulp ontvingen. 14 kinderen kregen in deze fase geen hulp of begeleiding, en van 9 kinderen is dit onbekend. Tabel 4.7 biedt een overzicht van het aantal begeleidingstrajecten.

Tabel 4.7 Begeleidingsvormen tijdens het huisverbod (kinderen)
(meerdere begeleidingsvormen mogelijk)

Vorm van begeleiding/hulpverlening	Aantal trajecten
Intake/screening/huisbezoek casemanager, jeugdzorginstelling en/of crisisdienst	67
(Netwerk)onderzoek door AMK of jeugdzorginstelling	59
Begeleiding BJZ (o.a. door inzet Signs of Safety, genoemd bij 3 kinderen en standaard in ten minste één regio)	17
Aanmelding bij/directe inzet van specifiek traject (Tien voor Toekomst, Gezinsbegeleiding (IPG), Let op de Kleintjes, Families First van Jeugdhulp Friesland)	10
Gezinsbegeleiding (IPG)	
Directe uithuisplaatsing	2
Overig (opvang en ondersteuning, afstemming met AFP vader, babymassage, begeleiding door AMW)	8

Bron: Regioplan

4.4 Huisverbod: vervolghulp

4.4.1 Uithuisgeplaatsten

Wanneer duidelijk is of de UHG een hulpvraag heeft, en welke dit is, wordt gezocht naar een aanbod dat daarop aansluit. Tabel 4.8 bevat een overzicht van de aangeboden trajecten.

Tabel 4.8 **Aangeboden vervolghulpverlening uithuisgeplaatsten**
(meerdere trajecten per persoon mogelijk)

Hulpverleningstrajecten	Aangeboden	Geaccepteerd	Gestart
Ambulante Forensische Psychiatrie	44	30	27
AMW	17	11	10
Verslavingszorg	17	12	9
GGZ (waaronder opname via IBS)	13	9	6
Gezinsbegeleiding/opvoedondersteuning	11	8	7
Relatietherapie/systeemgesprekken	9	5	4
Hulpverlening reclassering	6	3	3
Betrokkenheid BJZ voor de kinderen	9	8	8
Begeleid wonen	4	2	2
Individueel psychologisch traject	4	2	2
Voortzetting bestaande hulpverlening	4	4	4
Overig (opvang en begeleiding, ondersteuning m.b.t. huisvesting, MEE, opvang en hulp voor ex-gedetineerden, psychiatrische screening, voortzetting begeleiding casemanager, cognitieve vaardighedentraining, OGGz, medicatie)	14	13	13
Totaal aantal trajecten	*152*	*107*	*94*

Bron: Regioplan

In totaal werd aan 90 van de 105 uithuisgeplaatsten enige vorm van vervolghulpverlening aangeboden. De overige uithuisgeplaatsten stonden niet open voor hulpverlening, hadden zelf al hulp gevonden (in casu: relatietherapie) of van hen is onbekend of zij een aanbod voor vervolghulp hebben gehad. Van de 90 uithuisgeplaatsten accepteerden er 67 het aanbod (in ieder geval deels). 60 uithuisgeplaatsten startten vervolgens ook daadwerkelijk met een traject.

Aard vervolghulp

Aan ongeveer de helft van de uithuisgeplaatsten aan wie een aanbod werd gedaan, werd een vorm van ambulante forensische psychiatrie aangeboden, in de context van huiselijk geweld ook wel ‘plegerhulpverlening’ genoemd. Het gaat hier veelal om agressieregulatietherapie, soms in combinatie met relatiegesprekken en praktische hulp. Andere relatief veel voorkomende vormen van hulpverlening zijn AMW en verslavingszorg. Verslavingszorg varieert van praktische ondersteuning van verslaafden tot klinische opname en in één geval een methadonprogramma. Ook AMW kent veel variatie: vaak betreft het praktische ondersteuning, maar ook relatiegesprekken, schuldhulpverlening en begeleiding naar andere hulpverlening kunnen er deel van uitmaken.

Verder wordt op kleinere schaal een breed scala aan hulpverleningstrajecten aangeboden, afhankelijk van de individuele vraag. Deels overlapt deze met elementen van de plegerhulpverleningstrajecten, bijvoorbeeld psychiatrische screening en diverse vormen van (praktische) ondersteuning.

4.4.2 Achterblijvers

Ook bij achterblijvers wordt een breed scala aan vormen van vervolghulp ingezet na afronding van de probleemverkenning. Tabel 4.9 geeft een overzicht.

Tabel 4.9 Aanbod vervolghulpverlening achterblijvers *(meerdere trajecten per persoon mogelijk)*

Hulpverleningstraject	Aantal aanbod	Aantal acceptatie	Aantal start
AMW	48	43	39
Gezinsbegeleiding/opvoedondersteuning	15	11	11
Voortzetten bestaande hulp	15	9	10
GGZ	10	1	7
Betrokkenheid bij AFP-traject partner of een andere vorm van relatietherapie	16	13	12
Betrokkenheid BJZ voor de kinderen	8	7	6
Verslavingszorg	4	3	2
Voortzetting begeleiding casemanager	4	2	3
AWARE Mobiel	3	3	1
Overig (individueel psychologisch traject, coördinatie door wijkzorgteam, kindspoor: moeder-kindcursus, opvang en begeleiding, begeleiding door BJZ of SHG, MEE, OGGz, ondersteuning op het gebied van huisvesting, psychiatrische screening, schuldhulpverlening, thuiszorg, zelfhulpgroep slachtoffers huiselijk geweld)	20	12	9
Totaal aantal trajecten	*143*	*105*	*100*

Bron: Regioplan

Van de 129 achterblijvers die bij de huisverboden waren betrokken, kregen er 104 een aanbod voor vervolghulp. Dit aanbod werd door 89 achterblijvers (voor zover bekend) geaccepteerd en startte in 81 gevallen ook daadwerkelijk.

Aard vervolghulp

Verreweg het vaakst ontvangen de achterblijvers een vorm van AMW. Het betreft hier een veelsoortige vorm van hulpverlening. Soms heeft het AMW een specifiek hulpverleningsaanbod voor het huisverbod of huiselijk geweld ontwikkeld. Weerbaarheidstraining en relatiegesprekken maken daar vaak deel van uit, naast praktische ondersteuning bij huisvesting en financiën en begeleiding naar andere vormen van hulpverlening.
Naast AMW zijn hulpverlening gericht op de opvoeding en/of begeleiding van de kinderen en hulpverlening samen met de uithuisgeplaatste (al dan niet via de ambulante forensische psychiatrie) de meest voorkomende vormen van hulp. Onder ‘gezinsbegeleiding’ vallen diverse programma’s, zoals opvoedondersteuning, Begeleide Terugkeer, Tien voor Toekomst en intensieve ambulante gezinsbegeleiding.

4.4.3 Kinderen

Van de 168 betrokken kinderen ontvingen er 115 een aanbod voor vervolg-hulpverlening. Tabel 4.10 bevat een overzicht van het aanbod, de acceptatie en de start van deze trajecten.

Tabel 4.10 Aanbod vervolghulpverlening kinderen *(meerdere trajecten per persoon mogelijk)*

Hulpverleningstraject	Aantal aanbod	Aantal acceptatie	Aantal start
Gezinsbegeleiding/opvoedondersteuning	44	29	27
Begeleiding BJZ	24	16	15
Kinderen meegenomen in traject ouders/UHG	13	10	10
Programma's specifiek voor kinderen die slachtoffer of getuige zijn van huiselijk geweld			
Kindspoor[3]	15	9	8
Psycho-educatie groepen voor verschillende leeftijden, o.a. Boomhut, Tussen twee vuren en Let op de Kleintjes	20	9	9
Moeder-kindcursus[4]	4	2	0
Piep zei de muis[5]	3	3	3
Boppi[6]	3	3	3
Cursus 'Kleur bekennen'[7]	1	0	0
Jongerenspoor[8]	1	1	1
Overige vormen van hulpverlening			
Begeleiding door AMW	8	4	2
GGZ	5	6	7
Onder toezicht stelling (OTS)	4	1	1
Onderzoek Raad voor de Kinderbescherming	1	1	1
Overig (voortzetten bestaande hulp, netwerk om kinderen heen in stelling gebracht, individueel psychologisch traject, MEE, gesloten jeugdinrichting, opvang en ondersteuning, schoolmaatschappelijk werk, vrijwillige uithuisplaatsing, begeleid wonen, medisch kinderdagverblijf, voortzetting begeleiding vanuit SHG)	21	16	15

Bron: Regioplan

Van de 115 kinderen die een aanbod kregen, werd dit voor 78 kinderen (door henzelf of door hun ouders) ten minste deels geaccepteerd. Van 15 kinderen

[3] Verzamelnaam voor een laagdrempelig ambulant hulpverleningsaanbod aan kinderen die zijn blootgesteld aan – in dit geval – huiselijk geweld.

[4] Cursus voor inderen van 0-6 jaar die getuige zijn (geweest) van huiselijk geweld en hun moeders, primair gericht op herstel van de relatie en van het vertrouwen tussen de moeder en het kind.

[5] Kinderen van 4-8 jaar leren voelen van en omgaan met hun emoties.

[6] Jongeren van 10-18 jaar leren omgaan met problemen op school en thuis.

[7] Jongeren van 12-18 jaar leren uitdrukking geven aan emoties.

[8] Vergelijkbaar met Kindspoor, maar dan gericht op jongeren tot en met 23 jaar.

is bekend dat het aanbod niet werd geaccepteerd, van de overige kinderen is niet bekend wat er met het aanbod is gebeurd. Uiteindelijk zijn, voor zover bekend, de trajecten voor 74 kinderen daadwerkelijk gestart.

Aard vervolghulp

De meest aangeboden vorm van hulpverlening is hulp voor het hele gezin, in de vorm van gezinsbegeleiding. Hier valt opvoedondersteuning onder, soms via specifieke programma's of methodieken als Begeleide Terugkeer, Signs of Safety, Stevig Ouderschap en Families First. Ook los van dit soort programma's vindt vaak begeleiding van de gezinnen door BJZ plaats, variërend van doorverwijzing naar andere hulpverlening tot het voeren van gesprekken met ouders en kinderen. Daarnaast worden kinderen relatief vaak 'meegenomen' in het traject dat de ouders aangeboden gekregen hebben. Maar er worden ook diverse vormen van hulp, specifiek voor kinderen die slachtoffer of getuige van huiselijk geweld zijn, ingezet. De namen van de ingezette programma's worden in tabel 4.10 genoemd. Tot slot zijn er vele meer algemene vormen van hulp, die ook bij kinderen worden ingezet.

4.4.4 Medewerking

De bovenstaande beschrijving laat zien hoe vaak hulp wordt aangeboden en geaccepteerd en hoe vaak trajecten ook daadwerkelijk starten. Aan hulpverleners is daarnaast gevraagd hoe zij de medewerking van de uithuisgeplaatste (UHG) en achterblijver (AB) achteraf beoordelen. Tabel 4.11 bevat het resultaat.

Tabel 4.11 Medewerking uithuisgeplaatsten en achterblijvers naar oordeel betrokken hulpverleners

Medewerking aan hulpverlening	Uhg (n=105)	Achterblijver (n=129)
Geweigerd	21	18
Geaccepteerd, maar niet gestart	5	2
Onvoldoende doorlopen	15	16
Voldoende doorlopen	13	35
Geheel doorlopen	25	23
Onbekend	*26*	*35*

Bron: Regioplan

De tabel laat zien dat – voor zover bekend – iets minder dan de helft van de uithuisgeplaatsten (48% van de UHG's waarvan dit bekend is) naar de mening van de betrokken hulpverleners het hulpverleningstraject voldoende of geheel doorloopt. Bij de achterblijvers doorloopt een meerderheid (62% van de AB's waarvan dit bekend is) de hulp volgens hen voldoende of geheel. Dit oordeel heeft betrekking op geaccepteerde en gestarte trajecten voor zover daarvan sprake is. Hebben betrokkenen wel direct na het incident hulp gehad, dan betreft het oordeel de medewerking aan die fase van de hulpverlening. De aantallen wijken daarom af van de aantallen die zijn gerapporteerd in het voorgaande deel van de paragraaf.

4.5 Huisverbod: redenen voor uitval

Uit het bovenstaande blijkt dat er tussen het moment waarop de hulpverlening het eerste contact met betrokkenen heeft en het moment waarop (vervolg)hulpverleningstrajecten daadwerkelijk starten sprake is van een aanzienlijke uitval van cliënten. De redenen daarvoor zijn niet systematisch onderzocht. Toch biedt de kwalitatieve informatie over het verloop van de hulpverlening enig inzicht in deze redenen, omdat hulpverleners vaak toch een uitleg hebben gegeven.

Wanneer uithuisgeplaatsten geen hulpverleningsaanbod krijgen, heeft dit veelal (9 casussen) te maken met een gebrek aan motivatie bij de uithuisgeplaatste of de constatering van hulpverleners dat de uithuisgeplaatste geen hulpvraag heeft; deze twee verklaringen overlappen gedeeltelijk. Andere, minder gehoorde verklaringen zijn dat de uithuisgeplaatste is gedetineerd (2) of zelf al hulp heeft geregeld (1). Krijgen uithuisgeplaatsten wel een aanbod, maar wijzen zij dit af, dan hangt dit veelal samen met een gebrek aan motivatie voor de hulpverlening (20), zich onder andere uitend in het ontkennen van het probleem en een gebrek aan medewerking aan trajecten. Andere redenen die hulpverleners noemen zijn dat de hulp waarvoor is aangemeld niet passend is (2) of er een taalbarrière bestaat (1). Accepteren uithuisgeplaatsten de hulp wel, dan kan het voorkomen dat de trajecten alsnog niet starten doordat de uithuisgeplaatsten niet verschijnen op afspraken, scheiden van hun partner, stoppen na een aantal afspraken, alsnog een gebrek aan motivatie laten zien (waar het voorgaande uiteraard een uiting van is) of geen verdere hulpvraag hebben.

Wanneer achterblijvers geen aanbod voor vervolghulp krijgen (25), gelden hiervoor overwegend dezelfde redenen als bij de uithuisgeplaatsten: een gebrek aan motivatie en/of het afwijzen hulp en/of is er geen contact te krijgen met de achterblijver. Ook komt het voor dat de hulpverlener constateert dat een achterblijver niet echt betrokken is bij het huiselijk geweld, maar daar alleen toevallig bij aanwezig is geweest. Achterblijvers wijzen aangeboden hulp af uit een gebrek aan motivatie (10), het ontbreken van vertrouwen in de medewerking van de uithuisgeplaatste aan relatietherapie of omdat zij deze zelf niet willen volgen (3), omdat zij reeds bestaande hulp voldoende vinden (2), uit angst voor/controle door de uithuisgeplaatste (2) of omdat de hulp niet valt te combineren met werk (1). Wordt hulp wel geaccepteerd, maar start een traject toch niet, dan hangt ook dit samen met het ontbreken van motivatie (2), het niet nakomen van afspraken (3), relatietherapie waar de partner niet goed aan meewerkt (1) of een verslaving die de hulpverlening belemmert (1).

Waarom geen hulp aan kinderen wordt aangeboden of deze niet wordt geaccepteerd is veelal niet bekend, omdat BJZ dit soort informatie voor dit onderzoek niet heeft aangeleverd. Uit ander onderzoek[9] blijkt dat een

[9] K.B.M. de Vaan en M.C. Vanoni (2011). *Voldoende geholpen? Onderzoek naar de hulp aan kinderen die betrokken zijn bij huiselijk geweld* (Amsterdam: Regioplan).

belangrijke reden is dat de hulpverlening bij de kinderen lang niet altijd signalen ziet die wijzen op een hulpvraag. In dit onderzoek wordt daarnaast enkele keren genoemd dat de hulp die de ouders krijgen voldoende is om ook de kinderen te helpen.
Wanneer hulp wel wordt aangeboden, maar niet wordt geaccepteerd, heeft dit overwegend te maken met de medewerking van de ouders (onvoldoende, niet gemotiveerd) of van het kind zelf (vindt hulp niet nodig). Wordt hulp wel geaccepteerd, maar start deze toch niet, dan kan dat met allerlei uiteenlopende redenen te maken hebben: het kind zelf of de ouders onttrekken zich alsnog aan de hulp, de hulp blijkt bij nader inzien toch niet nodig of de hulp start niet, omdat er voor de betreffende groepscursus te weinig aanmeldingen zijn. Deze redenen zijn allemaal in het onderzoek slechts enkele keren genoemd.

4.6 Hulpverlening in de controlecasussen

4.6.1 Inschakelen hulpverlening

In de controlecasussen zijn geen huisverboden opgelegd, maar ze kennen wel dezelfde start als de huisverbodcasussen: ze zijn in beeld gekomen via een incidentmelding bij de politie. Dat betekent dat in ieder geval de politie bij deze casussen betrokken is geweest. Waar bij huisverboden de hulpverlening vrijwel automatisch opstart, hangt het bij de controlecasussen af van het verdere verloop van een casus of de betrokkenen uiteindelijk ook hulpverlening krijgen.

- Als er kinderen in het gezin betrokken zijn, moet de politie een zorgmelding opmaken en aan BJZ sturen. Dit gebeurt echter niet altijd. Als BJZ een zorgmelding krijgt, kan het de casus onderzoeken of de melding meenemen in een reeds lopend traject.
- Daarnaast is het mogelijk dat de politie de betrokkenen verwijst naar het Steunpunt Huiselijk Geweld voor hulp bij het geweld of de spanningen tussen partners. Het hangt van de betrokkenen zelf af of zij vervolgens ook contact opnemen met het SHG. In sommige gemeenten draagt de politie dagelijks alle meldingen met de incidentcode huiselijk geweld over aan het SHG en probeert het SHG contact met de betrokkenen te krijgen.
- Tot slot kan een strafrechtelijk traject worden opgestart door de politie en kan de reclassering betrokken raken bij de pleger. Dan kan de pleger via de reclassering eventueel hulp krijgen.

Betrokkenen kunnen dus via diverse lijnen terechtkomen bij de hulpverlening. In de controlecasussen is echter géén sprake van een standaardprotocol dat de hulpverlening volgt en maakt dat hulp snel op gang kan komen en een wat dwingender karakter heeft. Bij het huisverbod is dat wel het geval. Tabel 4.12 laat dan ook zien dat plegers die een huisverbod hebben gekregen vaker een hulpaanbod ontvangen, en zodoende ook vaker met de aangeboden hulp starten, dan plegers die geen huisverbod hebben gekregen. Plegers zonder een huisverbod (de agressors) zijn zelfs niet altijd bekend bij de hulpinstanties

die een belangrijke rol hebben bij de hulpverlening bij huiselijk geweld, in tegenstelling tot de uithuisgeplaatsten. Met de huidige onderzoeksgegevens kunnen we geen gefundeerde uitspraken doen in hoeverre de ervaring van de uithuisplaatsing op zichzelf van invloed is op het starten van de hulpverlening.

Tabel 4.12 Aanbod hulpverlening aan agressors en uithuisgeplaatsten

Aantal plegers dat…	Controlegroep (n=104)	Huisverbodgroep (n=105)
een hulpaanbod kreeg	18	97
met hulp is gestart	13	53
geen hulpaanbod kreeg	21	8
wel bekend is bij instanties, maar van wie niet bekend is of ze een aanbod kregen	14	0
Niet bekend bij hulpinstantie	51	0

4.6.2 Aard van de hulpverlening

De beschrijving van de inhoud van de hulpverlening na huiselijk geweld waarbij géén huisverbod wordt opgelegd (de controlecasussen) is gebaseerd op een uitvraag bij de SHG's. Daarnaast heeft de aanvullende fase van het onderzoek, waarin veel gesprekken met hulpverleners zijn gevoerd, nog tot aanvullende informatie geleid. Omdat veel casussen bij geen enkele instelling waarmee is besproken bekend zijn, is het aannemelijk dat hierin geen hulpverlening heeft plaatsgevonden. Omdat de regie in dit soort casussen minder is dan in de huisverbodcasussen, kan echter niet geheel worden uitgesloten dat vanuit andere hulpverleningsinstellingen in een deel van de casussen toch hulp is ingezet.

Agressors

Tabel 4.12 (vorige paragraaf) biedt een overzicht van de mate waarin (bekend is of) agressors hulpverlening kregen. Van de 18 agressors van wie bekend is dat zij een aanbod kregen, hebben er (voor zover bekend) 13 het aanbod geaccepteerd en is het aanbod van 13 agressors ook daadwerkelijk gestart.

Tabel 4.13 Aard aanbod, acceptatie en start vervolghulpverlening agressors

Trajecten	Aantal aanbod	Aantal acceptatie	Aantal start
Ambulante Forensische Psychiatrie	8	6	6
Voortzetting bestaande hulp	5	4	4
GGZ	3	1	1
Overig: AMW, gezinsbegeleiding, MEE, verslavingszorg	6	5	4
Totaal aantal trajecten	22	16	15

Bron: Regioplan

Net als bij de huisverboden krijgen de agressors in de controlegroep vaak een vorm van ambulante forensische psychiatrie, oftewel 'plegerhulpverlening',

aangeboden. Ook andere vormen van hulp komen regelmatig voor, redelijk vergelijkbaar met het soort hulp dat uithuisgeplaatsten krijgen. Alleen relatietherapie en hulp van de reclassering worden in deze groep minder ingezet.

Benadeelden

Tabel 4.14 biedt een overzicht van de mate waarin (bekend is of) benadeelden hulpverlening kregen.

Tabel 4.14 Aanbod hulpverlening aan benadeelden

Aantal benadeelden dat…	
hulpaanbod kreeg	27
niet bekend is bij hulpverleningsinstellingen	51
geen hulpaanbod kreeg	22
wel bekend is bij instanties, maar van wie niet bekend is of ze een aanbod kregen	12
totaal	112

Bron: Regioplan

In totaal waren er 112 benadeelden betrokken bij de casussen in de controlegroep. Van de 27 benadeelden die een aanbod ontvingen, accepteerden er (voor zover bekend) 21 het aanbod en startten er uiteindelijk 19 met het traject.

Tabel 4.15 Aard aanbod, acceptatie en start vervolghulpverlening benadeelden

Trajecten	**Aantal aanbod**	**Aantal acceptatie**	**Aantal start**
AMW	10	7	6
Begeleiding SHG	6	3	3
Betrokkenheid bij AFP-traject partner/ relatietherapie	6	5	4
Overig (gezinsbegeleiding, opvang, begeleiding BJZ, GGZ, individueel psychologisch traject, verslavingszorg, voortzetten bestaande hulp)	13	10	10
Totaal aantal trajecten	*35*	*25*	*23*

Bron: Regioplan

Vergelijkbaar met het beeld dat bij de achterblijvers bij een huisverbod werd geschetst, wordt AMW relatief vaak aangeboden. Gezinsbegeleiding of een andere vorm van betrokkenheid van BJZ worden minder vaak ingezet.

Kinderen

In totaal waren 109 kinderen betrokken bij de casussen in de controlegroep. Van deze kinderen waren er 54 niet bekend bij de hulpverleningsinstellingen. Van de overige 55 kregen er 34 een hulpverleningsaanbod. Van 3 kinderen is bekend dat zij geen hulpverleningsaanbod kregen. Van de overige 18 is onbekend of zij hulp aangeboden gekregen hebben. Van de 34 kinderen die een hulpaanbod kregen, is bekend dat er 24 het aanbod accepteerden en dat de trajecten in 23 gevallen ook daadwerkelijk zijn gestart. De opzet van het

onderzoek maakt overigens dat niet met zekerheid gesteld kan worden dat de overige kinderen geen hulpaanbod gehad, geaccepteerd of gestart hebben.[10]

Tabel 4.16 Aanbod vervolghulpverlening kinderen

Trajecten:	Aantal aanbod	Aantal acceptatie	Aantal start
Voortzetting bestaande hulp	7	6	6
Gezinsbegeleiding/opvoedondersteuning	4	0	0
Begeleiding door BJZ	3	2	1
(netwerk)onderzoek door AMK of jeugdzorginstelling	3	3	3
Programma's specifiek voor kinderen die slachtoffer of getuige zijn van huiselijk geweld			
Hulp voor kinderen van ouders met psychische problemen (KOPP)	5	5	5
Boomhut/kanjertraining[11]	1	0	0
Toontje[12]	1	1	1
Overige vormen van hulpverlening			
Netwerk om kinderen heen in stelling gebracht	4	4	4
OTS en uithuisplaatsing	3	3	3
Onderzoek RvdK	2	2	2
Overig (GGZ, MEE, opvang en ondersteuning, kinderen meegenomen in traject ouders)	6	5	3
Totaal aantal trajecten	*39*	*31*	*28*

Bron: Regioplan

Net als bij de benadeelden valt hier op dat minder vaak onderzoek wordt gedaan door een jeugdzorginstelling dan in de huisverbodcasussen (voor zover bekend). Ook hier worden verschillende programma's ingezet die specifiek gericht zijn op kinderen die getuige of slachtoffer zijn geweest van huiselijk geweld, maar interessant is dat dit andere programma's zijn dan bij de huisverboden.

4.7 Systeemgericht werken

Belangrijk in de hulpverlening bij huiselijk geweld is *systeemgericht werken*: een benadering die ervan uitgaat dat geweld ontstaat uit de wisselwerking tussen de diverse actoren in het (gezins)systeem waarin het geweld plaatsvindt. De hulpverlening richt zich niet slechts op de drie (mogelijke) trajecten voor uithuisgeplaatste, achterblijver(s), kinderen als getuige, maar behandelt deze betrokkenen als systeem en brengt hun trajecten met elkaar in verband. Casemanagement en casuïstiekoverleg zijn belangrijke

[10] Zie ook de inleiding bij deze paragraaf: er is geen sprake geweest van een gestructureerde uitvraag bij BJZ/AMK.

[11] Boomhut is hierboven reeds uitgelegd. Kanjertraining is een sociale vaardigheidstraining voor kinderen en jongeren.

[12] Dramatherapeutisch programma voor kinderen van 0-10 jaar die met hun moeder in de opvang wonen.

instrumenten.[13] In elke gemeente die in dit onderzoek is betrokken, beoogt de hulpverlening systeemgericht te werken. Er geldt echter een aantal voorwaarden en risicofactoren voor deze manier van werken, waaruit blijkt dat deze methode niet op elke situatie toepasbaar is:[14]

- voorwaarden zijn dat de situatie veilig is, dat beide partners aan de relatie willen werken en dat zij ook open staan om aan zichzelf te werken;
- risicofactoren zijn ernstige voorgaande mishandelingen, een uitgebreid strafblad, ernstige psychopathologische afwijkingen en verslaving.

Voorop staat daarom dat hulpverleners bij de aanvang van hun bemoeienis met cliënten een gedegen probleemanalyse maken en afwegen of een systeemgerichte aanpak in deze situatie mogelijk is.

In hoeverre in de praktijk van het huisverbod systeemgericht wordt gewerkt, is gemeten aan de hand van vier kenmerken van deze manier van werken. Het betreft kenmerken of onderdelen die erop wijzen dat hulpverleners in onderling overleg een casus analyseren en komen tot een integrale aanpak, zo mogelijk samen met de betrokkenen. Of deze onderdelen ook als zodanig zijn ingevuld, is niet onderzocht. Gekeken is naar casusoverleg, het opstellen van een plan van aanpak voor het hele systeem, het voeren van een systeemgesprek met alle betrokkenen en hun hulpverleners en het voortzetten van het systeemgericht werken na afloop van het huisverbod.

4.7.1 Casusoverleg

Casusoverleg houdt in dat de hulpverleners die bij het huisverbod betrokken zijn voor de hulp aan achterblijver(s), uithuisgeplaatste en eventueel aanwezige kinderen met elkaar overleggen over de casus. Dat overleg is gericht op het analyseren van de problematiek in de casus en heeft tot doel te komen tot hulpverleningstrajecten voor de betrokkenen die op elkaar zijn afgestemd.

Tabel 4.17 laat de stand van zaken zien met betrekking tot het voeren van casusoverleg door hulpverleners in situaties van huiselijk geweld. Voor de meeste controlecasussen is de informatie onbekend. We zien dat in 90 procent van de huisverbodcasussen casusoverleg inderdaad heeft plaatsgevonden. In de meeste gevallen betreft het twee of meer casusoverleggen. In 9 huisverbodcasussen heeft het casusoverleg niet plaatsgevonden. In de controlegroep werd er voor zover bekend in 26 casussen casusoverleg gevoerd (meestal 1 of 2 maal), terwijl in 22 gevallen geen casusoverleg werd gevoerd.

---

[13] Deze definitie van systeemgericht werken komt overeen met de definitie die is gebruikt in de landelijke procesevaluatie van de Wth.

[14] M. Flikweert en K. Lünnemann (2003). *Hulp verlenen aan het gezin. Literatuurstudie naar systeemgerichte benadering in geval van huiselijk geweld* (Utrecht: Verwey-Jonker Instituut).

Tabel 4.17 Casusoverleg in de huisverbod- en controlegroep

Casusoverleg gevoerd door hulpverleners	Huisverbodgroep (n=105)	Controlegroep (n=104)
Casusoverleg gevoerd	94 (90%)	26 (25%)
1 casusoverleg	17	10
2 casusoverleggen	33	10
3 casusoverleggen	11	4
4 casusoverleggen	7	1
5 casusoverleggen	26	1
Geen casusoverleg gevoerd	9 (8%)	22 (21%)
Onbekend	2 (2%)	56 (54%)

Bron: Regioplan

4.7.2 Plan van aanpak voor het hele systeem

Op de negende dag van het huisverbod moet de burgemeester beslissen of hij het huisverbod wil verlengen. Voor dat besluit heeft hij informatie nodig van de hulpverlening. Die informatie komt vaak in de vorm van een plan van aanpak, dat de hulpverlening probeert op dag 8 van het huisverbod gereed te hebben. In het onderzoek is nagegaan hoe vaak er sprake is van een plan van aanpak waarin aandacht is voor alle betrokkenen in het systeem en van afstemming van de onderlinge hulpverleningstrajecten op elkaar. Dit is alleen onderzocht in de huisverbodcasussen.

Tabel 4.18 Plan van aanpak in huisverbodcasussen

Plan van aanpak opgesteld voor hele systeem	Huisverbodgroep (n=105)
Plan van aanpak opgesteld	64 (61%)
Plan van aanpak niet opgesteld	38 (36%)
Onbekend	3 (3%)

Bron: Regioplan

De tabel laat zien dat in een meerderheid van de huisverbodcasussen een plan van aanpak wordt opgesteld. In ruim een derde van de casussen gebeurt dit niet.

4.7.3 Systeemgesprek

Een systeemgesprek is een gesprek tussen alle betrokkenen in het systeem (uithuisgeplaatste, achterblijver(s) en eventueel ook kinderen), hun hulp-verleners en eventueel een casemanager of procescoördinator die zelf geen contact met de betrokkene heeft. Het gesprek is erop gericht om samen de problemen in het systeem en ieders rol daarin te bespreken en een traject vast te stellen dat gericht is op het oplossen van die problemen.

Tabel 4.19 laat zien dat in minder dan 60 procent van de huisverbodcasussen een dergelijk systeemgesprek met de betrokkenen is gevoerd. Bij een kleine

40 procent is dat niet gebeurd. In de controlegroep is deze informatie meestal niet bekend, voor de overige casussen geldt meestal dat er geen systeemgesprek heeft plaatsgevonden.

Tabel 4.19 Systeemgesprek in huisverbod- en controlegroep

Systeemgesprek gevoerd met betrokkenen	Huisverbodgroep (n=105)	Controlegroep (n=104)
Ja	62 (59%)	4 (4%)
Nee	39 (37%)	42 (40%)
Onbekend	4 (4%)	58 (56%)

Bron: Regioplan

4.7.4 Systeemgericht werken na afloop van het huisverbod

Systeemgericht werken is een belangrijk aandachtspunt voor de hulpverlenende instellingen die betrokken zijn bij de uitvoering van de huisverboden. De noodzaak voor systeemgericht werken vervalt echter niet als een huisverbod is afgelopen. Zo lang de hulpverlening bij een gezin is betrokken, blijft het van belang dat trajecten van afzonderlijke betrokkenen op elkaar worden afgestemd, ook bij doorverwijzing of beëindiging.

In het onderzoek is nagegaan in hoeverre na afloop van het huisverbod nog systeemgericht wordt gewerkt. Dat is onderzocht door het te vragen aan betrokken hulpverleners en door te kijken naar de trajecten die zijn ingezet. Tabel 4.20 laat het resultaat zien.

Tabel 4.20 Systeemgericht werken na afloop van het huisverbod (n=105)

	Volgens hulpverleners	Zoals blijkt uit ingezette en gevolgde trajecten
Systeemgericht werken voortgezet	44 (42%)	39 (37%)
Systeemgericht werken voor een deel van de betrokkenen voortgezet	-	5 (5%)
Systeemgericht werken niet voortgezet	54 (51%)	54 (51%)
Systeemgericht werken niet van toepassing	-	7 (7%)
Onbekend	7 (7%)	

Bron: Regioplan

Het beeld dat uit de trajecten naar voren komt, is iets genuanceerder dan het beeld dat de betrokken hulpverleners schetsen, maar de informatie komt in grote lijnen overeen. In 37 procent van de casussen is zonder meer sprake van systeemgericht werken na afloop van het huisverbod; zowel naar de mening van de betrokken hulpverleners als blijkend uit de registraties. In 5 procent van de casussen is sprake van een gedeeltelijk systeemgerichte aanpak. Hier gaat het bijvoorbeeld om trajecten voor moeder (achterblijver) en kind(eren), zonder dat vader daarbij wordt betrokken. In de helft van de

casussen wordt niet systeemgericht gewerkt. Dan blijft nog een klein aantal casussen over waarin systeemgericht werken na afloop van het huisverbod niet aan de orde is, bijvoorbeeld omdat het partners zonder kinderen betreft die besluiten uit elkaar te gaan.

4.7.5 Onderdelen van systeemgericht werken bij elkaar opgeteld

In het voorgaande is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de vier onderdelen van systeemgericht werken terug te vinden zijn in de hulpverleningstrajecten in de onderzoekscasussen. In onderstaande tabel wordt duidelijk in welke mate er sprake is van casussen waarin alle vier de kenmerken van systeemgericht werken, die in de vorige subparagrafen zijn beschreven, terugkomen. De tabel laat zien dat dit niet in alle huisverbodcasussen gebeurt. In circa de helft van de casussen is sprake van één of twee onderdelen die op een systeemgerichte aanpak duiden. In de andere helft is sprake van drie of vier onderdelen van systeemgericht werken. De hulpverlening in de controlecasussen wordt doorgaans helemaal niet systeemgericht ingezet of er is sprake van één onderdeel van systeemgericht werken. Deze resultaten laten zien dat systeemgericht werken bij een huisverbod niet in alle casussen aan de orde is, maar wel meer dan in casussen in de controlegroep.

Tabel 4.21 Mate van systeemgerichte aanpak

	Huisverbodgroep (n=105)	Controlegroep (n=104)
Geen onderdelen van systeemgerichte aanpak	1 (1%)	22 (21%)
1 onderdeel	24 (23%)	22 (21%)
2 onderdelen	23 (22%)	4 (4%)
3 onderdelen	34 (32%)	0
4 onderdelen	23 (22%)	0

Nb: Voor de meeste controlecasussen geldt dat informatie over een systeemgerichte aanpak niet aanwezig of niet van toepassing is (namelijk als geen hulpaanbod bekend is).
Bron: Regioplan

Er is al gesproken over de voorwaarden en contra-indicaties voor systeemgerichte hulpverlening bij een huisverbod. De aanwezigheid van ernstige voorgaande mishandelingen, een uitgebreid strafblad, ernstige psychopathologische afwijkingen en verslaving worden gezien als contra-indicatie voor een systeemgerichte aanpak. Op basis van de gegevens uit RiHG's, processen-verbaal en verslagen van de hulpverlening is gekeken in welke mate er aanwijzingen te vinden zijn voor de aanwezigheid van contra-indicaties in de huisverbodcasussen (zie tabel 4.22). Het is belangrijk expliciet te vermelden dat het hier om *aanwijzingen* gaat en niet om harde gegevens.

Tabel 4.22 **Aanwijzing voor contra-indicatie**

Aanwijzing voor contra-indicatie	Huisverbodgroep (n=105)
Geen of 1 contra-indicatie	45
2-5 contra-indicaties	52
Onbekend	8

Bron: Regioplan

In ongeveer de helft van de huisverbodcasussen zijn aanwijzingen gevonden voor twee of meer contra-indicaties, terwijl daar in de andere helft geen of één aanwijzing voor was. De (mogelijke) aanwezigheid van contra-indicaties heeft er niet toe geleid dat er geen systeemgerichte aanpak is gekozen. In casussen waarin meerdere aanwijzingen werden gevonden, werd in 39 procent van de gevallen toch systeemgericht gewerkt (3 of 4 kenmerken van systeemgerichte hulp).

4.8 Conclusie

In dit hoofdstuk is nader op de hulpverlening ingegaan en inzicht gegeven in het verloop ervan, zowel in de huisverbodcasussen als in de casussen uit de controlegroep. Kort samengevat laat dit hoofdstuk zien dat:

- het huisverbod samenvalt met meer en betere hulpverlening dan de hulp die betrokkenen bij de controlecasussen krijgen;
- er binnen de hulpverlening die in gang wordt gezet bij huisverboden mogelijkheden zijn voor verbetering.

Meer en betere hulp bij een huisverbod

De controlegroep is slecht in beeld bij de partijen die een belangrijke rol hebben bij de hulpverlening bij huiselijk geweld. Dat impliceert dat de betrokkenen in deze groep veelal geen hulp hebben gekregen, hoewel hulp via andere kanalen denkbaar is. Op basis van de informatie die in dit onderzoek is verzameld over de controlegroep kunnen we stellen dat het huisverbod leidt tot meer en snellere hulpverlening dan in vergelijkbare huiselijk geweldcasussen. Het huisverbod biedt de hulpverlening een protocol dat snelheid afdwingt en richting betrokkenen leidt tot een vrij dwingend aanbod van hulp. Na een huisverbod komt de hulp dan ook vrijwel altijd op gang. Dit gebeurt ook snel: binnen 48 uur na het incident hebben bijna alle uithuisgeplaatsten en achterblijvers, voor zover bekend, een eerste contact met de hulpverlening gehad. In de controlegroep daarentegen heeft minimaal een vijfde van de uithuisgeplaatsten en vijftien procent van de achterblijvers, maar mogelijk een veel groter deel, in het geheel geen contact met de hulpverlening. Inhoudelijk wijkt de hulpverlening in beide onderzoeksgroepen weinig van elkaar af.

Verbetermogelijkheden hulpverlening bij huisverboden
De hulpverlening streeft ernaar om bij huisverboden snel passende hulp op gang te brengen en om dit op een systeemgerichte manier te doen.
Hoewel de hulp inderdaad snel op gang komt, valt wel op dat de hulpverlening minder snel contact heeft met uithuisgeplaatsten dan met achterblijvers.
Daarnaast is de hulp niet altijd (volledig) passend; het onderzoek laat zien dat in bijna de helft van de uithuisgeplaatsten en ruim een derde van de achterblijvers het hulpaanbod gedurende en na afloop van het huisverbod niet alle gebieden beslaat waarop problemen zijn vastgesteld.
De hulp is ook niet altijd systeemgericht: in de helft van de huisverbodcasussen worden slechts één of twee onderdelen van een systeemgerichte aanpak gevolgd.

De hulpverlening blijkt er niet altijd in te slagen de cliënten vast te houden voor de duur van het hele hulpverleningstraject. Er vindt een aanzienlijke uitval plaats tussen het moment waarop de hulpverlening het eerste contact met betrokkenen heeft en de daadwerkelijke start van de trajecten. Van de uithuis-geplaatsten valt gedurende dit traject 43 procent uit, van de achterblijvers 37 procent en van de kinderen 56 procent. Daarbij moet overigens worden opgemerkt dat een deel van de uitval, met name bij kinderen, te maken heeft met het feit dat hulpverleners vaststellen dat er geen hulpvraag is. Voor het overige hangt de uitval vooral samen met een gebrek aan motivatie bij de betrokkenen. Wanneer trajecten eenmaal zijn gestart, worden ze niet altijd naar tevredenheid van de hulpverlener voltooid.

Tot slot valt aan de hulp die wordt ingezet voor kinderen op, dat dit vaak hulp is aan de ouders (in de zin van opvoedondersteuning en gezinsbegeleiding) en in mindere mate aan de kinderen zelf. Ook valt op dat vaders, zeker wanneer de ouders uit elkaar zijn of gaan, vaak niet bij deze trajecten worden betrokken.

REGIOPLAN

5 EFFECTIVITEIT VAN DE WET TIJDELIJK HUISVERBOD

5.1 Inleiding

De hoofdvraag in dit onderzoek is erop gericht vast te stellen in hoeverre de Wet tijdelijk huisverbod bijdraagt aan het uitblijven van nieuwe incidenten van huiselijk geweld ruim een jaar na het oorspronkelijke incident. Dit hoofdstuk begint met een vergelijking van nieuwe incidenten van huiselijk geweld in de huisverbodgroep en de controlegroep. De vooronderstelling daarbij is dat als het huisverbod effectief is, er in de huisverbodgroep minder sprake is van nieuw huiselijk geweld dan in de controlegroep.

Het is de verwachting dat het huisverbod en de daaropvolgende hulpverlening en handhaving het huiselijk geweld laten stoppen, of het aantal incidenten huiselijk geweld laten afnemen. Het huisverbod omvat een aantal belangrijke elementen waarvan verwacht wordt dat deze een rol spelen in het terugdringen van het huiselijk geweld. Deze elementen zijn:

- betrokkenen gaan in op de aangeboden hulpverlening;
- de hulpverlening in casussen wordt goed georganiseerd;
- de prioriteit op het handhaven van het tijdelijk huisverbod is hoog.

Het is van belang aannemelijk te maken dat het uitblijven of minder vóórkomen van nieuw huiselijk geweld te danken is aan (de bovengenoemde elementen van) het opgelegde huisverbod en niet aan andere bijkomstige of alternatieve factoren waarvan kan worden verwacht dat deze van invloed zijn op het voorkomen van huiselijk geweld.
Een dergelijke alternatieve factor is de aanwezigheid van een strafrechtelijk traject naast het opgelegde huisverbod. Immers, de gedachte achter het berechten en straffen van daders is dat zij in de toekomst stoppen met (of minder snel overgaan tot) nieuw delictgedrag.
Ook het delictverleden van plegers kan van invloed zijn op het opnieuw plaatsvinden van huiselijk geweld. Uit onderzoek naar recidive (in algemene zin) is bekend dat plegers met een (lang) delictverleden meer geneigd zijn nieuw crimineel gedrag te vertonen dan zogenaamde first offenders (Collins et al., 2010; Gendreau et al., 1996). Verschillen in het delictverleden tussen de huisverbodgroep en de controlegroep zouden samen kunnen hangen met het opnieuw vóórkomen van huiselijk geweld. Tot slot kan ook de mate waarin plegers van huiselijk geweld met problemen te maken hebben de kans op het opnieuw plegen van huiselijk geweld beïnvloeden.

Op basis van het voorgaande wordt tevens onderzocht in hoeverre het opnieuw plaatsvinden van nieuwe incidenten van huiselijk geweld samenhangt met:

- de aanwezigheid van (vergevorderde) strafrechtelijke trajecten;
- een (ernstig) delictverleden;
- de mate waarin er sprake is van problematiek bij de betrokkenen.

Tot slot is de verwachting dat nieuwe incidenten van huiselijk geweld vaker plaatsvinden in casussen waarin het huisverbod wordt overtreden en/of wordt verlengd, omdat mag worden aangenomen dat het risico op hernieuwd huiselijk geweld in deze casussen hoger is.

Om de geformuleerde verwachtingen te toetsen, is onderzocht welke kenmerken van de casussen – medewerking aan hulpverlening, organisatie van hulpverlening, verloop van strafrechtelijke trajecten, delictverleden, opeenstapeling van problematiek bij betrokkenen, de prioriteit van handhaving en het verloop van het huisverbod en tevens enkele overige kenmerken – wel en niet samenhangen met (het uitblijven van) nieuw huiselijk geweld.

Aan het slot van het hoofdstuk wordt met een overkoepelende analyse vastgesteld welke kenmerken – *in samenhang met elkaar* – bijdragen aan het uitblijven van nieuw huiselijk geweld. Er is daarbij op drie manieren gekeken naar (het uitblijven van) nieuwe incidenten huiselijk geweld, namelijk:

1) de aan- of afwezigheid van nieuwe incidenten huiselijk geweld in het huishouden[1];
2) het gemiddelde aantal nieuwe incidenten (omvang);
3) het aantal dagen vanaf het oorspronkelijke incident tot het eerstvolgende nieuwe incident van huiselijk geweld (snelheid van recidive).

5.2 Herhaald huiselijk geweld in de onderzoeksgroepen

De vergelijking van nieuwe incidenten van huiselijk geweld tussen de huisverbodgroep en de controlegroep is gebaseerd op registraties van de politie.[2] Tabel 5.1 laat zien dat nieuwe incidenten van huiselijk geweld *zoals geregistreerd bij de politie*, statistisch significant *vaker* vóórkomen in de controlegroep (30%) dan in de huisverbodgroep (21%). Tevens is het gemiddelde aantal incidenten in de controlegroep *hoger* (2,1) dan in de huisverbodgroep (1,4). In de controlegroep wordt gemiddeld na 159 dagen voor het eerst nieuw huiselijk geweld gepleegd; in de huisverbodgroep na 197 dagen. Dit verschil is echter statistisch niet significant. Al met al maken deze resultaten duidelijk dat in de huisverbodgroep minder vaak sprake is van nieuw huiselijk geweld (zoals geregistreerd door de politie) dan in de controlegroep. Dit resultaat is gevonden ondanks het feit dat de

[1] We weten met zekerheid dat geregistreerde incidenten huiselijk geweld betrekking hebben op één van de oorspronkelijke betrokkenen (dus de uithuisgeplaatste/agressor en/of de achterblijver/benadeelde en/of de aanwezige kinderen in het huishouden). We kunnen echter niet met zekerheid vaststellen of het nieuwe incident daadwerkelijk door de *oorspronkelijke* pleger is gepleegd (of misschien dit keer door een nieuwe partner). Andersom is niet zeker of het incident weer tegen het *oorspronkelijke* slachtoffer is gericht (of misschien dit keer tegen de dochter in plaats van tegen de partner). We kiezen daarom voor een algemener perspectief voor de analyse: het vóórkomen van nieuwe incidenten in het huishouden.

[2] Dit is noodzakelijk voor een zuivere vergelijking waarbij registratie-effecten zo veel mogelijk worden uitgesloten. Zie verder bijlage 2 (methoden).

huisverbodgroep een zwaardere groep lijkt te zijn dan de controlegroep (zie hoofdstuk 2). In hoofdstuk 2 is tevens aangetoond dat de controlegroep uit meer vrouwelijke plegers bestaat dan de huisverbodgroep. Een analyse ter controle of de afwijking in geslacht[3] van invloed is op de aanwezigheid van nieuw huiselijk geweld in beide onderzoeksgroepen laat zien dat de resultaten zoals vermeld in tabel 5.1 ongewijzigd blijven.

Tabel 5.1 Nieuw huiselijk geweld in de onderzoeksgroepen (op basis van registratie bij politie)

Nieuwe incidenten hg in huishouden	Huisverbodgroep (n=105)	Controlegroep (n=104)
Aantal casussen met nieuwe incidenten hg	22 (21%)	31 (30%)*
Gemiddeld aantal incidenten hg	1,4 (sd=0,7)	2,1* (sd=1,9)
Gemiddeld aantal dagen tot eerste incident hg	197 (sd=165)	159 (sd=139)

* Onderstreepte waarde is statistisch significant ten opzichte van de waarde in de cel ernaast bij p <,10 (1-zijdige toets).
Bron: Regioplan

In dit onderzoek zijn voor de huisverbodcasussen echter nog meer bronnen dan alleen de politieregistratie geraadpleegd voor het in kaart brengen van nieuwe incidenten van huiselijk geweld. Immers, de hulpverlening en jeugdzorg spelen in veel van deze casussen een rol, waardoor ook deze organisaties informatie hebben over nieuwe incidenten van huiselijk geweld, die niet bij de politie gemeld hoeven zijn. Tabel 5.2 laat daarom een *completer* overzicht zien dan tabel 5.1 van de aanwezigheid, omvang en snelheid van herhaald huiselijk geweld *in de huisverbodgroep* op grond van registraties van nieuwe incidenten van huiselijk geweld van de politie, Steunpunten Huiselijk Geweld en/of het BJZ/AMK.

De tabel maakt duidelijk dat in circa de helft van de huisverbodcasussen in dit onderzoek (53%) sprake is van nieuwe incidenten van huiselijk geweld. Gemiddeld doen zich 1,1 incidenten in de onderzoeksperiode voor, waarbij in meer dan de helft van de gevallen sprake is van één incident, in minder dan een op de vijf casussen twee incidenten plaatsvinden en tevens in minder dan een op de vijf casussen drie incidenten plaatsvinden.[4] Gemiddeld duurt het 195 dagen totdat het eerste nieuwe incident plaatsvindt. In het snelste geval vond een nieuw incident 2 dagen na het oorspronkelijke incident plaats.

[3] De casussen met vrouwelijke plegers zijn in deze analyse buiten beschouwing gelaten.

[4] Twaalf is het hoogste aantal nieuwe incidenten huiselijk geweld in de onderzoeksperiode.

Tabel 5.2 Nieuw huiselijk geweld in huisverbodgroep bekend bij politie en hulpverlening

Nieuwe incidenten hg in huishouden	Huisverbodgroep (n=105)
Aantal casussen met nieuwe incidenten hg (aanwezigheid)	56 casussen (53%)
Gemiddeld aantal incidenten hg (omvang)	1,1 incidenten (sd=1,9)
1 incident	32 casussen
2 incidenten	10 casussen
3 incidenten	10 casussen
4 of meer incidenten	4 casussen
Gemiddeld aantal dagen tot eerste incident (snelheid)	195 dagen (sd=146)

Nb: Aantallen op basis van incidenten bekend bij politie, SHG, BJZ/AMK.
Bron: Regioplan

Er is tevens in 45 huisverbodcasussen informatie bekend over de aard van het eerstvolgende incident van huiselijk geweld. In tabel 5.3 wordt duidelijk dat het in de meeste gevallen om bedreiging gaat (56%) en/of fysiek geweld (38%). Psychisch of seksueel geweld wordt veel minder vaak gerapporteerd.

Tabel 5.3 Nieuw huiselijk geweld in huisverbodgroep bekend bij politie en hulpverlening

Aard geweld eerstvolgende incident	Huisverbodgroep (n=45)
Bedreiging	25 (56%)
Fysiek	17 (38%)
Seksueel	1 (2%)
Psychisch	1 (2%)
Anders	1 (2%)

5.3 Medewerking aan hulpverlening & herhaald huiselijk geweld

In de vorige paragraaf is vastgesteld dat nieuwe incidenten van huiselijk geweld na een huisverbod wel degelijk vóórkomen, maar dat ze in de huisverbodgroep op basis van de politieregistratie minder aanwezig zijn dan in de controlegroep. Deze paragraaf beschrijft in hoeverre de medewerking aan de hulpverleningstrajecten bij huiselijk geweld samenhangt met het uitblijven van herhaald huiselijk geweld. Om dit te onderzoeken, zijn alle huisverbodcasussen en controlecasussen (waarin informatie over hulpverlening bekend was) samengenomen en geanalyseerd.[5] De resultaten staan vermeld in de tabellen hieronder, waarbij wordt gesproken over ‘plegers’ ter aanduiding van resultaten voor zowel uithuisgeplaatsten in de huisverbodgroep als agressors in de controlegroep, en van ‘slachtoffers’ ter aanduiding van resultaten voor

[5] Nota bene: er is nu wel op basis van alle aanwezige bronnen voor nieuwe incidenten huiselijk geweld geanalyseerd. De controlecasussen die nu in de (enkelvoudige) analyse worden meegenomen, zijn immers allemaal bij hulpverlening bekend, zodat de invloed van eventuele registratie-effecten beperkt blijft.

zowel achterblijvers in de huisverbodgroep als benadeelden in de controle-groep.

5.3.1 Plegers: starten met hulpverlening

In de tabellen 5.4 tot en met 5.6 staan enkele resultaten met betrekking tot het wel of niet starten met hulpverlening door de pleger.[6] Wanneer plegers met het totale aangeboden hulpverleningstraject zijn gestart:

- is nieuw huiselijk geweld *minder vaak* aan de orde (47% van de casussen) dan wanneer plegers niet of gedeeltelijk zijn gestart met de aangeboden hulpverlening (80%, zie tabel 5.4);
- is er, in casussen waarin er toch sprake is van herhaald huiselijk geweld, sprake van een *lager aantal* nieuwe incidenten dan wanneer plegers niet of deels starten met het hulptraject (gemiddeld 0,7 incidenten versus 2,7 incidenten, zie tabel 5.5);
- duurt het *langer* voordat er opnieuw sprake is van een incident van huiselijk geweld dan wanneer plegers niet of deels starten met het hulptraject (198 dagen versus 105 dagen, zie tabel 5.6).

Tabel 5.4 Verband tussen starten met plegerhulp en uitblijven nieuw huiselijk geweld

Pleger gestart met hulp	Nieuw hg in huishouden	Geen nieuw hg in huishouden
Niet of gedeeltelijk gestart (n=15)	12 (80%)	3 (20%)
Gestart met totale aanbod (n= 64)	30 (47%)	34 (53%)

Onderstreepte waarden zijn statistisch significant afwijkend van elkaar bij p < ,05 (1 & 2-zijdige toets).
Bron: Regioplan

Tabel 5.5 Verband tussen starten met plegerhulp en het aantal nieuwe incidenten

Pleger gestart met hulp	Aantal nieuwe incidenten hg in huishouden
Niet of gedeeltelijk gestart (n=15)	2,7 (sd=3,79)
Gestart met totale aanbod (n=62)	0,7 (sd=0,96)

Onderstreepte waarde is statistisch significant afwijkend bij p < ,05 (1-zijdige toets).
Bron: Regioplan

Tabel 5.6 Verband tussen starten met plegerhulp en duur tot nieuw huiselijk geweld

Pleger gestart met hulp	Aantal dagen tot eerste incident
Niet of gedeeltelijk gestart (n=12)	105 (sd=121)
Gestart met totale aanbod (n=28)	198 (sd=153)

Onderstreepte waarde is statistisch significant afwijkend bij p < ,05 (1-zijdige toets).
Bron: Regioplan

[6] Resultaten zijn gebaseerd op een relatief kleine groep plegers die niet of slechts met een deel van de aangeboden hulpverleningstrajecten zijn gestart, n=15.

Er is overigens geen verband tussen het wel of niet starten met de aangeboden hulp en de zwaarte (opeenstapeling) van de problematiek van uithuisgeplaatsten; zie tabel 5.7a. Wel maakt tabel 5.7b duidelijk dat in casussen met zwaardere problematiek *minder* vaak sprake is van nieuw huiselijk geweld (47%) wanneer zij met de aangeboden (pleger)hulp starten dan wanneer zij *niet* met de hulp starten (90%). Tevens is het aantal nieuwe incidenten in die casussen gemiddeld *lager* (0,8 incidenten) dan in de casussen waarin de uithuisgeplaatsten met zware problematiek *niet* met de hulp zijn gestart (3,5 incidenten).[7]

Tabel 5.7a Verband tussen opeenstapeling van problematiek en neiging om met hulp te starten

Aantal probleemgebieden uhg's	Start niet met hulp	Start wel met hulp
1-2 probleemgebieden (n=18)	3 (17%)	15 (83%)
3-5 probleemgebieden (n=48)	10 (21%)	38 (79%)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: Regioplan

Tabel 5.7b Verband tussen starten met (pleger)hulp bij lichte/zware problematiek en aanwezigheid van nieuw huiselijk geweld

Aantal casussen met nieuw hg	Uhg start niet met hulp	Uhg start wel met hulp
Uhg 1-2 probleemgebieden	1 casus nieuw hg (33% van 3)	6 casussen met nieuw hg (40% van 15)
Uhg 3-5 probleemgebieden	9 casussen met nieuw hg <u>(90% van 10)</u>	18 casussen met nieuwe hg <u>(47% van 38)</u>
Totaal	10 casussen met nieuw hg (77%)	24 casussen met nieuw hg (45%)

Onderstreepte waarden zijn statistisch significant van elkaar bij $p < ,05$ (2-zijdige toets).
Nb: de resultaten zijn gebaseerd op een relatief laag aantal waarnemingen.
Bron: Regioplan

In tabel 5.8 wordt tot slot de zwaarte van de problematiek in de huisverbodgroep vergeleken met de controlegroep. Hieruit blijkt dat de huisverbodgroep niet lichter is qua problematiek (73% van de casussen heeft 3 à 5 probleemgebieden) dan de controlegroep (60% van de casussen heeft 3 à 5 probleemgebieden).

Tabel 5.8 Opeenstapeling problematiek in controlegroep en huisverbodgroep

Aantal probleemgebieden	Huisverbodgroep (n=66)	Controlegroep (n=20)
1-2 probleemgebieden	18 (27%)	8 (40%)
3-5 probleemgebieden	48 (73%)	12 (60%)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: Regioplan

[7] Significant bij $p< ,05$ (2-zijdig getoetst).

Samengevat laten de tabellen 5.7a/b en 5.8 zien dat:

- het niet aannemelijk is dat het huisverbod vooral in lichtere casussen wordt opgelegd (tabel 5.8);
- het niet aannemelijk is dat uithuisgeplaatsten vaker met hulpverlening starten wanneer de problematiek lichter is en er daarom minder nieuw huiselijk geweld plaatsvindt (tabel 5.7a);
- het effect van de hulpverlening (starten) op het verminderen van huiselijk geweld groter lijkt te zijn bij de casussen met zware problematiek dan bij casussen met lichte problematiek (tabel 5.7b).

5.3.2 Slachtoffers: starten met hulpverlening

De tabellen 5.9 tot en met 5.11 geven enkele resultaten weer met betrekking tot het wel of niet starten met de totaal aangeboden hulpverlening door het slachtoffer.[8] Er blijkt één significant verschil te zijn, namelijk wanneer slachtoffers starten met het totale aanbod aan hulp, is het aantal nieuwe incidenten huiselijk geweld *lager* dan wanneer slachtoffers niet of slechts met een deel van de aangeboden hulpverlening starten (1,1 incidenten versus 2,6 incidenten, zie tabel 5.10).

Tabel 5.9 Verband tussen starten van slachtofferhulp en uitblijven van huiselijk geweld

Slachtoffer gestart met hulp	Nieuw hg in huishouden	Geen nieuw hg in huishouden
Niet of gedeeltelijk gestart (n=9)	7 (78%)	2 (22%)
Gestart met totale aanbod (n=93)	46 (49%)	47 (51%)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: Regioplan

Tabel 5.10 Verband tussen starten van slachtofferhulp en aantal nieuwe incidenten

Slachtoffer gestart met hulp	Aantal nieuwe incidenten hg in huishouden
Niet of gedeeltelijk gestart (n=9)	2,6 (sd=3,36)
Gestart met totale aanbod (n=92)	<u>1,1</u> (sd=2,12)

Onderstreepte waarde is statistisch significant afwijkend bij p < ,05 (1-zijdige toets).
Bron: Regioplan

Tabel 5.11 Verband tussen starten van slachtofferhulp en duur tot nieuw huiselijk geweld

Slachtoffer gestart met hulp	Aantal dagen tot eerste incident
Niet of gedeeltelijk gestart (n=7)	109 (sd=103)
Gestart met totale aanbod (n=45)	190 (sd=148)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: Regioplan

[8] Resultaten zijn gebaseerd op een relatief kleine groep slachtoffers die niet of deels met hulpverleningstrajecten zijn gestart, n=12.

5.3.3 Plegers: voldoende doorlopen van hulpverlening

Dat gestart wordt met de hulpverlening betekent niet altijd dat het hulptraject ook geheel wordt doorlopen. Daarom is ook gelet op verschillen in de mate waarin betrokkenen het hulpverleningstraject voldoende doorlopen[9] hebben. De tabellen 5.12 tot en met 5.14 geven de resultaten voor plegers weer. Er is sprake van één significant verschil, namelijk wanneer plegers het hulpverleningstraject voldoende doorlopen, er gemiddeld *minder* nieuwe incidenten van huiselijk geweld in het huishouden plaatsvinden (0,8 versus 1,6 incidenten, zie tabel 5.13).

Tabel 5.12 Verband tussen doorlopen van plegerhulp en uitblijven van huiselijk geweld

Pleger heeft hulp doorlopen	Nieuw hg in huishouden	Geen nieuw hg in huishouden
Onvoldoende doorlopen (n=50)	31 (62%)	19 (38%)
Voldoende doorlopen (n=44)	22 (50%)	22 (50%)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: Regioplan

Tabel 5.13 Verband tussen doorlopen van plegerhulp en aantal nieuwe incidenten

Pleger heeft hulp doorlopen	Aantal nieuwe incidenten hg in huishouden
Onvoldoende doorlopen (n=49)	1,6 (sd=2,68)
Voldoende doorlopen (n=43)	<u>0,8</u> (sd=1,13)

Onderstreepte waarde is statistisch significant afwijkend bij p < ,05 (1-zijdige toets).
Bron: Regioplan

Tabel 5.14 Verband tussen doorlopen van plegerhulp en duur tot nieuw huiselijk geweld

Pleger heeft hulp doorlopen	Aantal dagen tot eerste incident
Onvoldoende doorlopen (n=30)	164 (sd=141)
Voldoende doorlopen (n=21)	195 (sd=164)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: Regioplan

5.3.4 Slachtoffers: voldoende doorlopen van hulpverlening

Ook voor slachtoffers is gekeken naar verschillen tussen het wel of niet voldoende doorlopen van de hulpverleningstrajecten. De resultaten in de tabellen 5.15 tot en met 5.17 laten echter géén significante verschillen met betrekking tot herhaald huiselijk geweld zien.

[9] Het oordeel over de mate waarin hulptrajecten voldoende zijn doorlopen, is door hulpverleners gegeven.

Tabel 5.15 Verband tussen doorlopen van slachtofferhulp en uitblijven van nieuwe incidenten

Slachtoffer heeft hulp doorlopen	Nieuw hg in huishouden	Geen nieuw hg in huishouden
Onvoldoende doorlopen (n=44)	26 (59%)	18 (69%)
Voldoende doorlopen (n=72)	36 (50%)	36 (50%)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: Regioplan

Tabel 5.16 Verband tussen doorlopen van slachtofferhulp en aantal nieuwe incidenten

Slachtoffer heeft hulp doorlopen	Aantal nieuwe incidenten hg in huishouden
Onvoldoende doorlopen (n=44)	1,50 (sd=2,37)
Voldoende doorlopen (n=71)	1,03 (sd=2,01)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: Regioplan

Tabel 5.17 Verband tussen doorlopen van slachtofferhulp en duur tot nieuw huiselijk geweld

Slachtoffer heeft hulp doorlopen	Aantal dagen tot eerste incident
Onvoldoende doorlopen (n=26)	187 (sd=146)
Voldoende doorlopen (n=35)	194 (sd=153)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: Regioplan

5.3.5 Samenhang uithuisplaatsing, start hulp en nieuw huiselijk geweld

We besluiten deze paragraaf met een analyse[10] die is uitgevoerd om vast te stellen of uithuisgeplaatsten vaker starten met de (pleger)hulpverlening dan de agressors, wat het uitblijven van nieuw huiselijk geweld verklaart. Deze analyse laat echter geen significante resultaten zien. De hulpverlening in de huisverbodgroep en de controlegroep lijken hiervoor onvoldoende vergelijkbaar te zijn: in de controlegroep is immers in weinig casussen hulp op gang gekomen. We kunnen met de huidige gegevens dus niet vaststellen of personen die uit huis geplaatst zijn – bij een vergelijkbaar hulpverleningsaanbod – vaker starten met hulpverlening dan niet-uithuisgeplaatsten (bijvoorbeeld door een schokervaring van de uithuisplaatsing en het contactverbod).

5.3.6 Samenvattend

We hebben gezien dat medewerking aan hulpverlening, zoals verondersteld in de inleiding van dit hoofdstuk, samenhangt met het uitblijven van nieuwe

[10] Er is een (logistische) regressieanalyse uitgevoerd met als afhankelijke variabele de aanwezigheid van nieuw huiselijk geweld en onderzoeksgroep (huisverbod of controle), de start van hulpverlening en de interactie tussen beide variabelen als de voorspellers. Omdat voor een groot deel van de plegers in de controlegroep informatie over het al dan niet starten onbekend is (doordat plegers niet bekend zijn bij instanties) is het aannemelijk dat zij niet met hulp zijn gestart. In deze gevallen is dan ook start hulp op 'nee' gezet, zodat er voldoende waarnemingen in de analyse betrokken konden worden.

incidenten huiselijk geweld. De resultaten laten zien dat nieuwe incidenten van huiselijk geweld minder aan de orde zijn in casussen waarin de pleger is gestart met het totale aangeboden hulpverleningstraject (minder casussen met nieuwe incidenten, lager aantal incidenten en langere periode tot eerste incident) en tevens in casussen waarin de pleger de hulp voldoende heeft doorlopen (lager aantal nieuwe incidenten). Daarnaast tonen de resultaten dat wanneer het slachtoffer start met het hulpaanbod, er minder nieuwe incidenten van huiselijk geweld vóórkomen. Het is daarbij niet zo dat vaker met de aangeboden hulp wordt gestart in de gevallen met lichtere problematiek en het huisverbod alleen ingezet zou worden en effect zou hebben in 'lichtere' casussen. Tot slot kunnen we met de huidige onderzoek niet vaststellen of personen die uit huis geplaatst zijn – bij een vergelijkbaar hulpverleningsaanbod – vaker starten met hulpverlening dan niet-uithuisgeplaatsten.

5.4 Huisverbodcasussen: kenmerken die samenhangen met herhaald huiselijk geweld

In dit onderzoek is een substantieel deel van de verzamelde data uitsluitend beschikbaar voor de huisverbodcasussen. Deels gaat het om informatie die inherent is aan het huisverbod (bijvoorbeeld verlenging van het huisverbod) en die dus niet van toepassing is voor de controlecasussen. Deels gaat het om gegevens die in grote mate onbekend bleven voor de controlegroep, zoals het type problematiek en de aanwezigheid en het verloop van de hulpverlening. Om toch een indicatie te krijgen of deze factoren verband houden met het uitblijven of opnieuw vóórkomen van huiselijk geweld, werden er uitsluitend op basis van de huisverbodgroep (enkelvoudige) statistische toetsen[11] uitgevoerd.

Zoals eerder aangekondigd, volgen nu de resultaten voor kenmerken van goed georganiseerde hulpverlening bij een huisverbod, de aanwezigheid van (vergevorderde) strafrechtelijke trajecten, de aanwezigheid van meer of minder problematiek bij betrokkenen, de handhavingsprioriteit en kenmerken van het verloop van het huisverbod en tevens enkele overige kenmerken zoals het hoogst genoten opleidingsniveau.

5.4.1 Samenhang met goed georganiseerde hulpverlening bij een huisverbod

Er zijn verschilanalyses uitgevoerd voor de volgende kenmerken van goed georganiseerde hulpverlening in de huisverbodcasussen:

- de mate waarin er sprake is van een systeemgerichte aanpak bestaande uit de onderdelen:
  - is er een plan van aanpak opgesteld;

[11] Er zijn telkens aparte analyses gedaan voor alle verschillende kenmerken. Met andere woorden, de kenmerken zijn niet in onderlinge samenhang getoetst. Dergelijk analyses komen aan de orde in paragraaf 5.5.

o heeft er casusoverleg plaatsgevonden;
o is er een systeemgesprek gehouden;
o is na het THV systeemgericht gewerkt;

- het plaatsvinden van een intakegesprek met uithuisgeplaatste/achterblijver;
- de mate waarin hulp aansluit op aanwezige problematiek van uithuis-geplaatste/achterblijver;
- de snelheid van het eerste contact met uithuisgeplaatste/achterblijver/ kinderen.

De resultaten op basis van de mate waarin er sprake is van een systeem-gerichte aanpak in de hulpverlening laten geen significante verschillen zien in het aantal casussen met nieuw huiselijk geweld (tabel 5.18), in het aantal nieuwe incidenten van huiselijk geweld (tabel 5.19) en het aantal dagen tot het eerste incident (tabel 5.20).

Tabel 5.18 Verband tussen systeemgerichte aanpak en uitblijven van nieuw huiselijk geweld

Systeemgerichte aanpak	Nieuw hg in huishouden	Geen nieuw hg in huishouden
Voldoende (n=57)	28 (49%)	29 (51%)
Niet of nauwelijks (n=48)	28 (58%)	20 (42%)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: Regioplan

Tabel 5.19 Verband tussen systeemgerichte aanpak en aantal nieuwe incidenten

Systeemgerichte aanpak	Aantal nieuwe incidenten hg in huishouden
Voldoende (n=57)	1,00 (sd=1,84)
Niet of nauwelijks (n=48)	1,25 (sd=1,95)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: Regioplan

Tabel 5.20 Verband tussen systeemgerichte aanpak en duur tot nieuw huiselijk geweld

Systeemgerichte aanpak	Aantal dagen tot eerste incident
Voldoende (n=57)	189 (sd=153)
Niet of nauwelijks (n=48)	202 (sd=141)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: Regioplan

Interessant is dat wanneer naar elk van de vier onderdelen van een systeem-gerichte aanpak apart wordt gekeken er twee indicatoren zijn waarvoor de resultaten wel significant zijn; dit zijn het plaatsvinden van casusoverleg door hulpverleners en systeemgericht werken na het huisverbod. Tabel 5.21 laat zien dat in casussen waarin hulpverleners onderling casusoverleg hebben gehad met elkaar, er gemiddeld *minder* nieuwe incidenten huiselijk geweld plaatsvinden (1,0) vergeleken met de casussen waarin geen casusoverleg heeft plaatsgevonden.

Tabel 5.21 Verband tussen casusoverleg voeren en aantal nieuwe incidenten

Casusoverleg voeren	Aantal nieuwe incidenten hg in huishouden
Ja (n=94)	1,0 (sd=1,86)
Nee (n=9)	2,2 (sd=2,11)

Onderstreepte waarde is statistisch significant bij p < ,05 (1-zijdige toets).
Nb: lage n in subgroep 'geen casusoverleg'.
Bron: Regioplan

Tabel 5.22 laat zien dat in casussen waarin *na* het tijdelijk huisverbod systeemgericht werd gewerkt, er *minder vaak* sprake is van nieuwe incidenten huiselijk geweld (41% casussen met nieuw huiselijk geweld) vergeleken met casussen waarin niet systeemgericht werd gewerkt (61% van de casussen met nieuw huiselijk geweld);

Tabel 5.22 Verband tussen systeemgericht werken na thv en uitblijven van nieuw huiselijk geweld

Na thv systeemgericht gewerkt	Nieuw hg in huishouden	Geen nieuw hg in huishouden
Ja (n=44)	18 (41%)	26 (59%)
Nee (n=54)	33 (61%)	21 (39%)

Onderstreepte waarden zijn statistisch significant afwijkend van elkaar bij p < ,05 (1-zijdige toets).
Bron: Regioplan

Hoewel de resultaten op basis van de verschillende facetten van systeemgerichte aanpak samen niet bevestigend zijn voor onze verwachting, laten de resultaten in de tabellen 5.21 en 5.22 zien dat twee onderdelen van een systeemgerichte aanpak, het houden van casusoverleg en het systeemgericht werken na het tijdelijk huisverbod, wél verband houden met een vermindering van herhaald huiselijk geweld.

Tot slot volgen de resultaten op basis van de snelheid van het eerste contact dat tot stand komt met de uithuisgeplaatste en de aansluiting van de aangeboden hulp op de problematiek van betrokkenen. De uitkomsten in tabel 5.23 laten zien dat er gemiddeld *meer* nieuwe incidenten huiselijk geweld plaatsvonden in casussen waarbinnen het eerste contact binnen 24 uur na het huiselijk geweld plaatsvond (1,6) dan in casussen waarin dat contact er pas later was (0,7). Dit is een opvallende uitkomst, waarvoor verschillende verklaringen denkbaar zijn. Eén ervan zou kunnen zijn dat de hulpverlening zich met spoed toelegt op de meest risicovolle casussen. Een alternatieve verklaring is dat juist in de hoogrisicogevallen, de uithuisgeplaatste relatief makkelijk te bereiken is omdat hij wordt vastgehouden. De resultaten met betrekking tot de aansluiting van het hulpaanbod op de problematiek laten geen significante verschillen zien in het vóórkomen van nieuwe incidenten huiselijk geweld.

Tabel 5.23 Verband tussen snelheid eerste contact (uhg) en aantal nieuwe incidenten

Snelheid eerste contact met uithuisgeplaatste	Aantal nieuwe incidenten hg in huishouden
Binnen 24 uur (n=54)	1,6 (sd=2,4)
Later (n=26)	0,7 (sd=0,8)

Onderstreepte waarde is statistisch significant bij $p < ,05$ (2-zijdige toets).
Bron: Regioplan

5.4.2 Samenhang met aanwezigheid van (vergevorderde) strafrechtelijke trajecten en delictverleden

Er zijn verschilanalyses uitgevoerd voor kenmerken van het delictverleden van de uithuisgeplaatste (antecedenten en delictverleden in het Herkenningsdienstsysteem van de politie[12]) en de aanwezigheid van (vergevorderde) strafrechtelijke trajecten naar aanleiding van het oorspronkelijke huiselijk geweld. Er is feitelijk sprake van een strafrechtelijk traject bij aanhouding en verhoor door politie. Er is echter sprake van een ernstiger verdenking van een strafbaar feit wanneer de zaak voor nader onderzoek is doorgestuurd naar het OM. Wanneer een zaak ter zitting komt en tot een veroordeling leidt, bestaat niet alleen een ernstige verdenking, maar is er ook sprake van voldoende bewijs.[13]

Op basis van de analyses voor delictverleden en strafrechtelijke trajecten zijn er géén significante verschillen aangetoond in het opnieuw vóórkomen van incidenten van huiselijk geweld. Dit geldt voor de antecedenten en het delictverleden van de uithuisgeplaatste (op basis van HKS; zie tabellen 5.24 en 5.25) en voor het stadium van strafrechtelijk traject: aanhouding, de zaak werd doorgestuurd naar het OM en veroordeling (zie tabel 5.26).

Tabel 5.24 Verband tussen crimineel verleden en nieuw huiselijk geweld[14]

HKS-gegevens uhg	Nieuw hg in huishouden (n=54)	Geen nieuw hg in huishouden (n=38)
Aantal antecedenten ooit	10,9 (sd=18,7)	6,9 (sd=6,1)
Aantal delicten ooit	11,9 (sd=14,4)	9,7 (sd=9,4)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: CBS/Regioplan

[12] Op basis van het HKS-bestand ter beschikking gesteld door het CBS: aantal antecedenten/delicten ooit en veelpleger categorie.

[13] Inverzekeringstelling (IVS), sepot (met/zonder voorwaarden) en voorgeleiding bij de rechter-commissaris zijn tevens onderdelen binnen een strafrechtelijk traject die zich in de onderzochte casussen voordoen. De analyse is echter beperkt tot aanhouding, het doorsturen naar het OM en veroordeling, omdat deze een scherpere afbakening bieden voor de ernst van de strafrechtelijke verdenking in een zaak.

[14] Eigen berekening (Regioplan) op basis van het bij het CBS beschikbaar gestelde microdatabestand betreffende verdachten en misdrijven dat afkomstig is uit het Herkenningsdienstsysteem (HKS) van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). Het HKS is een landelijk dekkend systeem dat de politie gebruikt om verdachten te registreren. Dit geldt tevens voor tabel 5.25.

Tabel 5.25 Verband tussen plegercategorie en nieuw huiselijk geweld

HKS-gegevens uhg	Nieuw hg in huishouden	Geen nieuw hg in huishouden
Meerderjarige beginner (1 antecedent) (n=24)	13 (54%)	11 (46%)
Meerderjarige meerpleger (2-10 antecedenten) (n=45)	28 (62%)	17 (38%)
Meerderjarige veelpleger (11 of meer antecedenten) / zeer actief (11 of meer antecedenten in laatste 5 jaar) (n=23)	13 (57%)	10 (43%)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: CBS/Regioplan

Tabel 5.26 Verband tussen stadia strafrechtelijk trajecten en nieuw huiselijk geweld

Strafrechtelijk traject	Nieuw hg in huishouden	Geen nieuw hg in huishouden
Aanhouding (n=99)	52 (53%)	47 (47%)
Zaak doorgestuurd naar OM (n=75)	43 (57%)	32 (43%)
Veroordeling (n=34)	22 (65%)	12 (35%)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: Regioplan

De resultaten tonen dus aan dat er géén verschillen zijn in de kenmerken van het strafrechtelijke traject en het delictverleden tussen casussen waarin wel en geen herhaald huiselijk geweld plaatsvindt.

5.4.3 Samenhang met (opeenstapeling van) problematiek bij betrokkenen

Er zijn tevens verschilanalyses uitgevoerd door de opeenstapeling van problemen en het type problematiek waarmee betrokkenen te maken hebben. De resultaten in de tabellen 5.27 tot en met 5.29 laten een aantal significante verschillen zien, namelijk:

- in casussen waarin de uithuisgeplaatste kampt met problemen op een *beperkt aantal* gebieden (1-2) zijn nieuwe incidenten *minder vaak* (38%) aan de orde dan wanneer de uithuisgeplaatste kampt met problemen op meerdere gebieden (60%; zie tabel 5.27);
- in casussen waarin uithuisgeplaatsten problemen hebben op het gebied van werk, huisvesting en sociaal netwerk zijn nieuwe incidenten van huiselijk geweld *vaker* (59%) aan de orde dan wanneer die problemen er niet zijn (32%; zie tabel 5.28);
- in casussen waarin uithuisgeplaatsten problemen hebben op psychisch gebied, zijn nieuwe incidenten van huiselijk geweld *vaker* (60%) aan de orde vergeleken met casussen waarin die problemen er niet zijn (41%; zie tabel 5.29);
- dezelfde verschilanalyses met betrekking tot probleemgebieden waar achterblijvers mee te maken hebben, laten géén significante resultaten zien in het opnieuw vóórkomen van incidenten van huiselijk geweld.

Tabel 5.27 Verband tussen opeenstapeling van problematiek en nieuw huiselijk geweld

Aantal probleemgebieden uhg	Nieuw hg in huishouden	Geen nieuw hg in huishouden
1-2 probleemgebieden (n=32)	12 (38%)	20 (62%)
3-5 probleemgebieden (n=73)	44 (60%)	29 (40%)

Onderstreepte waarden zijn statistisch significant afwijkend van elkaar bij p < ,05 (1- & 2-zijdige toets).
Bron: Regioplan

Tabel 5.28 Verband tussen probleemgebied (werk, huis, sociaal) en nieuw huiselijk geweld

Problemen uhg werk-gerelateerd, huisvesting of sociaal netwerk	Nieuw hg in huishouden	Geen nieuw hg in huishouden
Ja (n=83)	49 (59%)	34 (41%)
Nee (n=22)	7 (32%)	15 (68%)

Onderstreepte waarden zijn statistisch significant afwijkend van elkaar bij p < ,05 (1- & 2-zijdige toets).
Bron: Regioplan

Tabel 5.29 Verband tussen probleemgebied (psychisch) en nieuw huiselijk geweld

Problemen uhg op psychisch gebied	Nieuw hg in huishouden	Geen nieuw hg in huishouden
Ja (n=67)	40 (60%)	27 (40%)
Nee (n=27)	11 (41%)	16 (59%)

Onderstreepte waarden zijn statistisch significant afwijkend van elkaar bij p < ,10 (1-zijdige toets).
Bron: Regioplan

5.4.4 Samenhang met prioriteit handhaving en verloop van het huisverbod

Er zijn verschilanalyses uitgevoerd voor de volgende kenmerken:
- prioriteit handhaving van het huisverbod door de politie[15];
- overtreding van het huisverbod;
- verlenging van het huisverbod.

Er is geen significant verschil aangetoond met betrekking tot herhaald huiselijk geweld gelet op de prioriteit die gemeenten geven aan het handhaven van het huisverbod (tabel 5.30).

[15] Het betreft een score per regio, niet per casus. Scores lopen uiteen van 1) minimale prioriteit tot 4) hoogste prioriteit. Zie een toelichting in bijlage 2 (methoden).

Tabel 5.30 Verband tussen prioriteit van handhaving en nieuw huiselijk geweld

Score prioriteit handhaving	Nieuw hg in huishouden	Geen nieuw hg in huishouden
Laag tot middelmatig (score 1-3) (n=66)	38 (58%)	28 (42%)
Hoogst (score 4) (n=39)	18 (46%)	21 (54%)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: CBS/Regioplan

De resultaten met betrekking tot overtreding en verlenging van het huisverbod zijn wel significant en worden weergegeven in de tabellen 5.31 tot en met 5.34. De resultaten kunnen als volgt worden samengevat:

- in casussen waar het huisverbod werd overtreden, zijn nieuwe incidenten huiselijk geweld *vaker* (71%) aan de orde dan in casussen waarin het huisverbod niet werd overtreden (48%; zie tabel 5.31);
- er komen gemiddeld *meer* incidenten huiselijk geweld voor in casussen waarin het huisverbod werd overtreden (1,8), dan in casussen waarin het huisverbod niet werd overtreden (0,9; zie tabel 5.32);
- in casussen waarin het huisverbod werd verlengd, zijn nieuwe incidenten huiselijk geweld *vaker* (65%) aan de orde dan in casussen waarin het huisverbod niet werd verlengd (44%; zie tabel 5.33);
- er komen gemiddeld *meer* incidenten huiselijk geweld voor in casussen waarin het huisverbod werd verlengd (55%) dan in casussen waarin het huisverbod niet werd verlengd en vice versa (35%; zie tabel 5.34).
- de resultaten laten zien dat herhaling van huiselijk geweld meer vóórkomt in gevallen waarin het huisverbod wordt overtreden en/of verlengd. Dit betekent echter niet dat wanneer huisverboden niet meer verlengd zouden worden, nieuw huiselijk geweld zou verminderen. Het suggereert wél dat in casussen waarin het huisverbod wordt overtreden of verlengd het risico van huiselijk geweld langer voorduurt dan in casussen waarin het huisverbod goed verloopt.

Tabel 5.31 Verband tussen overtreding thv en nieuw huiselijk geweld

Thv overtreden	Nieuw hg in huishouden	Geen nieuw hg in huishouden
Ja (n=24)	17 (71%)	7 (29%)
Nee (n=81)	39 (48%)	42 (52%)

Onderstreepte waarden zijn statistisch significant afwijkend van elkaar bij p < ,10 (2-zijdige toets).
Bron: Regioplan

Tabel 5.32 Verband tussen overtreding van huisverbod en aantal nieuwe incidenten

Thv overtreden	Aantal nieuwe incidenten hg in huishouden
Ja (n=24)	1,8 (sd=2,5)
Nee (n=81)	0,9 (sd=1,6)

Onderstreepte waarde is statistisch significant bij p < ,10 (2-zijdige toets).
Bron: Regioplan

Tabel 5.33 Verband tussen verlenging thv en nieuw huiselijk geweld

Thv verlengd	Nieuw hg in huishouden	Geen nieuw hg in huishouden
Ja (n=48)	31 (65%)	17 (35%)
Nee (n=57)	25 (44%)	32 (56%)

Onderstreepte waarden zijn statistisch significant afwijkend van elkaar bij p < ,05 (2-zijdige toets).
Bron: Regioplan

Tabel 5.34 Verband tussen verlenging thv en aantal nieuwe incidenten

Thv verlengd	Aantal nieuwe incidenten hg in huishouden
Ja (n=48)	1,6 (sd=2,5)
Nee (n=57)	0,7 (sd=1,0)

Onderstreepte waarde is statistisch significant bij p < ,05 (2-zijdige toets).
Bron: Regioplan

5.4.5 Samenhang met overige kenmerken

Er zijn aanvullende analyses gedaan voor opleidingsniveau en gewijzigde samenstelling van het huishouden. Uit deze analyses blijkt dat het vóórkomen van nieuw huiselijk geweld niet verschillend is naar opleidingsniveau (zie tabel 5.35). Hetzelfde geldt voor een gewijzigde samenstelling van het huishouden (wel of niet gewijzigd).[16] Deze resultaten maken aannemelijk dat het uitblijven van nieuw huiselijk geweld niet samenhangt met bijvoorbeeld een hoger opleidingsniveau van betrokkenen of het feit dat de betrokkenen niet meer bij elkaar wonen.

Tabel 5.35 Verband tussen hoogste opleidingsniveau en nieuw huiselijk geweld[17]

Opleidingsniveau interventiegroep	Nieuw hg in huishouden	Geen nieuw hg in huishouden
Laag (n=71)	39 (55%)	32 (45%)
Midden (n=35)	17 (49%)	18 (51%)
Hoog (n=7)	5 (71%)	2 (29%)

Verschillen zijn niet statistisch significant.
Bron: CBS/Regioplan

5.4.6 Samenvattend

Verschillende factoren vertonen samenhang met (het uitblijven van) herhaald huiselijk geweld in de huisverbodcasussen. Hieronder volgt een beknopt overzicht van de bevindingen van de (enkelvoudige) analyses in deze paragraaf.

[16] Meestal was alleen bekend of het huishouden in samenstelling was veranderd na het huisverbod, niet op welke wijze.

[17] Eigen berekening (Regioplan) op basis van de bij het CBS beschikbaar gestelde microdatabestand betreffende hoogste opleidingsniveau personen.

Hulpverlening bij een huisverbod: in casussen waarin door de hulpverleners casusoverleg is gepleegd en er (ook) na het huisverbod systeemgericht werd gewerkt, is er minder vaak sprake van nieuwe incidenten van huiselijk geweld. Een onverwachts resultaat was dat casussen waarin het hulpcontact snel plaatsvindt er juist nadelig uitspringen wat betreft het opnieuw plaatsvinden van huiselijk geweld. Hiervoor zijn verschillende verklaringen mogelijk die niet met de huidige onderzoeksgegevens getoetst kunnen worden.

Delictverleden/strafrechtelijk traject: de kenmerken op dit gebied laten, zoals verondersteld op basis van een gunstige werking van het huisverbod, geen verschil zien in het opnieuw vóórkomen van incidenten van huiselijk geweld.

Omvang achtergrondproblematiek: er is vaker sprake van herhaald huiselijk geweld wanneer uithuisgeplaatsten met *meerdere* probleemgebieden te maken hebben en wanneer er problemen zijn op psychisch gebied of op gebied van werk en financiën, huisvesting of in het sociale netwerk. Voor problematiek bij de achterblijvers zijn dergelijke resultaten niet gevonden.

Prioriteit handhaving en verloop huisverbod: er is geen samenhang aangetoond voor de mate waarin de politie prioriteit geeft aan de handhaving van het huisverbod en nieuwe incidenten huiselijk geweld. Nieuwe incidenten huiselijk geweld zijn vaker aan de orde in casussen waarin het huisverbod wordt overtreden of verlengd.

Overige kenmerken: de resultaten voor hoogst genoten opleidingsniveau en een gewijzigde samenstelling van het huishouden laten geen verschil in het opnieuw vóórkomen van huiselijk geweld zien. Het is dus niet aannemelijk dat het uitblijven van nieuw huiselijk geweld met alternatieve factoren zoals opleiding of verandering van de huishoudensamenstelling te maken heeft.

5.5 Overkoepelende analyse

De paragraaf hiervoor heeft inzichten opgeleverd over de kenmerken van onder andere hulpverlening, strafrechtelijke trajecten en het verloop van het huisverbod die samen kunnen hangen met (het uitblijven van) herhaald huiselijk geweld in huisverbodcasussen. In deze laatste paragraaf wordt beschreven welke kenmerken, in samenhang met *elkaar*, bijdragen aan het uitblijven van herhaald huiselijk geweld. Hiervoor is een aantal overkoepelende analyses van alle beschikbare relevante factoren uitgevoerd.

Naast de factoren die in de voorgaande paragrafen als relevant naar voren zijn gekomen, zijn nog enkele kenmerken op basis van de literatuur[18] op het

---

[18] Henning, K., & Feder, L. (2004). A comparison of men and women arrested for domestic violence: Who presents the greater threat? *Journal of Family Violence, 19*(2), 69-80 zoals geciteerd in L.M. van der Knaap, F. el Idrissi en S. Bogaerts (2010). *Daders van huiselijk geweld* (Den Haag: WODC).

gebied van huiselijk geweld toegevoegd (middelengebruik van de uithuisgeplaatste, minderjarige kinderen in huishouden, bezit of dreiging met een wapen tijdens het incident). Deze overkoepelende analyses[19] zijn uitgevoerd in de huisverbodgroep[20] en hebben betrekking op kenmerken van de uithuisgeplaatsten, kenmerken van de achterblijvers en kenmerken van casussen als geheel. In deze analyses is uitgegaan van alle aanwezige bronnen van nieuwe incidenten huiselijk geweld.

Kenmerken in overkoepelende analyses
De volgende kenmerken zijn meegenomen in de analyse van de uithuisgeplaatsten: leeftijd, acceptatie van hulp, gestart met hulp, medewerking aan hulpverlening (voldoende doorlopen), aantal probleemgebieden van uithuisgeplaatste en signalen van verslaving. In de analyse van de achterblijvers zijn dezelfde kenmerken gebruikt, behalve signalen van verslaving.[21] Tot slot zijn de volgende kenmerken meegenomen in de analyse van de casussen als geheel: het verloop van het huisverbod (overtredingen, verlenging), de aanwezigheid van minderjarige kinderen in het huishouden, het houden van casusoverleg door hulpverleners, systeemgericht werken na het tijdelijk huisverbod, het gebruik van of dreiging met een wapen tijdens het incident en wijziging in de samenstelling van het huishouden.

De significante resultaten staan vermeld in tabel 5.36 en kunnen als volgt worden samengevat (zie bijlage 5 voor een overzicht van alle resultaten van de overkoepelende analyse):

- De resultaten voor uithuisgeplaatsten laten zien dat *starten met hulp* op twee manieren belangrijk kan zijn. Wanneer uithuisgeplaatsten starten met hulpverlening hangt dit samen met het *uitblijven* van nieuwe incidenten van huiselijk geweld en gaat gepaard met *minder* nieuwe incidenten van huiselijk geweld. Wanneer uithuisgeplaatsten met meerdere problemen te maken hebben, hangt dit samen met het *opnieuw vóórkomen* van huiselijk geweld en *meer* incidenten huiselijk geweld.
- Voor achterblijvers geldt dat zowel het *accepteren van de hulpverleningstrajecten* als het *(voldoende) doorlopen* van het hulptraject (medewerking aan hulp) samenhangt met het *uitblijven van nieuwe incidenten huiselijk geweld*.
- Tot slot zien we op casusniveau dat er samenhang is tussen het *plaatsvinden van casusoverleg* tussen hulpverleners en *minder incidenten van huiselijk geweld*.

---

[19] Er is een logistische regressieanalyse gebruikt voor de uitkomstvariabele wel/geen nieuwe incidenten van huiselijk geweld en een standaard regressieanalyse voor de uitkomstvariabele aantal incidenten van huiselijk geweld.

[20] Doordat de groep controlecasussen in deze analyse met meerdere variabelen zo klein werd (door ontbrekende informatie in de variabelen), bleek het niet goed mogelijk om na te gaan of het type casus (huisverbod/controlecasus) onderscheidend is voor het wel of niet uitblijven van nieuw huiselijk geweld. Een dergelijke analyse verdient wel de voorkeur, maar zal in toekomstig onderzoek aandacht moeten krijgen.

[21] Deze informatie was niet beschikbaar voor achterblijvers.

Tabel 5.36 **Significante resultaten overkoepelende analyse**

Kenmerken	Resultaat	p-waarde
*Uithuisgeplaatsten**		
1) Uithuisgeplaatste start met hulp	Samenhang met het uitblijven van nieuwe incidenten huiselijk geweld	p <,05
2) Uithuisgeplaatste start met hulp	Samenhang met *minder* nieuwe incidenten huiselijk geweld	p <,01
3) Aantal probleemgebieden	Samenhang tussen veel probleemgebieden en het opnieuw vóórkomen van nieuwe incidenten huiselijk geweld	p <,10
4) Aantal probleemgebieden	Samenhang tussen veel probleemgebieden en *meer* nieuwe incidenten huiselijk geweld	p <,10
*Achterblijvers**		
1) Achterblijver accepteert hulp	Samenhang met het uitblijven van nieuwe incidenten huiselijk geweld	p <,05
2) Medewerking aan hulpverlening (voldoende doorlopen)	Samenhang met het uitblijven van nieuwe incidenten huiselijk geweld'	p <,10
*Casusniveau**		
1) Er heeft casusoverleg plaatsgevonden	Samenhang met *minder* nieuwe incidenten huiselijk geweld	p <,05

* Per analyse zijn meerdere relevante variabelen meegenomen (zie tekst), waarvan de variabelen genoemd in de tabel de enige zijn met een significante samenhang vertonen met het uitblijven of verminderen van nieuwe incidenten van huiselijk geweld.

Opvallend aan deze resultaten is dat alle relevante factoren terugvoeren naar kenmerken van de hulpverlening en de ernst van de problematiek en niet naar andere kenmerken, zoals het verloop van de huisverbodperiode, bezit van of dreiging met een wapen of gewijzigde samenstelling van het huishouden. De uitkomsten komen overeen met de resultaten van de enkelvoudige analyses (in paragraaf 5.4 en 5.5), namelijk als het gaat om het belang van het starten van de hulpverlening (uithuisgeplaatste) en het plaatsvinden van casusoverleg door de betrokken hulpverleners. Bovendien laat de analyse van de kenmerken van achterblijvers, in lijn daarmee, zien dat óók acceptatie van de hulp en het voldoende doorlopen van hulpverleningstrajecten (medewerking) positief samenhangen met het uitblijven van nieuw huiselijk geweld in het huishouden. Kortom, de huidige bevindingen laten zien dat medewerking aan hulpverlening en een goed georganiseerde hulpverlening samenhangen met het uitblijven van nieuw huiselijk geweld.

5.6 Conclusie effectiviteit Wet tijdelijk huisverbod

In de huisverbodcasussen komt in ongeveer de helft van de gevallen nog steeds nieuw huiselijk geweld voor ruim een jaar na het opleggen van het huisverbod. Het huisverbod bant nieuwe incidenten van huiselijk geweld dus niet uit. Wel is het zo dat nieuw huiselijk geweld *minder* voorkomt in de casussen waarin een huisverbod werd opgelegd dan in de controlecasussen

waarin geen huisverbod werd opgelegd. Binnen de huisverbodgroep hangt het uitblijven van nieuw huiselijk geweld samen met verschillende aspecten van de hulpverlening, zowel op casus- als op cliëntniveau en zowel samenhangend met de houding van de cliënten als met de kwaliteit van de hulpverlening. Daarnaast lijkt het effect van de hulpverlening groter te zijn in de casussen met zware problematiek dan in de casussen met lichtere problematiek. Kenmerken die er bij (het uitblijven van) nieuw huiselijk geweld *niet* toe lijken te doen, zijn de leeftijd en het opleidingsniveau van betrokkenen, het delictverleden van plegers en het verloop van een strafrechtelijk traject, en de prioriteit die aan handhaving van het tijdelijk huisverbod wordt gegeven.

De resultaten van dit onderzoek maken aannemelijk dat het huisverbod bijdraagt aan het uitblijven van nieuw huiselijk geweld, doordat het huisverbod effectief lijkt in het *op gang van brengen* van de hulpverlening, die er vervolgens voor zorgt dat huiselijk geweld wordt voorkomen of minder plaatsvindt. Maar of personen die uit huis geplaatst zijn – bij een vergelijkbaar hulpverleningsaanbod – vaker starten met hulpverlening dan niet-uithuisgeplaatsten kon in dit onderzoek – door het ontbreken van gegevens voor de controlegroep – niet worden nagegaan. Andere factoren, zoals de prioriteit van handhaving, strafrechtelijk optreden, het delictverleden van de uithuisgeplaatste, opleidingsniveau en een gewijzigde samenstelling van het huishouden, laten geen samenhang zien met het beoogde effect van het huisverbod.
Het is tot slot belangrijk de verschillen tussen de interventie- en de controlegroep in acht te nemen. Hoofdstuk 2 werd afgesloten met de opmerking dat de huisverbodcasussen wat betreft de aard van het geweld en de pleger (wat betreft aanhouding en het delictverleden) wat zwaarder lijken te zijn dan de controlecasussen. Dit verschil betekent echter geen nuancering, maar een versterking van de gevonden verbanden: ondanks een zwaarder karakter van het geweld en de uithuisgeplaatsten is het waargenomen nieuwe huiselijk geweld immers minder dan in de controlegroep.

6 CONCLUSIE

6.1 Inleiding: doel en vraagstelling van het onderzoek

Het belangrijkste doel van dit onderzoek is om inzicht te bieden in de effectiviteit van de Wet tijdelijk huisverbod: leidt de uitvoering van de Wth tot het voorkomen van (verdere escalatie van) huiselijk geweld? Deze vraag is in dit onderzoek aangescherpt tot: doen zich in situaties waarin een huisverbod is opgelegd minder nieuwe incidenten van huiselijk geweld voor, dan in vergelijkbare situaties waarin geen huisverbod is opgelegd?

Daarnaast biedt het onderzoek inzicht in de wijze waarop het huisverbod wordt ingezet en de hulpverlening die parallel aan het huisverbod wordt aangeboden aan de betrokkenen. Daarbij is aandacht besteed aan de vraag of variaties in aspecten van de inzet van het huisverbod en de hulpverlening samenhangen met de mate waarin na afloop van het huisverbod nieuw huiselijk geweld plaatsvindt.

Het onderzoek kent een quasi-experimentele opzet. Dat wil zeggen dat gebruikgemaakt wordt van een interventiegroep en een controlegroep en dat deze groepen zijn samengesteld uit situaties die zich in de praktijk hebben voorgedaan. Alle casussen die voor dit onderzoek zijn geselecteerd, lenen zich voor het opleggen van een huisverbod. In de interventiegroep is dit ook daadwerkelijk opgelegd, terwijl dat in de controlegroep niet het geval is. Uit de beschrijving van de onderzoeksgroepen in hoofdstuk 2 blijkt dat deze groepen vergelijkbaar zijn, maar dat de casussen in de huisverbodgroep qua aard van het geweld en de pleger wat ‘zwaarder’ zijn dan de casussen in de controlegroep.

6.2 Resultaat: effectiviteit Wet tijdelijk huisverbod

Minder nieuw huiselijk geweld

Het onderzoek toont aan dat het huisverbod samenhangt met het minder vóórkomen van nieuw huiselijk geweld. Na een huisverbod blijft nieuw huiselijk geweld vaker uit en als nieuw huiselijk geweld plaatsvindt, gaat het om minder incidenten dan in (vergelijkbare) situaties waarin geen huisverbod is opgelegd. Dit verschil is statistisch significant. Dat wil overigens niet zeggen dat het huisverbod nieuw huiselijk geweld geheel voorkomt: in de periode tussen het

Nieuwe incidenten

opleggen van het huisverbod en de meting voor dit onderzoek (1-1,5 jaar) heeft zich na 53 procent van de huisverboden minimaal één nieuw incident met huiselijk geweld voorgedaan. Gemiddeld komen 1,1 nieuwe incidenten voor, met een maximum van 12 incidenten.

Verklaring

De belangrijkste verklaring voor het gevonden verband tussen het huisverbod en het vaker uitblijven van huiselijk geweld zoeken we in de hulpverlening, die

na het opleggen van een huisverbod wordt opgestart. Immers, het uitblijven van incidenten hangt samen met de start van hulpverlening. Bovendien lijkt de hulpverlening meer effect te hebben in de casussen met zware problematiek dan in de casussen met lichtere problematiek. Maar of personen die uit huis geplaatst zijn – bij een vergelijkbaar hulpverleningsaanbod – vaker starten met hulpverlening dan niet-uithuisgeplaatsten (bijvoorbeeld door de schok van de uithuisplaatsing en het contactverbod) kon in dit onderzoek – door het ontbreken van gegevens voor de controlegroep – niet worden nagegaan.

Concreet laat het onderzoek zien dat de volgende aspecten van de hulpverlening samenhangen met een mindere mate van herhaald huiselijk geweld:

- de start van de aangeboden hulpverleningstrajecten door plegers en slachtoffers van huiselijk geweld;
- het voldoende doorlopen van de hulpverlening;
- het voeren van casusoverleg door hulpverleners en systeemgericht werken na afloop van het huisverbod.

Daarnaast is vastgesteld dat er vaker sprake is van nieuwe incidenten van huiselijk geweld wanneer een uithuisgeplaatste kampt met relatief veel en ernstige problemen. Ook overtredingen van het huisverbod en verlenging van het huisverbod hangen samen met een hogere recidive van huiselijk geweld.

De volgende kenmerken hangen niet samen met een mindere mate van herhaald huiselijk geweld:

- het delictverleden van de uithuisgeplaatste;
- het opleidingsniveau van de uithuisgeplaatste en de achterblijver;
- het al dan niet gewijzigd zijn van de samenstelling van het huishouden na een jaar;
- het strafrechtelijke traject dat een uithuisgeplaatste doorloopt;
- de prioriteit die door de daarbij betrokken ketenpartners wordt gegeven aan de handhaving van het huisverbod.

Hoewel het effect van de uithuisplaatsing niet kan worden onderscheiden van het effect van de hulpverlening, is er toch een aantal redenen om te vooronderstellen dat de uithuisplaatsing zelf ertoe doet. Het is goed mogelijk dat de uithuisplaatsing mensen beter benaderbaar maakt voor de hulpverlening, doordat het huisverbod een situatie openbreekt. Betrokkenen worden uit elkaar gehaald en de hulpverlening staat op de stoep; het is simpelweg niet mogelijk om te doen alsof er niets aan de hand is. Waar mensen anders de weg naar de hulpverlening misschien niet weten te vinden, is die nu duidelijk. Bij een huisverbod is het snel op gang brengen van integrale hulpverlening bovendien beter geregeld dan in andere situaties. Het huisverbod heeft in deze interpretatie met name een functie in het openstellen voor, toeleiden naar en op gang brengen van de hulpverlening.[1] Het is

[1] Schreijenberg et al. (2010). *Procesevaluatie Wet tijdelijk huisverbod* (Amsterdam: Regioplan).

vervolgens aan de hulpverleners om ook een dusdanige kwaliteit te leveren dat betrokkenen gemotiveerd raken en blijven om de aangeboden trajecten te accepteren en af te maken.

Het onderzoek laat zien dat er geen verschil is in effectiviteit tussen huisverboden die wel en die niet samengaan met een strafrechtelijk traject.

6.3 De inzet van de Wet tijdelijk huisverbod in de praktijk

Totaal

In de eerste vier jaar sinds de inwerkingtreding van de Wet tijdelijk huisverbod op 1 januari 2009 zijn er in Nederland 11.692 huisverboden opgelegd. Hiervan werd ongeveer 40 procent verlengd. Elk jaar worden er meer huisverboden opgelegd; in 2012 waren het er ruim 3500.

Achtergrond-kenmerken

De uithuisgeplaatsten zijn overwegend (99%) man en de achterblijvers vrouw (88%). De gemiddelde leeftijd van uithuisgeplaatsten is 38 jaar. Achterblijvers zijn iets ouder, gemiddeld 40 jaar. Dit leeftijdsverschil wordt mede verklaard doordat een deel van het huiselijk geweld waarbij huisverboden worden opgelegd, gericht is van meerderjarige kinderen tegen hun ouders. Een meerderheid van de betrokkenen bij huisverboden (63%) is laag opgeleid. Ongeveer de helft is van Nederlandse afkomst.

Relatie

Uithuisgeplaatsten en achterblijvers zijn meestal partners (63%) en soms ex-partners (10%). 12 procent van de uithuisgeplaatsten is een meerderjarige die geweld pleegt tegen zijn ouders. In 15 procent van de huisverboden is sprake van geweld dat (ook) gericht is tegen minderjarige kinderen. Huisverboden worden weinig (7%) opgelegd bij wederzijds geweld tussen (ex-)partners.

Aanleiding

De aanleiding voor het opleggen van een huisverbod ligt in de dreiging met of de toepassing van geweld in de huiselijke sfeer. Er is vrijwel altijd (91-94%) sprake van bedreiging en/of fysiek geweld. In twee derde van de huisverboden is (tevens) sprake van psychisch geweld. Seksueel geweld komt voor bij elf procent van de situaties waarin een huisverbod wordt opgelegd.

Strafrecht

Bij 85 procent van de huisverboden is sprake van aanhouding van de uithuisgeplaatste en daarmee van een verdenking van strafbare feiten. Van de uithuisgeplaatsten die worden aangehouden, wordt 70 procent in verzekering gesteld. Bij 84 procent van hen wordt de zaak doorgestuurd naar het OM en 30 procent wordt voorgeleid aan de Rechter Commissaris. Van de strafzaken die parallel aan een huisverbod lopen, eindigt 42 procent in een sepot, ongeveer gelijk verdeeld over sepots met en zonder voorwaarden. In ongeveer 50 procent van de strafzaken volgt een veroordeling. De aard van de strafbare feiten betreft meestal (60%) eenvoudige mishandeling. Andere feiten waarvan uithuisgeplaatsten worden verdacht, maar die veel minder voorkomen, zijn zware mishandeling, beschadiging van goederen, bedreiging, doodslag en in een enkel geval dwang en verkrachting. Uithuisgeplaatsten zijn veroordeeld

voor eenvoudige mishandeling, beschadiging van goederen en bedreiging.

Overtreding

Bij 23 procent van de huisverboden is bij de politie en/of de hulpverlening een overtreding van het huisverbod bekend. Dit is een ondergrens: overtreding wordt niet altijd gemeld. Meestal betreft de overtreding een combinatie van contact via sms/internet, telefoon, face-to-face en/of aanwezigheid in de woning. In een derde van de casussen waarin overtreding bekend is, heeft de hulpverlening deze gemeld bij de politie. In een achtste van de casussen heeft de politie de uithuisgeplaatste aangehouden, en in een twaalfde deel is de uithuisgeplaatste voor de overtreding vervolgd.

Incidenten

Bij 10 procent van de huisverboden is sprake van incidenten of excessen met betrekking tot uithuisgeplaatsten en/of achterblijvers, die het succes van het huisverbod belemmeren. Deels overlappen deze met overtredingen (bijvoorbeeld nieuwe incidenten van huiselijk geweld). Andere incidenten die zijn aangetroffen zijn druk en/of bedreigingen richting de achterblijver(s) vanuit familie/vrienden van de uithuisgeplaatste, bedreigingen en zelfmoord. Van de bedreigingen is onduidelijk wat ze precies inhielden. De overige incidenten hielden verband met het huisverbod, maar uiteraard ook met de context waarin dit werd opgelegd.

Kinder-mishandeling

In 70 procent van de huisverboden zijn er kinderen in het gezin. Bij 53 procent van de huisverboden is er sprake van kindermishandeling.[2] Voor een groot deel (38% van de huisverboden) betreft dit kindermishandeling in brede zin, waarbij kinderen alleen als getuige betrokken zijn bij het huiselijk geweld. 15 procent van de huisverboden wordt opgelegd in situaties waarin (ook) sprake is van geweld dat is gericht tegen minderjarige kinderen en dat niet door een oudere broer of zus, maar door (de generatie van) (groot)ouders wordt gepleegd. Dit geweld is altijd fysiek. Daarnaast komen in deze situaties bedreiging en psychisch geweld voor en is er in de helft van de situaties sprake van bezit van en/of dreiging met een wapen. Eergerelateerd en seksueel geweld komen veel minder voor.
In de helft van de casussen waarin sprake is van geweld dat is gericht tegen de kinderen, is dit geweld ten tijde van het huisverbod *uitsluitend* tegen de kinderen gericht. Meestal is er sprake van een gezinssysteem waarin geweld vaker voorkomt en zich ook tegen de partner (veelal moeder) richt. Er zijn echter ook casussen waarin geweld uitsluitend richting de kinderen plaatsvindt en samenhangt met opvoedproblematiek of de wens van ouders om meer controle over hun kinderen (in de tienerleeftijd) uit te kunnen oefenen.
De casussen kindermishandeling waarin huisverboden worden opgelegd, onderscheiden zich van casussen kindermishandeling waarin geen huisverbod wordt opgelegd in de aard van het geweld (vaker fysiek geweld) en de mate waarin aanhouding en een daarop volgend strafrechtelijk traject plaatsvindt (vaker).

---

[2] Zoals door de hovj aangevinkt op het RiHG.

6.4 Het hulpverleningstraject

Start: crisis

Het eerste contact van de hulpverlening met uithuisgeplaatsten en achterblijvers komt meestal (respectievelijk in 51% en 87% van de gevallen) binnen 24 uur tot stand. In een deel van de gemeenten vindt dit contact al tijdens of direct na het opleggen van het huisverbod plaats door een crisisdienst van de hulpverlening. In andere gemeenten duurt het minimaal enkele uren voordat een crisisdienst of de reguliere hulpverlening contact met de betrokkenen zoekt. Dit contact beperkt zich tot een eerste gesprek met de betrokkenen of tot alleen het maken van een afspraak voor de reguliere hulpverlening de volgende (werk)dag.

Eerste fase hulpverlening

De hulpverlening bij het huisverbod kan vervolgens worden onderverdeeld in twee fasen. De eerste fase betreft de probleemverkenning en het opstellen van een plan van aanpak. Deze wordt meestal binnen de eerste tien dagen van het huisverbod afgesloten, maar kan ook tijdens de verlenging of na het huisverbod worden voortgezet als de omstandigheden daarom vragen. In deze

Probleem-inventarisatie

fase voeren de hulpverleners gesprekken met de betrokkenen, waarin zij de problematiek in het gezin en van de afzonderlijke gezinsleden verkennen. Ook vindt in deze fase vaak hulpverlening in de zin van praktische ondersteuning plaats (bijvoorbeeld op het vlak van onderdak of financiën). Meestal heeft elke betrokkene een hulpverlener die altijd de begeleiding van een bepaalde partij in de eerste fase van het huisverbod doet; voor de uithuisgeplaatste is dat meestal de reclassering en anders de GGZ of de forensische psychiatrie; voor de achterblijver is dit het AMW of het SHG; en voor kinderen is dit BJZ/AMK. Daarbij valt op dat achterblijvers (moeders) vaker bij de onderzoeken naar de kinderen worden betrokken dan de uithuisgeplaatsten (vaders).
In twee gemeenten onderhoudt een casemanager in deze fase het contact met alle betrokkenen, maar schakelt zij of hij waar nodig de expertise van andere partijen in.
Dit contact met de hulpverlening komt in verreweg de meeste situaties tot stand: bij 92 procent van de uithuisgeplaatsten, bij 88 procent van de achterblijvers en bij 86 procent van de kinderen. De betrokken hulpverleners stemmen hun analyses en activiteiten via een casusoverleg met elkaar af

Plan van aanpak

(in 90% van de huisverboden). Het casusoverleg wordt ook gebruikt om tot een plan van aanpak voor het hele systeem te komen (bij 61 procent van de huisverboden). Het streven is om dit plan van aanpak gereed te hebben op dag 8 of 9 van het huisverbod; op tijd om meegenomen te kunnen worden in het verlengingsbesluit van de burgemeester.
De eerste fase van de hulpverlening eindigt met een aanbod voor vervolghulpverlening, zoals voorgesteld in het plan van aanpak, aan de betrokkenen bij het huisverbod.

Tweede fase hulp-

Niet alle betrokkenen krijgen een aanbod voor vervolghulpverlening: 86 procent van de uithuisgeplaatsten, 81 procent van de achterblijvers en 68 procent van de kinderen. Waar geen aanbod voor vervolghulpverlening wordt gedaan, zijn de meest voorkomende redenen daarvoor een gebrek aan

motivatie van betrokkenen en het ontbreken van een hulpvraag van de cliënt. Ook komt het voor dat hulpverleners er niet in slagen contact met de betrokkenen te krijgen. De precieze reden waarom niet alle kinderen een aanbod krijgen is onbekend, maar op basis van ander onderzoek bestaat het vermoeden dat de hulpverlening lang niet altijd signalen ziet bij de kinderen die wijzen op een hulpvraag.

Uitval

Tussen het aanbod van de hulpverlening en de daadwerkelijke start van trajecten vindt uitval plaats. Uiteindelijk start 57 procent van de uithuisgeplaatsten, 63 procent van de achterblijvers en 44 procent van de kinderen met vervolghulpverlening. Hiervan valt nog eens een deel uit gedurende het traject; de hulpverlening geeft aan dat 48 procent van de uithuisgeplaatsten en 62 procent van de achterblijvers het traject voldoende of geheel doorloopt.

Aard hulp

Bijna alle uithuisgeplaatsten die hulp accepteren, krijgen vervolghulpverlening van een instelling voor ambulante forensische psychiatrie. Het gaat hier om zogenaamde ‘plegerhulpverlening’: veelal agressieregulatietherapie, al dan niet in combinatie met relatiegesprekken en praktische hulp. Ook AMW (met name praktische ondersteuning) en verslavingszorg komen relatief vaak voor. Achterblijvers worden veelal geholpen door het AMW. In een aantal van de onderzochte regio’s heeft het AMW een specifiek voor het huisverbod of huiselijk geweld ontwikkeld hulpverleningsaanbod met onder andere weerbaarheidstraining en relatiegesprekken. Naast AMW zijn hulpverlening gericht op de opvoeding en/of begeleiding van de kinderen en hulpverlening samen met de uithuisgeplaatste de meest voorkomende vormen van hulp.
De meest aangeboden vorm van hulpverlening voor kinderen is hulp voor het hele gezin in de vorm van gezinsbegeleiding. Hier valt opvoedingsondersteuning onder, maar ook specifieke programma’s of methodieken. Daarnaast worden kinderen relatief vaak ‘meegenomen’ in het traject dat de ouders volgen. Maar er worden ook diverse vormen van hulp, specifiek voor kinderen die slachtoffer of getuige van huiselijk geweld zijn, ingezet.

Systeem-gericht

Bij het huisverbod wordt gestreefd naar een systeemgerichte aanpak van de problematiek van alle betrokkenen samen. In het onderzoek zijn vier kenmerken van systeemgericht werken onderscheiden: casusoverleg, de totstandkoming van een plan van aanpak, een systeemgesprek met alle betrokkenen en systeemgericht werken na afloop van het huisverbod. In ongeveer de helft van de huisverbodcasussen komen drie of vier van deze kenmerken terug. In de andere helft van de casussen zijn een of twee van deze kenmerken aangetroffen. In de controlegroep wordt in veel mindere mate systeemgericht gewerkt en in het geheel niet op drie of vier kenmerken daarvan. Voor systeemgericht werken gelden bepaalde contra-indicaties. In 39 procent van de huisverbodcasussen waarin aanwijzingen zijn van dergelijke contra-indicaties wordt toch systeemgericht gewerkt.

Probleem-gebieden

Onderzocht is op welke probleemgebieden uithuisgeplaatsten en achterblijvers ten tijde van het huisverbod problemen ervaren en op welke

probleemgebieden de aangeboden hulp betrekking heeft. De analyse laat zien dat bij 57 procent van de uithuisgeplaatsten en 66 procent van de achterblijvers de hulpverlening alle gebieden waarop problemen zijn geconstateerd beslaat.

Resultaten

Over de resultaten van de hulpverlening is op individueel niveau weinig bekend; hulpverleners monitoren dit veelal niet actief. Het bleek daardoor niet mogelijk om hierover in dit onderzoek voldoende betrouwbare informatie te krijgen van de hulpverlening. Daardoor is – overwegend – onbekend in hoeverre problematiek die speelde ten tijde van het huisverbod na afsluiting van de hulpverlening voldoende is behandeld. Ook kan om deze reden niet worden vastgesteld of de onderliggende problemen die samenhangen met het geweld een jaar na het huisverbod zijn gewijzigd. De conclusie van dit onderzoek, dat de hulpverlening waarschijnlijk in belangrijke mate bijdraagt aan het gevonden effect van het huisverbod, is dan ook niet gebaseerd op de resultaten op individueel niveau, maar op de samenhang die is aangetroffen tussen enkele (andere) aspecten van de hulpverlening en het uitblijven van nieuwe incidenten van huiselijk geweld in de huisverbodgroep.

Knelpunten

In dit onderzoek is geen systematische analyse uitgevoerd van knelpunten die zich voordoen bij het verlenen van hulp tijdens en na uithuisplaatsingen. Deze vraag is opgenomen in een onderzoek dat parallel aan de effectevaluatie is uitgevoerd, naar juridische en procesmatige knelpunten bij de uitvoering van de Wth (De Vaan et al., 2013).

Een jaar later…

Eén tot anderhalf jaar na afloop van het huisverbod is bij 57 procent van de huisverboden de samenstelling van het huishouden gewijzigd. Meestal houdt dit in dat de partners uit elkaar zijn gegaan en apart zijn gaan wonen. In een aantal gevallen heeft de uithuisgeplaatste, een meerderjarig kind, de ouderlijke woning verlaten.

6.5 Als er geen huisverbod wordt opgelegd…

Aard situaties

Er doen zich situaties voor die zich lenen voor een huisverbod, maar waarin dit niet wordt opgelegd. In dit onderzoek zijn dit soort situaties opgenomen in de controlegroep. Het betreft situaties die in het algemeen vergelijkbaar zijn met de huisverboden, zij het dat de aard van het geweld en het delictverleden van de pleger wat lichter lijken te zijn in de situaties waarin wel huisverboden zijn opgelegd.

Reden

Huisverboden worden niet altijd opgelegd als dat mogelijk is, omdat een huisverbod de situatie voor de betrokkenen in de ogen van de beoordelaars verder zou verergeren, omdat zij denken dat een huisverbod niet mogelijk is en omdat zij een huisverbod niet nodig achten. Vaak vindt echter geen afweging plaats over het opleggen van een huisverbod en wordt de mogelijkheid om de procedure hiertoe te starten niet door de BPZ herkend.

Andere maatregelen

Soms worden in dit soort situaties wel andere maatregelen genomen: het opstarten van een strafrechtelijke procedure (46% van de agressors wordt aangehouden), het inschakelen van hulpverlening (ongeveer de helft van de betrokkenen in deze casussen is bekend bij de hulpverlening) of het maken van een aantekening op het adres om de volgende keer actief op de mogelijkheid van een huisverbod te screenen.

Hulp

Van de 104 agressors in de controlecasussen kregen er 18 een hulpaanbod. Dertien van hen accepteerden dit en startten het traject. Van de 112 benadeelden kregen er 27 een hulpaanbod. 21 accepteerden dit, en 19 startten het traject. Van de 109 bij de controlecasussen betrokken kinderen kregen er 34 een hulpverleningsaanbod, dat door 24 kinderen werd geaccepteerd en in 23 gevallen ook daadwerkelijk startte. Deze cijfers zijn onder voorbehoud omdat veel betrokkenen (bij de controlecassussen) in het geheel niet bekend zijn bij de voor dit onderzoek geraadpleegde instellingen. Daardoor kan niet met zekerheid worden vastgesteld dat de andere betrokkenen *geen* hulp hebben gekregen. Het is echter wel aannemelijk, gezien het feit dat de instellingen die zijn bevraagd een centrale functie hebben in de hulpverlening bij huiselijk geweld.
De hulpverlening die in de controlecasussen is aangeboden, wijkt qua *aard* nauwelijks af van de hulpverlening in de huisverbodcasussen. Bij de agressors is de reclassering minder betrokken en wordt minder relatietherapie ingezet; bij de achterblijvers is de betrokkenheid van BJZ en gezinsbegeleiding minder, hetgeen ook voor de kinderen geldt.

Meerwaarde

In de situaties die zijn opgenomen in de controlegroep zou het huisverbod een meerwaarde gehad kunnen hebben in het doorbreken van een zich herhalende en/of (ernstig) dreigende situatie van huiselijk geweld. Hoewel de aard van het geweld en het delictverleden van de pleger wat minder zwaar lijken dan in de huisverbodgroep, is ook in deze casussen vaak sprake van zich herhalend huiselijk geweld of een (voortdurende), ernstige dreiging van geweld.

6.6 Discussie

De Wet tijdelijk huisverbod wordt steeds vaker ingezet bij de aanpak van huiselijk geweld en doet ertoe: of het nu door de uithuisplaatsing en het contactverbod of door de daarmee gepaard gaande, goed en snel georganiseerde hulpverlening komt, we zien dat er na een huisverbod minder vaak nieuw huiselijk geweld plaatsvindt dan wanneer geen huisverbod wordt opgelegd – ondanks het iets zwaardere karakter van de casussen in de huisverbodgroep. Op basis van deze resultaten kunnen we stellen dat het aannemelijk is dat het huisverbod effectief is. Of dit effect ook op de langere

termijn standhoudt, moet blijken uit een eventuele herhalingsmeting van nieuw huiselijk geweld in beide onderzoeksgroepen.

Het onderzoek toont het belang aan van goede hulpverlening die betrokkenen motiveert en vasthoudt. Niet het aanbod van hulp, maar de acceptatie en de feitelijke deelname zijn cruciaal. Hier is nog winst te behalen; er vallen nog veel betrokkenen uit voordat de hulp daadwerkelijk start, en daarnaast blijkt de ernst van de problematiek van de uithuisgeplaatste samen te hangen met de herhaling van huiselijk geweld. Dit roept twee vragen op: investeert de hulpverlening voldoende in het motiveren van de betrokkenen? En is de hulp die uithuisgeplaatsten ontvangen wel altijd toegesneden op hun (soms complexe) problematiek? Het onderzoek beantwoordt de laatste vraag en laat daarmee zien dat er nog winst te behalen is in het bieden van (nog) meer maatwerk in de hulpverlening, overigens ook voor de achterblijvers.

Het kostte veel moeite om voor dit onderzoek inzicht te verkrijgen in het verloop van de hulpverlening nadat een huisverbod is afgesloten. Dit wordt in de praktijk meestal niet centraal gemonitord. Ook de afzonderlijke hulpverlenende instellingen zijn lang niet altijd in staat informatie over kernvariabelen van de hulpverlening (zoals problematiek en eindresultaat) aan te leveren. Vaak wordt door de hulpverleners geen gebruik gemaakt van een gestructureerde probleemanalyse aan het begin en het eind van een traject. Als dat wel gebeurt, is dat niet terug te vinden in registraties. Dat betekent dat het niet mogelijk is om achteraf de resultaten en effecten van de hulpverlening vast te stellen.

Daarnaast laat het onderzoek zien dat het systeemgericht werken zich vaak beperkt tot de duur van het huisverbod. In ten minste de helft van de huisverbodcasussen verdwijnt de centrale coördinatie en afstemming tussen afzonderlijke trajecten als het plan van aanpak tot stand is gekomen. Tegelijkertijd blijkt systeemgericht werken na afloop van het huisverbod samen te hangen met het minder vóórkomen van nieuw huiselijk geweld. Systeemgericht werken is niet altijd mogelijk en nodig. Het onderzoek laat echter niet zien in welke mate hulpverleners een bewuste afweging maken of het al dan niet voortzetten van de systeemgerichte aanpak, op basis van de aard van de problematiek in een casus. Hier ligt een belangrijk aandachtspunt voor de hulpverlening bij huiselijk geweld in het algemeen.

Vaak zijn bij de huisverboden minderjarige kinderen betrokken, veelal als getuige, maar soms ook als direct slachtoffer. Zij krijgen echter lang niet altijd hulp; de hulp die ze krijgen is in de meeste niet op hun persoon gericht, maar betreft een vorm van gezinsbegeleiding. Hoewel gesproken wordt over ‘gezins’-begeleiding, betreft dit in een meerderheid van de casussen een vorm van opvoedondersteuning aan de moeder; de vader wordt vaak niet bij trajecten voor de kinderen betrokken. Op basis van dit onderzoek kan niet worden vastgesteld of dit recht doet aan de problematiek. De effecten van huiselijk geweld op kinderen hoeven niet direct zichtbaar te zijn, maar kunnen

zich ook pas op de langere termijn voordoen. Dit stelt de hulpverlening aan kinderen voor een vraag: sluit de vrij algemene wijze waarop op dit moment met kinderen die bij huisverboden betrokken zijn wordt omgegaan, wel aan op hun hulpvraag of op de hulpvraag die zij mogelijk in de toekomst kunnen krijgen?

Mogelijk kan de inzet van de Wth nog worden verbeterd door meer maatwerk te leveren. Het feit dat overtreding en verlenging samenhangen met het vaker vóórkomen van nieuw huiselijk geweld wijst erop dat er casussen zijn waarin een huisverbod niet leidt tot een (directe) afname van de ernstige en onmiddellijke dreiging. Mogelijk is het huisverbod in dit soort situaties niet de juiste interventie. Nader onderzoek is echter nodig om vast te stellen of er soorten situaties of achtergrondkenmerken van betrokkenen geïdentificeerd kunnen worden die maken dat een situatie zich niet leent voor het opleggen van een huisverbod.

In de afgelopen tijd is regelmatig een discussie opgelaaid over de vraag of het huisverbod wel wordt ingezet in de situaties waar het oorspronkelijk voor was bedoeld. Er wordt dan gesproken over het 'preventief' inzetten van het huisverbod. Deze discussie wordt echter door een aantal zaken vertroebeld:

- In de situaties die worden bedoeld (ernstig en onmiddellijk gevaar) is slechts bij hoge uitzondering geen sprake van een voorgeschiedenis van geweld. Veelal betreft het situaties waarin de dreiging op basis van de voorgeschiedenis van het gezin en de pleger kan worden vastgesteld, maar op het moment zelf zich (nog) geen incident heeft voorgedaan waarvoor strafrechtelijk optreden mogelijk is. In plaats van te spreken over 'preventief', is het daarom beter om te spreken over situaties waarin geen sprake is van een actueel politie-incident.
- De wens om het huisverbod in situaties waarin aanhouden niet mogelijk is op te leggen, dateert uit een tijd waarin de politie bij de aanpak van huiselijk geweld plegers minder vaak aanhield. Situaties van huiselijk geweld worden door de politie inmiddels beter herkend als situaties waarin aanhouding mogelijk is. Dit leidt tot een logische samenhang tussen aanhouding en huisverboden, aangezien de politie leidend is in de start van het huisverbodproces.

Wanneer we kijken naar het vervolg van de strafrechtelijke trajecten die parallel aan het huisverbod, na aanhouding worden ingezet, dan blijkt dat in ongeveer 40 procent van de huisverboden waarin de pleger is aangehouden, deze niet wordt vervolgd en de zaak ook niet onder voorwaarden wordt geseponeerd. Blijkbaar ziet het OM in deze casussen geen mogelijkheden om de pleger via het strafrecht verder aan te pakken. Bovendien leiden strafrechtelijke trajecten vaak niet tot een snelle uithuisplaatsing voor langere tijd en een contactverbod tussen de uithuisgeplaatste en achterblijvers. Dit laat zien dat het huisverbod in de praktijk een zinvolle aanvulling is op de mogelijkheden die het strafrecht biedt.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

ONDERZOEKSVRAGEN

1. ***Hoe wordt de Wth ingezet?***
   a. Hoeveel huisverboden zijn vanaf de invoering van de Wth afgegeven en verlengd?
   b. Wat zijn de (achtergrond)kenmerken van uithuisgeplaatsten en achterblijvers?
   c. Welke relatie had de uithuisgeplaatste t.o.v. de achterblijvers?
   d. Wat was de aanleiding om het huisverbod op te leggen?
   e. Indien het huisverbod wordt opgelegd in situaties waarin reeds sprake is huiselijk geweld c.q. strafbare feiten:
      i. Hoe vaak is dit het geval?
      ii. Om welke strafbare feiten gaat het?
      iii. Leidde dit tot een strafzaak?
      iv. Hoe is de strafzaak verlopen?
   f. Is het huisverbod overtreden? Zo ja:
      i. In hoeveel gevallen?
      ii. Op welke wijze?
      iii. Hoe is hierop gereageerd (door hulpverlening, politie en OM)?
   g. Is tijdens het huisverbod sprake geweest van incidenten of excessen m.b.t. uithuisgeplaatsten en/of achterblijvers? Zo ja:
      i. Wat voor incidenten/excessen?
      ii. Kunnen deze worden gerelateerd aan het huisverbod?
   h. Wat is de aard van casussen kindermishandeling waarbij het huisverbod wordt opgelegd en hoe onderscheiden die zich van casussen kindermishandeling waarin geen huisverbod wordt opgelegd?

2. ***Hoe is het hulpverleningstraject verlopen vanaf het moment van oplegging van het huisverbod?***[1]
   a. Op welk moment - m.b.t. het incident dat aanleiding vormde voor het huisverbod - kwam het eerste contact met de hulpverlening tot stand?
      i. Wat hield dit contact in?
      ii. Wat zijn de resultaten van het eerste contact?
   b. Welke hulpverlening is aangeboden/gerealiseerd binnen 10 dagen na de uithuisplaatsing?
   c. Welke hulpverlening is aangeboden/gerealiseerd tijdens de eventuele verlenging van het huisverbod?
   d. Is er een probleeminventarisatie gemaakt?
      i. Zo ja, op welke termijn (na de uithuisplaatsing)?
      ii. Zo nee, waarom niet?

[1] Bij de beantwoording van deze onderzoeksvraag zal onderscheid gemaakt worden naar de uithuisgeplaatste, de achterblijver(s) en eventueel betrokken kinderen.

e. Is er een plan van aanpak vastgesteld?
   i. Zo ja, op welke termijn (na de uithuisplaatsing)?
   ii. Zo nee, waarom niet?
f. Is na de huisverbodperiode ‘vervolghulpverlening’ aangeboden? Zo ja:
   i. Welke hulpverlening?
   ii. Op welke probleemgebieden heeft de hulpverlening betrekking?
   iii. Welke (type) hulpverleningsinstanties zijn betrokken?
   iv. Aan wie is hulpverlening aangeboden?
   v. Is sprake van een systeemgerichte aanpak of van ‘losse’ onderdelen?
g. Welke vervolghulpverlening is gerealiseerd?
   i. Is er hulpaanbod geweigerd? Zo ja, welk hulpaanbod en waarom?
   ii. Zijn uithuisgeplaatsten en/of achterblijvers voortijdig gestopt met interventies? Zo ja, in welk stadium? Waarom? Welke probleemgebieden blijven daardoor ‘onbehandeld’?
h. Worden de resultaten/effecten van gerealiseerde hulpverlening gemeten? Zo ja:
   i. Hoe?
   ii. Wat zijn de resultaten?
i. In hoeverre sluit de geboden hulpverlening aan bij de geïnventariseerde problemen?
j. Welke knelpunten doen zich voor bij het verlenen van hulp tijdens en na uithuisplaatsingen?

3. *Is de Wth effectief in het verminderen van huiselijk geweld?*

a. Hoe is de feitelijke situatie van uithuisgeplaatsten en achterblijvers een jaar na het huisverbod?
   i. Maken zij nog deel uit van de oorspronkelijke ‘huiselijke kring’?
   ii. Zo nee, in welke situatie bevinden zij zich? Is sprake van een nieuwe ‘huiselijke’ kring? Zo ja, hoe ziet deze eruit?
b. Zijn er binnen een jaar veranderingen opgetreden in onderliggende ‘structuren’ die samenhangen met huiselijk geweld?
   i. Zo ja, welke veranderingen hebben zich voorgedaan?
c. Is er binnen een jaar na de oplegging van het huisverbod opnieuw sprake geweest van geweld in de huiselijke kring van de uithuisgeplaatste en achterblijver of daarbuiten?
   i. Zo ja, wat waren de omstandigheden c.q. aanleiding?
d. Welke (combinaties van) kenmerken van uithuisgeplaatsten, achterblijvers, situaties en interventies hangen samen met (of lijken samen te hangen met) ‘succes’ van de uithuisplaatsing?

4. *T.b.v. het vaststellen van de effectiviteit van de Wth:*

a. Zijn er situaties van (dreigend) huiselijk geweld, waarin geen huisverbod wordt afgegeven?
   i. Hoe zijn deze situaties te typeren?
   ii. Welke redenen liggen aan het niet (kunnen) opleggen van een huisverbod ten grondslag?

b. Zijn in deze situaties wel andere maatregelen genomen?
c. Is in deze situaties hulpverlening aangeboden/gerealiseerd?
   i. Zo ja, welke?
   ii. Zo nee, waarom niet?
d. In welk opzicht wijkt de aangeboden/gerealiseerde hulpverlening in deze situaties af van de hulpverlening, die bij een huisverbod wordt gerealiseerd?
e. Zou een huisverbod in deze situaties een meerwaarde hebben gehad?
   i. Zo ja, in welk opzicht?
   ii. Zo nee, waarom niet?
f. Treedt na een huisverbod/hulpverlening minder vaak huiselijk geweld op dan in vergelijkbare situaties, waarin geen huisverbod is opgelegd?

Wat is het effect voor ‘preventieve’ huisverboden, huisverboden die samengaan met een strafrechtelijk traject en huisverboden die worden opgelegd bij kindermishandeling?[2]

[2] Deze subvraag is toegevoegd om onderscheid te kunnen maken naar soort huisverbod.

REGIOPLAN

BIJLAGE 2

ONDERZOEKSMETHODEN

Algemene opzet

Het huidige onderzoek beoogt de effectiviteit van de Wet tijdelijk huisverbod te meten. De meest zuivere methode zou een experiment inhouden, waarbij via toeval beslist zou worden om het huisverbod wel of niet op te leggen en zo twee zuivere onderzoeksgroepen (interventiegroep met huisverbod versus controlegroep zonder huisverbod) te creëren. In de context van het huisverbod, in een omgeving met ernstige dreiging van geweld, is dat uiteraard niet haalbaar. Er is gekozen voor het quasi-experiment, een *second best* alternatief. We vergeleken een groep casussen waarin huiselijk geweld voorkwam en tevens een huisverbod werd opgelegd (de interventiegroep) met een andere groep casussen waarin huiselijk geweld voorkwam, maar waarin geen huisverbod werd opgelegd (de controlegroep). Hierbij werd zoveel mogelijk gestreefd naar de vergelijkbaarheid van de casuïstiek in termen van ernst van het huiselijk geweld.

De beide onderzoeksgroepen werden vervolgens vergeleken met betrekking tot de geboden en gevolgde hulpverlening en de mate en snelheid waarin er nieuw huiselijk geweld wordt gepleegd. Het onderzoek beoogt een eerste effectmeting één jaar na de huiselijk geweld incidenten in 2011 en legt daarnaast de basis voor een tweede effectmeting twee jaar na de (oorspronkelijke) geweldsincidenten (uit te voeren door het WODC). Hierna volgt een uitgebreide methodische verantwoording van alle stappen in het onderzoek.

Opzet Fase 1

Selectie centrumgemeenten

Voor het onderzoek zijn dezelfde zeven centrumgemeenten geselecteerd, als die betrokken waren bij de landelijke procesevaluatie die in 2009/2010 is uitgevoerd. Die zeven gemeenten zijn destijds geselecteerd op basis van een steekproef, gestratificeerd naar regio en een aantal verschillen op het gebied van ervaring met de toepassing van de Wth, mandatering, uitvoeringscapaciteit en knelpunten in de uitvoering, die destijds uit een inventarisatie onder alle centrumgemeenten vrouwenopvang relevant bleken.

Interviews

Nadat de zeven centrumgemeenten hadden ingestemd met deelname aan het onderzoek, is dit kenbaar gemaakt aan de coördinatoren van de betreffende Steunpunten Huiselijk Geweld en de districtschef van de betreffende politiekorpsen. Vervolgens hebben we interviews met de aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld van de politie en de huisverbod-coördinatoren van de Steunpunten ingepland. In deze gesprekken kwamen aan de orde: de opzet van het onderzoek, de van hen benodigde medewerking, de selectie van casussen voor de huisverbod- en controlegroep (zie onder) en de mogelijkheden die hun registraties bieden. Met het oog op de onderzoeksvragen werd ook aandacht besteed aan eventuele wijzigingen in de werkprocessen sinds de dataverzameling van de procesevaluatie (met betrekking tot de hulpverlening en de handhaving), de vraag of voldoende capaciteit beschikbaar is voor de huisverboden bij alle uitvoerende partijen en het opleggen van huisverboden in situaties van kindermishandeling.

Selectie casuïstiek: interventie- en controlegroep

Het onderzoek kent een quasi-experimentele opzet. Dat betekent dat aan het begin van het onderzoek twee groepen zijn samengesteld: de interventiegroep (van situaties waarin huisverboden zijn opgelegd) en de controlegroep. De controlegroep werd samengesteld uit situaties die vergelijkbaar zijn met situaties waarin huisverboden zijn opgelegd, maar waarin het huisverbod als maatregel niet is toegepast. Er zijn twee soorten situaties die zich leenden voor opname in de controlegroep:

- Situaties waarin het invullen van het RiHG wel leidde tot het advies een huisverbod op te leggen, maar waarin de HOvJ of de burgemeester van dat advies afweek. Dit zijn de zogenaamde ‘geweigerde huisverboden’.
- Situaties die zich leenden voor het opleggen van een huisverbod, maar waar om uiteenlopende redenen de procedure voor het opleggen van een huisverbod niet in gang is gezet.[1]

Per centrumgemeente (7) werd een *at random* steekproef genomen van vijftien huisverboden en vijftien dossiers voor de controlegroep. Uitgangspunt in de interventiegroep was om een goede afspiegeling te krijgen van de huisverboden die in de betreffende centrumgemeenten worden opgelegd. Met het oog op het onderscheid dat bestaat in de situaties waarin huisverboden worden opgelegd (‘preventief’, dat wil zeggen zonder dat sprake is van strafrechtelijke feiten, in combinatie met strafrecht en bij kindermishandeling) streefden we naar een gestratificeerde steekproef. Echter in de praktijk bleek van een dergelijk onderscheid nauwelijks sprake: veruit het merendeel van de opgelegde huisverboden bestaat uit strafrechtelijke trajecten (wat in dit geval betekent ten minste samenloop met aanhouding). De richtlijn was daarom om

[1] Het betreft hier bijvoorbeeld situaties waarin er geen HOvJ beschikbaar was, of waarin de basispolitiezorg (die als eerste ter plaatse komt na een melding) de potentie voor een huisverbod niet herkende.

de preventieve huisverboden en de huisverboden bij kindermishandeling die in de gewenste periode beschikbaar waren, altijd in de steekproef op te nemen. De gewenste periode betrof 1 april tot 1 oktober 2011, opdat de werkwijze bij de uitvoering van het huisverbod bij alle casussen gelijk is. Overigens, doordat in sommige gemeenten het aantal huisverboden in de genoemde periode beperkt was, is de periode daar uitgebreid tot het hele jaar 2011.

De controlegroep werd bij voorkeur samengesteld uit ‘geweigerde huisverboden’. Deze situaties vormen de meest zuivere controlegroep voor de effectevaluatie, omdat het in theorie situaties zijn die volledig vergelijkbaar zijn met de situaties waarin wel huisverboden worden opgelegd: op het RiHG scoren de situaties immers gelijk.[2] Echter zoals verwacht was er niet in alle gemeenten sprake van (voldoende) geweigerde huisverboden in de bedoelde periode. De meerderheid van de controlegroep bestaat daarom uit situaties van de tweede orde: waarin de procedure om te komen tot een huisverbod niet in gang is gezet, terwijl achteraf op basis van de informatie die bekend is bij de politie kan worden vastgesteld dat de situatie zich wel voor een huisverbod leende. In verband met het hoge aantal meldingen huiselijk geweld bij de politie namen we de meest recente meldingen (uit september / oktober 2011) als uitgangspunt. Ook hier is de wens tot stratificatie van de meldingen (preventief, kindermishandeling, samenloop) losgelaten. De reden hiervoor is dat het niet mogelijk bleek meldingen in het politieregistratiesysteem op grond van deze kenmerken te selecteren.

Zie tabel B2.1 voor de samenstelling van de totale steekproef.

Tabel B2.1 Samenstelling steekproef

105 casussen met huisverbod	**104 casussen zonder huisverbod***
89 huisverboden met een strafrechtelijke traject (‘samenloop’)	12 ‘geweigerde’ huisverboden
6 huisverboden zonder strafechtelijke traject	92 casussen huiselijk geweld
10 huisverboden onbekend strafrechtelijk traject	

* Achteraf bleek van de 105 geselecteerde controlecasussen één casus overeen te komen met een casus in de huisverbodgroep. Deze controlecasus is daarom buiten het onderzoek gehouden, waarmee het totaal aantal controlecasussen op 104 komt.

---

[2] Redenen die in eerder onderzoek zijn geïdentificeerd voor het afwijken van het eindoordeel van het RiHG, zijn dat sommige burgemeesters zich kritischer ten aanzien van het advies opstellen dan andere; dat burgemeesters soms gezinsachtergronden meewegen bij het besluit om het advies al dan niet op te volgen; dat een huisverbod praktisch onmogelijk is, bijvoorbeeld wanneer de achterblijver voor zorg afhankelijk is van de pleger; dat er reeds een alternatief traject is ingezet, waarvan het praktisch ongewenst of onmogelijk is om dit samen te laten vallen met een huisverbod. Uit: M. Timmermans, W. Kroes en G. Homburg (2010). *Partiële kwaliteitsbepaling RiHG* (Amsterdam: Regioplan).

Dossieronderzoek (dataverzameling fase 1)

In elk van de geselecteerde centrumgemeenten voerden we enkele maanden na het nemen van de steekproeven dossieronderzoek uit. Voor het dossieronderzoek bestudeerden we RiHG's, processen-verbaal (PV's), analyses/intakeverslagen en plannen van aanpak van de hulpverlening. Deze documenten werden aangeleverd door de steunpunten en politiebureaus van de geselecteerde centrumgemeenten. Alle documentatie werd voorafgaand aan de analyse geanonimiseerd. In één gemeente beschikte het SHG niet centraal over de analyses/intakes en plannen van aanpak van de hulpverlening en is de benodigde informatie uit deze documenten door de betrokken hulpverleningsinstellingen zelf aangeleverd.

Het doel van het dossieronderzoek was om per casus inzicht te krijgen in relevante kenmerken van het incident, de betrokken personen, de achterliggende problematiek en de kwaliteit van de hulpverlening. Tabel B2.2 laat per groep zien welke informatie uit welke documenten werd gehaald.

Tabel B2.2 Bronnen dossieronderzoek

Bron	**Interventiegroep**	**Controlegroep**
RiHG en/of proces-verbaal	• Persoonskenmerken (incl. antecedenten, middelengebruik, relevante problematiek) • Incidentkenmerken (relatie tussen betrokkenen, aard van het geweld/de dreiging et cetera) • Eventuele samenloop met een strafrechtelijke aanpak, en zo ja, de aard daarvan	Hetzelfde als bij de interventiegroep, plus: de reden waarom geen huisverbod is opgelegd en, indien deze stukken daar informatie over bieden, eventuele andere maatregelen die zijn genomen
Analyse hulpverlening	Probleemgebieden waarop de hulpverlening problemen constateert	*Zie dossieronderzoek fase 2*
Plan van aanpak hulpverlening	Probleemgebieden waarop de aangeboden hulpverlening is gericht Soort hulpverlening die is aangeboden	*Zie dossieronderzoek fase 2*

De informatie over de hulpverlening was voor de casussen uit de controlegroep moeilijker te achterhalen, omdat niet in elke casus hulpverlening is opgestart en de registratie over dit soort casussen minder uitgebreid is dan over huisverboden. We vroegen daarom voor de casussen in de controlegroep *of* een casus bekend was bij de hulpverlening (in casu: het SHG). Wanneer dit het geval was, werd de casus in fase 2 van de dataverzameling meegenomen om alsnog de bedoelde informatie te achterhalen.

Opzet Fase 2

Reconstructie vervolgtrajecten

De volgende stap in het onderzoek betrof de reconstructie van de hulpverleningstrajecten in de huisverbodcasussen na afloop van de periode van het huisverbod. Alle trajecten zijn gereconstrueerd: voor de uithuisgeplaatste, de achterblijver en eventueel betrokken kinderen. Voor zover casussen uit de controlegroep bekend waren bij de meest direct betrokken hulpverleningsinstellingen (de SHG's en de organisaties die in de onderzochte gemeenten in eerste instantie betrokken worden voor de trajecten aan uithuisgeplaatsten, achterblijvers en kinderen) zijn ook de hulpverleningstrajecten in deze casussen gereconstrueerd. Deze dataverzameling vond plaats bij alle hulpverleningsinstanties die in de casussen betrokken waren en stond gepland in het najaar van 2012. De instanties zijn voorafgaand, in het voorjaar van 2012, door de centrumgemeenten per brief geïnformeerd over het onderzoek en tevens verzocht hieraan medewerking te verlenen. Met de SHG's werd afgesproken om de casussen onder de betrokken casemanagers te verdelen, die de informatie ten aanzien van de hulpverleningstrajecten op basis van de eigen administratie en via uitvraag bij de andere betrokken hulpverleningsinstanties bijeen zouden brengen. In december 2012 werd op basis van de aangeleverde hulpverleningsinformatie besloten om in een viertal gemeenten, waarvan geconstateerd werd dat er nog teveel onduidelijk bleef over het verloop van de hulpverlening, een aanvullende dataverzameling te organiseren om zo alsnog zoveel mogelijk ontbrekende informatie te verzamelen. Deze dataverzameling vond telefonisch door de onderzoekers plaats met de hulpverleners die de trajecten voor de uithuisgeplaatsten/agressors, achterblijvers/benadeelden en kinderen destijds begeleidden. De aanvullende dataverzameling is uitgevoerd in de maanden december 2012-maart 2013.

Aanpak meting herhaald huiselijk geweld

Voor het meten van herhaald huiselijk geweld is een eenduidige definitie daarvan relevant. Wij hebben de volgende definitie van herhaald huiselijk geweld gehanteerd:

- het opnieuw voorkomen van incidenten waarin sprake is van (een dreiging van) huiselijk geweld, wat betreft de uithuisgeplaatsten/agressors, tegen de achterblijver(s)/benadeelde(n) of personen in een nieuwe huiselijke kring;
- het opnieuw slachtoffer (dreigen te) worden van de achterblijver(s)/benadeelde(n), van (dreigend) geweld door de uithuisgeplaatste/agressor of door een persoon uit een nieuwe huiselijke kring;

voor zover bekend in de registraties van de politie, het Steunpunt Huiselijk Geweld en indien relevant bij BJZ of AMK. Wanneer er inderdaad sprake was van herhaald huiselijk geweld, is voor alle nieuwe incidenten huiselijk geweld

via telefonische uitvraag nagegaan om welk soort huiselijk geweld het ging en wie er betrokken waren. In een aantal gevallen werden ook incidenten van *stalking* door de politie aangeleverd, deze zijn echter niet meegerekend als incidenten huiselijk geweld.

In de vergelijking van nieuwe incidenten huiselijk geweld tussen de huisverbodgroep en de controlegroep is uitgegaan van de incidenten die bij de politie bekend waren. Dit is nodig voor een zuivere vergelijking van nieuw huiselijk geweld in beide onderzoeksgroepen, waarbij registratie-effecten zoveel mogelijk worden uitgesloten. De casussen waarin een huisverbod werd opgelegd zijn immers altijd bekend bij steunpunten en (indien van toepassing) bij BJZ/AMK, terwijl dit lang niet altijd geldt voor controlecasussen, waarin geen huisverbod werd opgelegd (zie ook hoofdstuk 5). Voor de controlegroep is dus per definitie minder informatie over nieuwe incidenten bij andere partijen dan de politie bekend, waardoor een vergelijking op basis van andere bronnen dan de politie tot een onbetrouwbaar resultaat zou leiden.

Inventarisatie aantal huisverboden

Landelijk is het totaal aantal opgelegde huisverboden over de gehele periode sinds de inwerkingtreding van de wet alleen bijgehouden door het Landelijk Bureau Huiselijk Geweld en de Politietaak. Tussen 1 januari 2009 en 1 juli 2011 verzamelde het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) ook cijfers over het totaal aantal opgelegde huisverboden bij gemeenten, in een landelijke monitor van huisverboden. Opvallend is, dat de cijfers in deze monitor afwijken van de cijfers die de politie jaarlijks presenteert. In het onderhavige onderzoek is in een gesprek met het Landelijk Bureau Huiselijk Geweld en de Politietaak nagegaan wat mogelijke oorzaken zijn voor deze verschillen en hoe betrouwbaar de cijfers die de politie registreert zijn. Een verschillenanalyse tussen beide bronnen was niet mogelijk, omdat de bronbestanden van de monitor van het ministerie van BZK niet beschikbaar waren.
Daarnaast is aan alle Nederlandse gemeenten gevraagd hoeveel huisverboden sinds de inwerkingtreding van de wet in hun gemeente zijn opgelegd, verlengd en ingetrokken/vernietigd.

Opzet fase 3

Kwalitatieve analyse

De data ten aanzien van de inhoud van de aangeboden, geaccepteerde en gestarte hulpverleningstrajecten in de interventie- en controlegroep zijn verwerkt door middel van een kwalitatieve analyse. Bij de hulpverlening in beide onderzoeksgroepen samen waren in de zeven centrumgemeenten 95 instellingen betrokken bij de hulpverlening aan 420 personen. Deze instellingen en de door hen geboden hulpverlening zijn gerubriceerd naar aard

van de geboden hulpverlening. In dit rapport wordt gerapporteerd op het niveau van de hulpverleningscategorieën die op die manier zijn samengesteld (bijvoorbeeld algemeen maatschappelijk werk, ambulante forensische psychiatrie, geestelijke gezondheidszorg, opvoedondersteuning etc.). Na het samenstellen van deze categorieën is nagegaan in welke categorie de afzonderlijke hulpverleningstrajecten thuis hoorden.

De redenen voor uitval uit de hulpverlening zijn op een vergelijkbare manier verwerkt. Eerst zijn alle redenen, zoals ze uit de beschrijvingen van casussen naar voren kwamen, onder elkaar gezet. Vervolgens is gekeken welke redenen overeen kwamen. Tot slot zijn hieruit categorieën gevormd en is per categorie nagegaan hoe vaak deze reden voorkwam in de data.

Specifiek met het oog op de systeemgerichtheid van de hulpverlening is tijdens de kwalitatieve analyse een nieuwe variabele aan het databestand toegevoegd, ‘blijkt systeemgericht werken ook uit de gerealiseerde trajecten?’ Deze variabele is gevuld op basis van twee informatiebronnen: uitspraken van hulpverleners over de mate van systeemgericht werken per casus, en de mate waarin afstemming tussen de trajecten voor uithuisgeplaatste/agressor, achterblijver/benadeelde en kinderen ook uit de gestarte trajecten zelf blijkt (bijvoorbeeld doordat een traject op het gehele systeem is gericht of de ene persoon bij het traject van de andere persoon is betrokken).

Kwantitatieve analyse

Bij het beoordelen van de effectiviteit van het huisverbod hebben we de volgende analysestappen gemaakt:

- Vaststellen of er een verschil bestaat tussen de huisverbodgroep en de controlegroep als het gaat om de aanwezigheid, omvang en snelheid van nieuwe incidenten huiselijk geweld.
- Het onderzoeken van een verband tussen kenmerken van de hulpverlening en de effectiviteit van het huisverbod (uitblijven van huiselijk geweld) in alle onderzoekscasussen.
- Het onderzoeken van een verband met het verloop van het huisverbod en de prioriteit die de handhaving van het huis- en contactverbod in de betreffende centrumregio krijgt, en de effectiviteit van het huisverbod (uitblijven van huiselijk geweld).
- Het onderzoeken van het verband met een eventueel strafrechtelijk traject en het uitblijven van nieuwe incidenten huiselijk geweld in huisverbodcasussen: verwacht mag worden dat met name wanneer een pleger daadwerkelijk wordt gestraft, er een effect van het strafrechtelijk traject uitgaat (in tegenstelling tot wanneer een pleger enkele uren of dagen vastzit alvorens vrij te komen). Daarom is een jaar na de start van het onderzoek nagegaan of een uithuisgeplaatste veroordeeld is. De tijdsspanne tussen het huisverbod en deze meting is echter relatief kort, aangezien het effect zich pas voor zal doen nadat de straf is voltooid (en het enige tijd zal duren voor een uithuisgeplaatste is veroordeeld en de

straf is afgerond). Daarom is het belangrijk dit twee jaar na oplegging van het huisverbod nogmaals te meten (dit wordt uitgevoerd door het WODC).

- Het vaststellen van de relevantie van de variabelen in een overkoepelende (regressie)analyse in huisverbodcasussen. Er wordt een poging gedaan om de significante factoren uit de voorafgaande analyses te bundelen in een analyse waarin gekeken wordt welke variabelen, in samenhang met elkaar, onderscheidend zijn in het uitblijven of opnieuw voorkomen van nieuw huiselijk geweld.

Opschonen data
De verzamelde data in fase 1 en 2 vormen de basis van het kwantitatieve onderzoek. Veel van de gegevens leidden tot eenvoudige (dichotome) variabelen zoals 'aanwezigheid minderjarige kinderen in het huishouden': ja/nee, of een numerieke variabele zoals het aantal casusoverleggen. Andere gegevens (zoals gegevens over tijdsperioden of een datumaanduiding) werden opgeschoond zodat zij bruikbaar waren voor analyse. Daarnaast is voor twee variabelen een schaalscore aangemaakt: prioriteit handhaving van het huisverbod door de gemeenten en medewerking aan hulpverlening.

Schaalscore prioriteit handhaving
1. Minimaal: na melding bij politie volgt huisbezoek als dat mogelijk is
2. Reactief: na melding bij politie volgt automatisch huisbezoek
3. Proactief: bij inschatting dat er een kans is op overtreding volgt huisbezoek
4. Maximaal: er vindt bij iedere huisverbodcasus een onaangekondigd huisbezoek plaats. Bij voorkeur in de avond of in het weekend wanneer kans theoretisch gezien grootst is, UHG te treffen.

Voor de verschilanalyse van de aanwezigheid van nieuwe incidenten huiselijk geweld werden de scores 1 tot en met 3 samengenomen tot een categorie 'lage tot middelmatige prioriteit' en de score 4 vormde de categorie 'hoogste prioriteit'.

Schaalscore medewerking aan hulpverlening:
1. Geweigerd
2. Geaccepteerd maar niet gestart
3. Gestart maar onvoldoende doorlopen
4. Gestart en voldoende doorlopen[3]
5. Geheel doorlopen

Voor de verschilanalyse van de aanwezigheid van nieuwe incidenten huiselijk geweld werden scores 1 tot en met 3 samengenomen tot een categorie 'niet of onvoldoende doorlopen'. De scores 4 en 5 vormden samen de categorie 'voldoende doorlopen'.

[3] Gemeten werd of het traject *naar de mening van de betrokken hulpverlener* voldoende of onvoldoende is doorlopen.

Kwantitatieve databestanden
Uiteindelijk is het Excelbestand met daarin alle betrokkenen in de huisverbodgroep en de controlegroep 'opgeknipt' in verschillende bestanden, één voor uithuisgeplaatsten en agressors, één voor achterblijvers en benadeelden en één bestand met casusinformatie voor huisverboden en controlecasussen (deze bevat dus geen persoonsgeboden informatie). Deze bestanden zijn getransporteerd naar SPSS en verder voorbereid voor statistische analyse. Daarnaast werden gegevens (dossiers) over het verloop van het strafrechtelijke traject van de plegers in beide onderzoeksgroepen opgevraagd bij JustId. Ook deze gegevens zijn verwerkt in Excel en later getransporteerd naar SPSS voor analyse. Tot slot hebben we een bestand aangelegd dat nodig was om bij het CBS achtergrondinformatie van de volwassen betrokkenen in de beide onderzoeksgroepen te kunnen koppelen. Daarbij is gebruik gemaakt van verschillende CBS-databestanden:
1) ten behoeve van de tabellen over herkomst: CBS-bestand GBA persoonstab 2011v1;
2) ten behoeve van de tabellen met informatie over antecedenten/delicten en veelplegercategorieën: CBS bestand HKS2011v1;
3) ten behoeve van de tabellen over opleidingsniveau: CBS-bestand Hoogsteopltab 2010;
4) ten behoeve van de tabellen over burgerlijke staat: CBS-bestand GBABurgerlijkestaatbus2011v1.

Statistische analyses
Alle kwantitatieve analyses zijn uitgevoerd met SPSS en betreffen frequenties en kruistabellen, vaak gepaard met een chi-kwadraattoets voor het toetsen van verschil in percentages tussen groepen (in hoofdstuk 2 daar waar relevant en in hoofdstuk 3 op alle kruistabellen). Twee andere statistische toetsen die werden toegepast zijn de T-toets voor vergelijking van twee gemiddelden en enkele regressie-analyses, waarin alle relevante variabelen in elkaars samenhang werden getoetst op significantie.

In dit onderzoek is ervoor gekozen om een minder strikt significantieniveau ($p<.10$) te hanteren dan doorgaans in wetenschappelijk onderzoek gebruikelijk is ($p<.05$). De reden hiervoor is dat het onderzoek naar de werking van het tijdelijk huisverbod bij huiselijk geweld feitelijk nog in de kinderschoenen staat. Er zijn nog geen nationale of internationale onderzoeken waarop dit onderzoek voortborduurt. In die zin betreft het een verkennend onderzoek, waarbij nog geen verwachtingen of indicaties over de (omvang van) mogelijke effecten van de Wth bestaan. Een andere rol speelt de power van de analyses. In onderzoeken zoals deze, waarin met de nodige inspanningen zoveel mogelijk data wordt verzameld, blijft het aantal casussen met volledige informatie toch beperkt. Dit heeft onder andere gevolgen voor de mogelijkheden tot het uitvoeren van analyses met meerdere variabelen (de regressie-analyses komen om die reden beperkt aan bod). Het kan echter ook gevolgen hebben voor de kans op het vinden van statistische verschillen tussen groepen. Om

deze negatieve invloed enigszins op te heffen, hebben we voor een soepeler criterium voor significantie gekozen.

In sommige analyses volstaat het om een eenzijdige toets (in plaats een standaard tweezijdige toets) uit te voeren. In die gevallen wordt specifiek de hypothese getoetst dat de huisverbod significant hoger of lager scoort dan de controlegroep. Omdat de verwachting eenzijdig is (en niet beide kanten op gaat) wordt in die gevallen ook eenzijdig getoetst.

Verschilanalyses nieuw huiselijk geweld (hoofdstuk 5)

Ten eerste zijn verschilanalyses uitgevoerd tussen de huisverbodgroep en de controlegroep. Vervolgens is geprobeerd om samenhang aan te tonen voor kenmerken van hulpverlening (zie verderop welke kenmerken).

Ten tweede zijn, specifiek voor de huisverbodcasussen, nadere analyses uitgevoerd, namelijk voor het toetsen van samenhang tussen nieuw huiselijk geweld en (andere) kenmerken van hulpverlening, delictverleden en kenmerken van strafrechtelijke samenloop, kenmerken van het verloop van het huisverbod en prioriteit handhaving van Wth (per regio) en enkele overige kenmerken.

Analyses werden uitgevoerd met de volgende kenmerken van <u>hulpverlening</u>:
- snelheid eerste contact UHG/AB/kinderen;
- score systeemgerichte aanpak gebaseerd op:
  - plan van aanpak opgesteld;
  - casusoverleg gehad;
  - systeemgesprek gehouden;
  - na THV systeemgericht gewerkt.
- intakegesprek UHG/AB;
- acceptatie hulp UHG/AB;
- starten met hulp UHG/AB;
- medewerking aan hulp UHG/AB;
- aansluiting hulp op problematiek UHG/AB.

Analyses werden uitgevoerd met de volgende kenmerken van <u>delictverleden en strafrechtelijk verloop</u>:
- delictverleden (o.b.v. HKS informatie: aantal antecedenten/delicten ooit en plegercategorie);
- aanhouding;
- zaak doorgezet naar het OM;
- veroordeling.

Analyses werden uitgevoerd met enkele <u>huisverbod kenmerken</u>:
- prioriteit handhaving van THV (op gemeenteniveau);
- overtreding van THV;
- verlenging van THV.

Analyses werden uitgevoerd met enkele overige factoren:

- opleiding;
- aantal probleemgebieden en soort problemen;
- samenstelling huishouden gewijzigd.

BIJLAGE 3

LITERATUUR HUISVERBOD EN HUISELIJK GEWELD

Onderzoek als basis voor de totstandkoming van de Wth

- J. Kuppens en B. Beke (2008) *Huisverbod: sleutel tot minder geweld. Aanzet tot een risicotaxatie-instrument huiselijk geweld* (Amsterdam: SWP).
- K. Lünnemann en A. Overgaag (2009) *De pleger het huis uit. Knelpunten bij crisisinterventie en juridische mogelijkheden tot uithuisplaatsing van plegers van geweld binnenshuis* (Utrecht: Verwey-Jonker Instituut).
- K.D. Lünnemann, P.J.P. Tak en D.J.G. Piechocki (2002) *Interventie door uithuisplaatsing. De juridische mogelijkheden van uithuisplaatsing van plegers van huiselijk geweld in Oostenrijk en Duitsland* (Utrecht: Verwey-Jonker Instituut).

Onderzoek, uitgevoerd in de pilotperiode

- R. Römkens en J. van Poppel (2007) *Bruikbaarheid van het risicotaxatie-instrument huiselijk geweld. Een eerste evaluatie* (Tilburg: IVA).
- F.M. van Vree, K.B.M. de Vaan en S.D. Broek (2007) *Evaluatie pilots huisverbod* (Leiden: Research voor Beleid).

Onderzoek, uitgevoerd sinds de inwerkingtreding van de Wth

- L. van Eijkern, L. Baan en R. Veenstra (2011) *Een onderzoek naar de effectiviteit van huisverboden in de provincie Groningen in 2009-2010* (Groningen: Rijksuniversiteit Groningen).
- Fier Fryslan en Partoer (2011) *Evaluatie tijdelijk huisverbod in Friesland. In de periode januari 2009 tot juli 2010* (in opdracht van de gemeente Leeuwarden).
- M.J. Schol, J. Nagtegaal, A. Sibma, F.W. Visser, G.J. Brouwer en H.B. Winter (2011) *Rechtsbescherming van uithuisgeplaatsten. Een verkennend onderzoek* (Groningen: Pro Facto).
- A. Schreijenberg, K.B.M. de Vaan, M.C. Vanoni, G.H.J. Homburg (2010) *Procesevaluatie Wet tijdelijk huisverbod* (Amsterdam: Regioplan).
- M. Timmermans, W. Kroes en G. Homburg (2010) *Partiële kwaliteitsbepaling RiHG* (Amsterdam: Regioplan).
- K. de Vaan, A. Schreijenberg en G. Homburg (2013) *Knelpunten in de uitvoering van de Wet tijdelijk huisverbod* (Amsterdam: Regioplan).
- J. Koffijberg en F. Kriek (2008) *Onderzoek preventief huisverbod Amsterdam-Noord* (Amsterdam: Regioplan).
- F. van Rooij, J. ten Haaf en M. Segeren (2010) *Het tijdelijk huisverbod in Amsterdam* (Amsterdam: GGD Amsterdam).

Overige literatuur

- K.B.M. de Vaan en M.C. Vanoni (2011) *Voldoende geholpen? Onderzoek naar de hulp aan kinderen die betrokken zijn bij huiselijk geweld* (Amsterdam: Regioplan).
- R. Römkens en L. Sosa (2011) 'Protection, prevention and empowerment: emergency barring intervention for victims of intimate partner violence' in L. Kelly et al., *Realising rights. Case studies in state responses to violence against women and children in Europe* (Londen: London Metropolitan University) pp. 51-109.
- H.C.J. van der Veen (2011) *Secundaire analyses slachtofferdata landelijk onderzoek huiselijk geweld* (Den Haag: WODC, Factsheet 2011-03).
- K. Henning en L. Feder (2004). A comparison of men and women arrested for domestic violence: Who presents the greater threat? *Journal of Family Violence, 19*(2), 69-80 zoals geciteerd in L.M. van der Knaap, F. el Idrissi en S. Bogaerts (2010) *Daders van huiselijk geweld* (Den Haag: WODC).
- M. Flikweert en K. Lünnemann (2003) *Hulp verlenen aan het gezin. Literatuurstudie naar systeemgerichte benadering in geval van huiselijk geweld* (Utrecht: Verwey-Jonker Instituut).
- R. Collins (2010) The effect of gender on violent and nonviolent recidivism: A meta-analysis. *Journal of Criminal Justice, 38, 675-684*.
- P. Gendreau, T. Little, & C. Goggin, (1996). A Meta-analysis of the Predictors of Adult Offender Recidivism: What Works. *Criminology, 34 (4), 575-607*.

BIJLAGE 4

GEBRUIKTE DEFINITIES EN AFKORTINGEN

Definities

Antecedenten
Eerdere keren dat iemand als verdachte in beeld is gekomen van de politie, zoals vastgelegd in een proces-verbaal.

Handhaving
Controle op de naleving van het huisverbod en in het verlengde daarvan handelen op een geconstateerde overtreding door politie en/of OM.

Kindmishandeling (breed)
Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, **actief of passief** opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Kindermishandeling (smal)
Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, **actief** opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

'Preventieve' inzet huisverbod
Inzet van het huisverbod in situaties waarin – los van een eventuele verdenking van strafrechtelijke feiten – de politie en het OM (nog) niet de mogelijkheid hebben om een pleger strafrechtelijk te vervolgen.

Strafrechtelijk traject
Optreden van politie en/of OM in strafrechtelijk kader, dat wil zeggen ten minste aanhouding.

Systeemgericht werken
Een benadering, die ervan uitgaat dat geweld ontstaat uit de wisselwerking tussen de diverse actoren in het (gezins)systeem waarin het geweld plaatsvindt. De hulpverlening richt zich niet slechts op de drie (mogelijke)

sporen uithuisgeplaatste, achterblijver(s), kinderen als getuige, maar behandelt deze sporen als systeem en brengt ze met elkaar in verband.

Afkortingen

AB	Achterblijver (bij een huisverbod)
AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
AMW	Algemeen Maatschappelijk Werk
BPZ	Basiseenheid Politiezorg
BJZ	Bureau Jeugdzorg
BVH	Basisvoorziening Handhaving, registratiesysteem van de politie
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
HKS	Herkenningsdienstsysteem, registratiesysteem van de politie
Hovj	Hulpofficier van justitie
IAG	Intensieve Ambulante Gezinsbegeleiding
IBS	Inbewaringstelling
IPG	Intensieve Psychiatrische Gezinsbehandeling
IVS	Inverzekeringstelling
OM	Openbaar Ministerie
OTS	Ondertoezichtstelling
RiHG	Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld
SHG	Steunpunt Huiselijk Geweld
THV	Tijdelijk huisverbod
UHG	Uithuisgeplaatste (bij een huisverbod)
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Wth	Wet tijdelijk huisverbod

BIJLAGE 5

RESULTATEN REGRESSIEANALYSES

Er zijn regressie-analyses uitgevoerd (voor uithuisgeplaatsten, voor achterblijvers en op casusniveau), waarin alle relevante variabelen in elkaars samenhang werden getoetst op significantie. In hoofdstuk 5 worden de significante resultaten beschreven. De volledige resultaten van de analyses staan in de tabellen hieronder vermeld.

Tabel B5.1 Logistische regressieanalyse aan- of afwezigheid nieuwe incidenten huiselijk geweld (kenmerken van uithuisgeplaatsten)

Kenmerken uithuisgeplaatsten	Resultaat	p-waarde	significant
Leeftijd	Geen	p=.47	Nee
Geslacht			
Starten met hulp	*Samenhang met het uitblijven van nieuwe incidenten huiselijk geweld*	*p=.04*	*Ja*
Accepteren van hulp	Geen	p=.55	Nee
Voldoende meewerken aan hulp	Geen	p=.90	Nee
Signalen van alcoholverslaving	Geen	p=.23	Nee
Aantal probleemgebieden	*Samenhang met het opnieuw vóórkomen van nieuwe incidenten huiselijk geweld*	*p=.09*	*Ja*

Nagelkerke R^2=.21 (verklaarde variantie).
Bron: Regioplan

Tabel B5.2 Regressieanalyse aantal nieuwe incidenten huiselijk geweld (kenmerken van uithuisgeplaatsten)

Kenmerken uithuisgeplaatsten	Resultaat	p-waarde	significant
Leeftijd	Geen	p=.90	Nee
Geslacht			
Uithuisgeplaatste start met hulp	*Samenhang met minder nieuwe incidenten huiselijk geweld*	*p =.01*	*Ja*
Accepteren van hulp	Geen	p=.81	Nee
Medewerking aan hulp (voldoende doorlopen)	Geen	p=.87	Nee
Signalen van alcoholverslaving	Geen	p=.45	Nee
Aantal probleemgebieden	*Samenhang tussen veel probleemgebieden en meer incidenten huiselijk geweld*	*p=.09*	*Ja*

Nagelkerke R^2=.22 (verklaarde variantie).
Bron: Regioplan

Tabel B5.3 Logistische regressieanalyse aan- of afwezigheid nieuwe incidenten huiselijk geweld (kenmerken van achterblijvers)

Kenmerken Achterblijvers	Resultaat	p-waarde	significant
Leeftijd	Geen	p=.45	Nee
Achterblijver accepteert hulp	*Samenhang met het uitblijven van nieuwe incidenten huiselijk geweld*	*p=.02*	*Ja*
Medewerking aan hulpverlening (voldoende doorlopen)	*Samenhang met het uitblijven van nieuwe incidenten huiselijk geweld'*	*P=.08*	*Ja*
Aantal probleemgebieden	Geen	p=.87	Nee

Nagelkerke R^2=.18 (verklaarde variantie).
Bron: Regioplan

Tabel B5.4 Regressieanalyse aantal nieuwe incidenten huiselijk geweld (kenmerken van achterblijvers)

Kenmerken Achterblijvers	Resultaat	p-waarde	significant
Leeftijd	Geen	p=.81	Nee
Achterblijver accepteert hulp	Geen	p=.55	Nee
Medewerking aan hulpverlening (voldoende doorlopen)	Geen	p=.50	Nee
Aantal probleemgebieden	Geen	p=.28	Nee

Nagelkerke R^2=.06 (verklaarde variantie).
Bron: Regioplan

Tabel B5.5 Logistische regressieanalyse aan- of afwezigheid nieuwe incidenten huiselijk geweld (kenmerken van de casus)

Kenmerken casusniveau	**Resultaat**	**p-waarde**	**significant**
Er heeft casusoverleg plaatsgevonden	Geen	P=.99	Nee
Overtredingen van huisverbod	Geen	p=.60	Nee
Incidenten tijdens huisverbod	Geen	p=.15	Nee
Verlenging van huisverbod	Geen	p=.61	Nee
Aanwezigheid van minderjarige kinderen in het huishouden	Geen	p=.99	Nee
Gebruik van of dreiging met een wapen tijdens het incident	Geen	p=.13	Nee
Systeemgericht werken na het tijdelijk huisverbod	Geen	p=.62	Nee
Strafrechtelijk traject	Geen	p=.60	Nee
Wijziging in de samenstelling van het huishouden	Geen	p=.53	Nee

Nagelkerke R^2=.27 (verklaarde variantie).
Bron: Regioplan

Tabel B5.6 Regressieanalyse aantal nieuwe incidenten huiselijk geweld (kenmerken van de casus)

Kenmerken casusniveau	**Resultaat**	**p-waarde**	**significant**
Er heeft casusoverleg plaatsgevonden	*Samenhang met minder nieuwe incidenten huiselijk geweld*	*p=.03*	*Ja*
Overtredingen van huisverbod	Geen	p=.67	Nee
Incidenten tijdens huisverbod	Geen	p=.72	Nee
Verlenging van huisverbod	Geen	p=.32	Nee
Aanwezigheid van minderjarige kinderen in het huishouden	Geen	p=.20	Nee
Gebruik van of dreiging met een wapen tijdens het incident	Geen	p=.81	Nee
Systeemgericht werken na het tijdelijk huisverbod	Geen	p=.22	Nee
Strafrechtelijk traject	Geen	p=.74	Nee
Wijziging in de samenstelling van het huishouden	Geen	p=.23	Nee

Nagelkerke R^2=,16 (verklaarde variantie).
Bron: Regioplan

Regioplan Beleidsonderzoek

Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
T 020 531 531 5
F 020 626 519 9
E info@regioplan.nl
I www.regioplan.nl